

ROMÂNIA
JUDEȚUL COVASNA
COMUNA VALEA CRIȘULUI

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ
A COMUNEI VALEA CRIȘULUI
2021 – 2030

CUPRINS

Introducere	5
Partea I: Cadrul strategic de dezvoltare durabilă	7
1. Direcții de dezvoltare durabilă la nivel european	7
1.1. Politica de coeziune 2021-2027	7
2. Direcții de dezvoltare durabilă la nivel național	12
2.1. Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030	12
3. Direcții de dezvoltare durabilă la nivel regional și județean	15
3.1. Strategia de dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027	15
3.2. Strategia de dezvoltare a județului Covasna	32
4. Programe de finanțare disponibile	35
Partea a II-a: Analiza socio-economică a comunei Valea Crișului	39
1. Prezentare generală	39
1.1. Delimitarea teritoriului	39
1.2. Scurt istoric	39
1.3. Cadrul natural	42
2. Populația și forța de muncă	47
2.1. Populația comunei Valea Crișului	47
2.2. Forța de muncă	54
3. Infrastructura serviciilor de educație, sănătate și servicii sociale	56
3.1. Educație	56
3.2. Sănătate și servicii sociale	57
4. Infrastructura	57
4.1. Infrastructura de transport	57
4.2. Infrastructura tehnico-edilitară	57
5. Activitatea economică	60
5.1. Agricultură	60
5.2. Operatorii economici de pe raza comunei	62

6. Protecția mediului înconjurător	64
6.1. Factorii de mediu	64
6.2. Factorii de risc	79
6.3. Spațiile verzi și zonele de agrement	81
7. Cultura	82
7.1. Infrastructura culturală	82
7.2. Agenda culturală a comunei Valea Crișului	84
7.3. Alte atracții culturale	85
8. Administrația publică locală	86
8.1. Structura administrației publice locale	86
8.2. Varietatea cooperărilor la nivel interregional, național și internațional	87
Partea a III-a: Analiza SWOT	89
1. Delimitare conceptuală	89
2. Analiza SWOT pe domenii	89
Partea a IV-a: Strategia de dezvoltare locală	98
1. Misiunea	98
2. Viziunea	98
3. Principii	98
4. Valori	99
5. Obiectiv general	101
6. Obiective specifice, priorități și măsuri	101
7. Planul local de acțiune	111
8. Portofoliul de proiecte prioritare	169
Partea a V-a: Implementarea, monitorizarea și evaluarea strategiei de dezvoltare locală	287

**LISTA ACRONIMELOR UTILIZATE
ÎN CADRUL STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ**

Acronim	Denumire completă
AAPL	Autoritate administrație publică locală
UAT	Unitate administrativ-teritorială
CJ	Consiliul județean
CL	Consiliul local
AM	Autoritatea de management
MFE	Ministerul Fondurilor Europene
UE	Uniunea Europeană
L	Lege
HG	Hotărâre de Guvern
OUG	Ordonanță de urgență a Guvernului
OG	Ordonanța Guvernului
IMM	Întreprinderi mici și mijlocii
ONG	Organizații neguvernamentale
OPA	Organizații private acreditate
ADI	Asociație de dezvoltare intercomunitară
GAL	Grup de acțiune local
PODD	Programul Operațional Dezvoltare Durabilă
POT	Programul Operațional Transport
POCID	Programul Operațional Creștere Inteligentă și Digitalizare
POS	Programul Operațional Sănătate
POCU	Programul Operațional Capital Uman
POCS	Programul Operațional Combaterea Sărăciei
POR	Programul Operațional Regional
POAT	Programul Operațional Asistență Tehnică
POTE	Programul Operațional Tranziție Echitabilă
PNDR	Programul Național de Dezvoltare Rurală
PNDL	Programul Național de Dezvoltare Locală
FEADR	Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală
BVC	Buget de venituri și cheltuieli
BS	Bugetul de stat
BL	Bugetul local

INTRODUCERE

Strategia de dezvoltare locală este o proiecție în viitor a comunității. Rolul acesteia este de a clarifica pe termen mediu și lung direcțiile și domeniile în care trebuie să se intervină pentru o dezvoltare durabilă.

În acest proces, comunitatea identifică răspunsurile la întrebările „*Cine suntem?*” și „*Ce dorim să fim în viitor?*”. Definierea identității și a spiritului locului la momentul prezent determină valorificarea în cadrul următoarei etape de evoluție a atuurilor sale geografice, peisagistice, cultural-istorice, dar și economice și sociale.

În altă ordine de idei, este evidentă creșterea pretențiilor cetățenilor față de calitatea serviciilor și prestația aleșilor locali. Menirea aleșilor comunității teritoriale este acum alta. Primarul și consiliul local se regăsesc tot mai des în situațiile specifice întreprinzătorului privat, în contextul în care sunt supuși și unor constrângeri de natură politică sau socio-culturale. Ca orice întreprindere privată, pentru a asigura succesul misiunilor sale, trebuie să pună accent pe calitatea și diversificarea serviciilor publice furnizate.

La nivelul unei comunități teritoriale, acțiunile umane se înscriu în două portofolii - activități comerciale și activități de servicii. Forța economică a comunității este dată de portofoliul activităților comerciale, industriale, agricole etc., care formează fundamentul fiscal al veniturilor locale, fiind în același timp suportul forței și dinamismul celui de-al doilea portofoliu, cel al serviciilor puse în slujba cetățenilor.

În condițiile existenței unei strategii de dezvoltare locală, liderii comunității și comunitatea în ansamblul ei se vor concentra asupra obiectivelor stabilite și a acțiunilor ce trebuie întreprinse pentru atingerea acestor obiective, prin coordonarea și orientarea eficientă a resurselor de care dispun.

Prin implementarea programelor elaborate, strategia de dezvoltare urmărește schimbarea în plan social, o mai bună valorificare a potențialului comunității, precum și orientarea activităților de dezvoltare în concordanță cu procesele înregistrate pe plan local.

Pentru implementarea cu succes a proiectelor de dezvoltare comunitară este absolut necesar parteneriatul între actorii de pe plan local: administrația publică locală, comunitatea locală, firme private, reprezentanții societății civile.

Având în vedere toate aceste considerente, prezenta strategie de dezvoltare își propune să răspundă nevoii comunei Valea Crișului de a avea la dispoziție un instrument de lucru la nivel local, prin care se stabilesc viziunea de dezvoltare, obiectivul general și obiectivele specifice de atins la finalul perioadei de programare, propunând domenii de intervenție, direcții de acțiune prioritare și măsuri necesare pentru îndeplinirea obiectivelor. Documentul încearcă să prezinte o imagine cât mai obiectivă a situației actuale, identificând acele arii sau domenii care pot oferi comunității un avantaj competitiv real în următorii 10 ani.

Prezenta strategie de dezvoltare este structurată pe 5 părți:

- **Partea I** – Cadrul strategic de dezvoltare durabilă, care cuprinde prezentarea succintă a principalelor strategii la nivel european, național, regional și județean, deoarece orice strategie elaborată trebuie integrată în alte documente programatice existente la nivele superioare;
- **Partea a II-a** – Analiza socio-economică a unității administrativ-teritoriale, care constă în analiza principalilor indicatori statistici din comuna Valea Crișului, județul Covasna;
- **Partea a III-a** – Analiza SWOT, care prezintă concomitent caracteristicile interne și influențele mediului extern, ținând cont atât de factorii pozitivi, cât și de cei negativi;
- **Partea a IV-a** – Strategia de dezvoltare locală, care stabilește: misiunea, viziunea de dezvoltare, principiile și valorile, obiectivul general și obiectivele specifice, domeniile de intervenție, prioritățile, măsurile de întreprins, planul local de acțiune și portofoliul de proiecte prioritare în perioada 2021-2030;
- **Partea a V-a** – Implementarea, monitorizarea și evaluarea strategiei de dezvoltare locală, care prezintă modul de monitorizare și evaluare a gradului de implementare a strategiei de dezvoltare locală.

PARTEA I

CADRUL STRATEGIC DE DEZVOLTARE DURABILĂ

Conceptul de dezvoltare durabilă (sustenabilă) s-a cristalizat în timp, pe parcursul mai multor decenii, în cadrul unor dezbateri științifice aprofundate pe plan internațional și a căpătat valențe politice precise în contextul globalizării.

Dezvoltarea durabilă reprezintă, în contextul românesc, dorința realizării unui echilibru, o sinteză între aspirațiile cetățeanului născut liber, societatea de care depinde și prin care se definește și contextul care permite realizarea de sine. Acest echilibru pornește de la om, actor central care caută un echilibru individual și condiții favorabile pentru a se realiza. Condițiile favorabile sunt influențate de societatea care trebuie să îl susțină și să îl motiveze și de mediul prin care se regăsește și își poate găsi echilibrul. Rolul statului în contextul dezvoltării durabile este să ajute la realizarea acestui echilibru, nu doar pentru cetățenii de acum, dar și pentru generațiile viitoare.

1. Direcții de dezvoltare durabilă la nivel european

1.1. Politica de coeziune 2021-2027

În cadrul următorului buget pe termen lung al UE pentru 2021-2027, Comisia Europeană propune modernizarea politicii de coeziune, principala politică de investiții a UE și una dintre cele mai tangibile expresii ale solidarității.

Cele 5 priorități investiționale mijlocite optim de UE sunt următoarele:

- ✚ **Europă mai inteligentă**, prin inovare, digitalizare, transformare economică și sprijinirea întreprinderilor mici și mijlocii;
- ✚ **Europă mai verde**, fără emisii de carbon, punerea în aplicare a Acordului de la Paris și investiții în tranziția energetică, energia din surse regenerabile și combaterea schimbărilor climatice;
- ✚ **Europă conectată**, cu rețele strategice de transport și digitale;
- ✚ **Europă mai socială**, pentru realizarea pilonului european al drepturilor sociale și sprijinirea calității locurilor de muncă, a învățământului, a competențelor, a incluziunii sociale și a accesului egal la sistemul de sănătate;
- ✚ **Europă mai apropiată de cetățenii săi**, prin sprijinirea strategiilor de dezvoltare conduse la nivel local și a dezvoltării urbane durabile în UE.

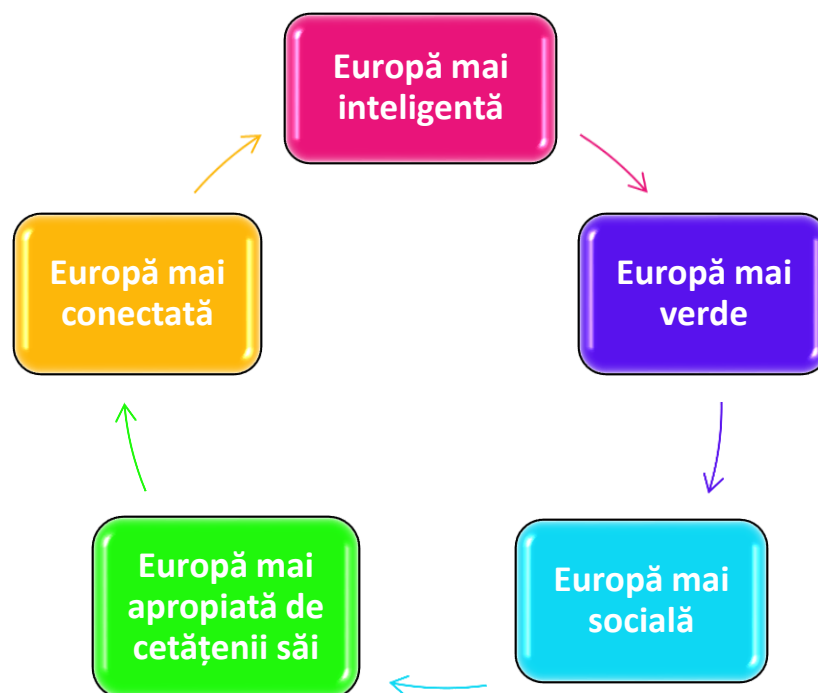

Figura nr. 1 – Priorități de investiții 2021-2027

Politica de coeziune continuă investițiile în toate regiunile, pe baza a 3 categorii (mai puțin dezvoltate, în tranziție, mai dezvoltate). Metoda de alocare a fondurilor se bazează încă, în mare măsură, pe PIB-ul pe cap de locuitor. Se introduc noi criterii (șomajul în rândul tinerilor, nivel scăzut de educație, schimbări climatice și primirea și integrarea migranților), pentru a reflecta mai bine realitatea de pe teren. Regiunile ultraperiferice vor beneficia în continuare de sprijin special de la UE. Politica de coeziune continuă să sprijine strategiile de dezvoltare conduse la nivel local și să autonomizeze gestionarea fondurilor de către autoritățile locale. Crește și dimensiunea urbană a politicii de coeziune, prin alocarea a 6 % din FEDR dezvoltării urbane durabile și printr-un nou program de colaborare în rețea și de consolidare a capacităților dedicat autorităților urbane, sub denumirea Inițiativa urbană europeană.

Prioritățile naționale de investiții pentru finanțarea din Fondurile Europene post-2020:

OP 1 - O Europă mai inteligentă

Cercetare și inovare

Obiectiv specific:

- Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate

Digitalizare

Obiectiv specific:

- Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor

Competitivitate

Obiectiv specific:

- Impulsionarea creșterii și competitivității IMM-urilor

Specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat

Obiectiv specific:

- Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenariat

OP 2 - O Europă mai verde

Energie

Obiective specifice:

- Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră
- Promovarea energiei din surse regenerabile
- Dezvoltarea de sisteme inteligente de energie, rețele și stocare în afara TEN-E

Schimbări climatice, riscuri, apă

Obiective specifice:

- Promovarea adaptării la schimbările climatice, a prevenirii riscurilor și a rezilienței în urma dezastrelor
- Promovarea gestionării sustenabile a apei

Economia circulară

Obiectiv specific:

- Promovarea tranziției către o economie circulară

Biodiversitate

Obiectiv specific:

- Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

Aer

Obiectiv specific:

- Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

Situri contaminate

Obiectiv specific:

- Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării

Mobilitate urbană

Obiectiv specific:

- Mobilitate națională, regională și locală sustenabilă, rezilientă în fața schimbărilor climatice, inteligentă și intermodală, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere

OP 3 - O Europă mai conectată

Conectivitate

Obiective specifice:

- Dezvoltarea unei rețele TEN-T durabilă, rezilientă în fața schimbărilor climatice, inteligentă, sigură și intermodală
- Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere

Broadband

Obiectiv specific:

- Îmbunătățirea conectivității digitale

OP 4 - O Europă mai socială

Ocupare

Obiective specifice:

- Îmbunătățirea **accesului pe piața muncii pentru toate persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă**, în special pentru tineri, șomeri de lungă durată și grupurile dezavantajate pe piața muncii, persoane inactive, prin promovarea angajării pe cont propriu și a economiei sociale
- **Modernizarea instituțiilor și a serviciilor pieței muncii** pentru a evalua și anticipa necesarul de competențe și a asigura asistența personalizată și în timp real, urmărind asigurarea medierii/plăsării (matching), tranziției și a mobilității forței de muncă
- Promovarea **participării echilibrate după gen pe piața muncii** și a asigurării echilibrului dintre viața profesională și cea privată
- Promovarea **adaptării la schimbare a lucrătorilor, întreprinderilor și antreprenorilor**, a îmbătrânirii active și în condiții bune de sănătate, precum și a unui mediu de lucru sănătos și adaptat care să reducă riscurile la adresa sănătății

Educație

Obiective specifice:

- Îmbunătățirea **calității, eficacității și a relevanței sistemului de educație și formare pentru piața muncii**, pentru a sprijini dobândirea de competențe cheie, inclusiv a competențelor digitale
- Promovarea **accesului egal la educație și formare de calitate și favorabile incluziunii**, completarea studiilor și a absolvirii acestora, în special pentru grupurile defavorizate, începând de la educația și îngrijirea copiilor preșcolari, continuând cu educația și formarea generală și profesională și până la învățământul terțiar
- Promovarea **învățării pe tot parcursul vieții**, în special a unor oportunități flexibile de perfecționare și reconversie profesională pentru toți, luând în considerare competențele digitale

Incluziune socială

Obiective specifice:

- Promovarea **integrării socio-economice a resortisanților țărilor terțe** și a comunităților marginalizate, cum ar fi romii

- Îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, durabile și accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecția socială; îmbunătățirea **accesibilității**, a **eficacității** și a rezilienței **sistemelor de asistență medicală și a serviciilor de îngrijire de lungă durată**
- Promovarea integrării sociale a persoanelor aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială, inclusiv a persoanelor cele mai defavorizate și a copiilor
- Reducerea deprivării materiale prin furnizarea de alimente și/sau asistență materială de bază persoanelor celor mai defavorizate, inclusiv prin măsuri de acompaniere

Sănătate

Obiective specifice:

- Îmbunătățirea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, durabile și accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecția socială; îmbunătățirea **accesibilității**, a **eficacității** și a rezilienței **sistemelor de asistență medicală și a serviciilor de îngrijire de lungă durată**

OP 5 - O Europă mai aproape de cetățenii săi

Turism, patrimoniu, cultură, securitate urbană

Obiectiv specific:

- Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului, a patrimoniului cultural și a securității în zonele urbane

Dezvoltare teritorială integrată

Obiectiv specific:

- Promovarea dezvoltării integrate în domeniul social, economic și al mediului la nivel local, a patrimoniului cultural și a securității, inclusiv în zonele rurale și de coastă și inclusiv prin dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității

2. Direcții de dezvoltare durabilă la nivel național

2.1. Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030

România, în calitate de stat membru al Organizației Națiunilor Unite (ONU) și Uniunii Europene (UE), și-a exprimat adeziunea la cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale

Agendei 2030, adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU A/RES/70/1, în cadrul Summit-ului ONU pentru Dezvoltare Durabilă din septembrie 2015. Concluziile Consiliului UE, adoptate în data de 20 iunie 2017, „Un viitor durabil al Europei: răspunsul UE la Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă” reprezintă documentul politic asumat de statele membre ale UE privind implementarea Agendei 2030 pentru Dezvoltare Durabilă.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 877/2018 a fost adoptată Strategia Națională pentru Dezvoltarea Durabilă a României 2030.

Prin această strategie, România își stabilește cadrul național pentru susținerea Agendei 2030 și implementarea setului de 17 ODD. Strategia susține dezvoltarea României pe trei piloni principali, respectiv economic, social și de mediu. Strategia este orientată către cetățean și se concentrează pe inovație, optimism, reziliență și încrederea că statul servește nevoile fiecărui cetățean, într-un mod echitabil, eficient și într-un mediu curat, în mod echilibrat și integrat.

Strategia reprezintă modalitatea de conectare practică, de articulare a României la parteneriatele naționale, regionale, europene și globale specifice. Totodată, ca efect al participării voluntare a României la raportările periodice cu privire la stadiul implementării Agendei 2030, Strategia contribuie la creșterea credibilității, eficacității și impactului politicilor implementate.

Figura nr. 2 – Obiectivele de dezvoltare durabilă 2030

Cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD) ale **Agendei 2030**:

1. **Fără sărăcie** – Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context.
2. **Foamete „zero”** – Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile.
3. **Sănătate și bunăstare** – Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor la orice vârstă.
4. **Educație de calitate** – Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți.
5. **Egalitate de gen** – Realizarea egalității de gen și împuternicirea tuturor femeilor și a fetelor.
6. **Apă curată și sanitație** – Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți.
7. **Energie curată și la prețuri accesibile** – Asigurarea accesului tuturor la energie la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern.
8. **Muncă decentă și creștere economică** – Promovarea unei creșteri economice susținute, deschise tuturor și durabile, a ocupării depline și productive a forței de muncă și a unei munci decente pentru toți.
9. **Industrie, inovație și infrastructură** – Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației.
10. **Inegalități reduse** – Reducerea inegalităților în interiorul țărilor și de la o țară la alta.
11. **Orașe și comunități durabile** – Dezvoltarea orașelor și a așezărilor umane pentru ca ele să fie deschise tuturor, sigure, reziliente și durabile.
12. **Consum și producție responsabile** – Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile.
13. **Acțiune climatică** – Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor.
14. **Viața acvatică** – Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă.
15. **Viața terestră** – Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate.
16. **Pace, justiție și instituții eficiente** – Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile.
17. **Parteneriate pentru realizarea obiectivelor** – Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă.

3. Direcții de dezvoltare durabilă la nivel regional și județean

3.1. Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021 - 2027

Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru pentru perioada 2021-2027 este parte a **Planului de Dezvoltare a Regiunii Centru 2021-2027**, principalul document de planificare și programare la nivel regional.

Viziunea: Regiunea Centru să devină o regiune curată, atractivă pentru locuitorii săi și turism, cu o economie competitivă bazată pe cunoaștere și inovare, în care grija pentru exploatarea și utilizarea durabilă a resurselor să se afle în atenția fiecărui cetățean

Strategia de Dezvoltare a Regiunii Centru reunește **6 domenii strategice de dezvoltare**, fiecare dintre acestea grupând un număr de priorități și măsuri specifice:

- ✚ Dezvoltare teritorială, dezvoltare urbană durabilă
- ✚ Competitivitate economică, cercetare-dezvoltare și inovare
- ✚ Resurse umane, incluziune socială, ocupare și sănătate
- ✚ Mediu, eficiență energetică și schimbări climatice
- ✚ Turism și patrimoniu cultural
- ✚ Dezvoltarea rurală, agricultura și silvicultura

Domeniul strategic 1: Dezvoltare teritorială, dezvoltare urbană durabilă

Obiectiv strategic: Creșterea coeziunii teritoriale și reducerea disparităților intraregionale prin îmbunătățirea infrastructurii regionale de transport și comunicații și sprijinirea dezvoltării urbane integrate

Priorități specifice:

P.1.1 Întărirea capacității administrative a autorităților publice locale în vederea implementării principiilor dezvoltării urbane integrate și sprijinirea cooperării la nivel microregional

P.1.2 Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii de transport regional și dezvoltarea infrastructurii TIC, în mod special a infrastructurii de bandă largă

1.2.1 Extinderea, reabilitarea și modernizarea infrastructurii regionale de transport pentru creșterea accesibilității localităților urbane și rurale la rețeaua națională de transport și la rețeaua TEN-T

1.2.2 Dezvoltarea infrastructurii TIC, în mod special a infrastructurii de bandă largă și îmbunătățirea conectivității digitale în mediul urban și cel rural

În următoarea perioadă vor trebui intensificate eforturile regionale pentru a susține, în colaborare cu nivelul național, dezvoltarea infrastructurii de internet de bandă largă Broadband, în special în

zonele rurale ale Regiunii Centru în care se înregistrează un nivel mai scăzut al acoperirii cu internet de mare viteză.

P.1.3 Consolidarea rolului și funcțiilor așezărilor urbane din Regiunea Centru ca actori importanți în asigurarea coeziunii teritoriale, sociale și a creșterii economice bazată pe cunoaștere

1.3.1 Sprijinirea mobilității urbane durabile

1.3.2 Extinderea digitalizării serviciilor administrației publice locale și implementarea de soluții SMART City

Uniunea Europeană sprijină digitalizarea economiilor și a societăților sale prin instituirea unui nou program de finanțare, **Europa digitală**, pentru perioada 2021-2027. Prin aceasta se urmărește să se promoveze implementarea și adoptarea la scară largă a unor tehnologii digitale esențiale, precum aplicațiile bazate pe inteligența artificială și instrumentele de ultimă generație din domeniul securității cibernetice. Programul „Europa digitală” va susține organizarea de cursuri de formare în domeniul competențelor digitale avansate pentru forța de muncă și pentru studenți, precum și pentru IMM-uri și pentru administrațiile publice. Asigurarea finanțării va face posibilă garantarea unui acces simplu, fiabil și fără sincope la serviciile publice digitale, spre exemplu prin extinderea interoperabilității serviciilor publice la nivelul întregii Uniuni Europene.

În termeni generali, digitalizarea poate fi concretizată prin platforme și sisteme electronice, diferite aplicații și tehnologii informatice care ajută în mod concret/punctual la rezolvarea, eficientizarea sau automatizarea unor procese. Este important ca procesul de digitalizare a administrației publice să fie durabil, iar în acest sens este nevoie de o bază solidă, cu accent pe structuri de baze de date care pot asigura interoperabilitate. Digitalizarea, de pildă prin utilizarea GIS, poate facilita administrarea teritoriului (în special prin PUG, PUZ, PUD, etc.), managementul rețelelor de utilități publice, a traficului (de exemplu analiza traficului, sisteme de detectare a incidentelor, etc.), finanțelor publice, investițiilor, turistic, procesul de emitere online a numeroase tipuri de documente (în special certificări), etc.

Digitalizarea administrației publice este o etapă firească dacă observăm implementarea și utilizarea pe scară din ce în ce mai largă a serviciilor de e-guvernare destinate cetățenilor și mediului de afaceri, la care se adaugă mobilitatea și accesibilitatea foarte ridicată oferită de echipamentele moderne de comunicații electronice. Atât la nivel regional cât și național este nevoie de recuperarea întârzierilor în procesul de digitalizare. În plus, s-a observat existența unor decalaje mari între mediul urban și cel rural privind infrastructura tehnologică care să permită digitalizarea serviciilor din administrația publică locală.

Pentru perioada de programare 2021-2027 la nivelul Regiunii Centru este nevoie de resurse semnificative pentru **creșterea eficienței administrației publice ca urmare a digitalizării**,

pornind de la promovarea importanței și oportunităților oferite de sisteme funcționale și sustenabile privind digitalizarea serviciilor administrației publice locale și accesul la acestea în rândul populației până la achiziția și implementarea de soluții TIC, servicii electronice și aplicații guvernamentale în rândul administrației publice locale. Este nevoie de o creștere semnificativă a numărului de instituții publice din regiune care beneficiază de sprijin pentru a dezvolta servicii și aplicații digitale. În plus, acest aspect se va reflecta și într-o creștere a numărului de utilizatori de noi produse, servicii și aplicații digitale dezvoltate de întreprinderi sau în cadrul unor parteneriate dintre mediul economic și mediul de cercetare.

Este nevoie la nivel regional și local de politici și proiecte care susțin **extinderea, dezvoltarea și diversificarea de aplicații și soluții informatice**, cu rolul de a **facilita cooperarea între cetățeni, companii și administrația publică** prin serviciile sale și care se reflectă în creșterea atractivității interacțiunii dintre acestea, ceea ce va determina utilizarea pe scară din ce în ce mai largă a **serviciilor de e-guvernare** destinate cetățenilor și mediului de afaceri.

De asemenea, un mare accent ar trebui pus pe dezvoltarea de **parteneriate** între mediul decizional, economic și de cercetare, cu scopul atât de a optimiza interacțiunea între administrația publică locală și beneficiari, cât și a promova interacțiunea on-line a instituțiilor publice locale cu cetățenii prin crearea de **platforme digitale bine structurate, atractive și accesibile** și care conțin informații complete.

În esență, este nevoie la nivelul administrației publice locale de implementarea de **soluții integrate pentru digitalizarea interacțiunii dintre instituțiile publice și cetățeni**, care ulterior se reflectă și în reducerea birocrăției și simplificarea muncii funcționarilor publici. Un exemplu de soluție software integrată este **CityManager**, care, succint: facilitează interacțiunea dintre administrația publică locală și cetățeni, cetățenii pot raporta simplu și rapid o problemă din spațiul public, online, transpune comunicarea cu cetățenii într-o singură platformă online, crește eficiența funcționarilor publici prin eliminarea procedurilor birocratice, simplifică munca de zi cu zi a funcționarilor publici prin automatizare, reducerea și optimizarea costurilor operaționale din cadrul instituției publice, crește satisfacția cetățenilor.

Interesul pentru conceptul SMART City este în creștere în Regiunea Centru, iar acest interes nu se limitează la orașele mari ale Regiunii. În perioada următoare va fi nevoie de mult mai multă susținere atât pentru o planificare mai bună la nivelul orașelor prin prisma viziunii SMART City și pentru finanțarea pe scară largă a proiectelor care includ soluții SMART City. Un prim pas în direcția aplicării unei viziuni de tip smart city acestui obiectiv îl reprezintă **întărirea capacității administrative** a administrațiilor publice în vederea familiarizării cu concepte și soluții de tip SMART City, apoi pentru a elabora și monitoriza strategii investiționale pentru SMART City,

inclusiv de a elabora și dezvolta proiecte care utilizează sisteme și tehnologii SMART City. Sunt necesare crearea, dezvoltarea și diversificarea de **parteneriate active**, în special parteneriate public - privat - societate civilă pentru implementarea soluțiilor fezabile de tip SMART City.

Pentru a face posibilă implementarea proiectelor de tip SMART City sunt necesare investiții semnificative în **dezvoltarea infrastructurii software și hardware**, care vor acoperi domenii diverse precum: siguranța publică, servicii și utilități publice, monitorizare energie, mediu, rețele de trafic și transport public, iluminat public, sisteme GIS, etc., aplicabile în zone funcționale urbane. Este nevoie de o creștere a accesului la servicii și aplicații TIC dedicate competențelor digitale și incluziunii digitale.

În perioada următorilor șapte ani, eforturile la nivelul Regiunii Centru se vor conjuga cu cele de la național pentru atingerea tuturor obiectivelor stabilite prin Strategia Națională privind Agenda Digitală pentru România 2020 și accelerarea implementării măsurilor prevăzute în domeniile cuprinse în acest document programatic în care se înregistrează întâzieri. **Direcția principală de acțiune se va axa pe susținerea digitalizării serviciilor publice la nivel local**, incluzând ca măsuri specifice:

- sisteme hard și soluții digitale în administrația publică județeană și în cea locală;
- dezvoltarea de infrastructuri specifice la nivel local și județean în domeniile educației, sănătății și culturii;
- creșterea conținutului digital al activităților administrației publice locale și din domeniile educației, sănătății și culturii;
- asigurarea interoperabilității pentru proiectele de digitalizare ale serviciilor publice la nivel local;
- dezvoltarea abilităților digitale ale personalului din administrația publică locală și județeană;
- creșterea securității cibernetice a sistemelor digitale publice;
- stimularea utilizării de către cetățeni a serviciilor publice digitale.

Domeniul strategic 2: Competitivitate economică, cercetare-dezvoltare și inovare

Obiectiv strategic: Tranziția spre o economie regională bazată pe cunoaștere prin modernizarea tehnologică și digitalizarea întreprinderilor, intensificarea cooperării economice și prin creșterea contribuției cercetării–dezvoltării-inovării la dezvoltarea economică a Regiunii Centru

Priorități specifice:

P.2.1 Promovarea unui mediu de afaceri inovativ pentru o dezvoltare economică inteligentă

P.2.2 Extinderea și diversificarea infrastructurii regionale și locale de afaceri, susținerea clusterelor și dezvoltarea rețelelor de cooperare economică

P.2.3 Susținerea sectorului regional de cercetare-dezvoltare pentru o creștere economică inteligentă

P.2.4 Creșterea gradului de internaționalizare a economiei și sectorului regional de CDI

Domeniul strategic 3: Resurse umane, incluziune socială, ocupare și sănătate

Obiectiv strategic: Creșterea coeziunii sociale a Regiunii Centru prin îmbunătățirea incluziunii sociale, creșterea accesului la servicii de educație, sănătate și facilitarea integrării pe piața muncii

Priorități specifice:

P.3.1. Îmbunătățirea calității, eficacității și relevanței ofertei educaționale regionale, a serviciilor și accesului la educație la toate nivelurile

Obiectiv specific: Creșterea nivelului general de educație și îmbunătățirea calității și relevanței procesului de formare profesională

3.1.1. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii educaționale a Regiunii Centru

3.1.2. Modernizarea infrastructurii și a procesului de educație în sistemul de învățământ profesional și etnic

3.1.3. Sprijinirea modernizării învățământului terțiar

3.1.4. Digitalizarea educației și formării profesionale

Utilizarea mijloacelor electronice și accesarea internetului au devenit o necesitate în societatea contemporană, iar sistemul de educație trebuie să asigure atât achiziția și dezvoltarea competențelor digitale ale elevilor și să ofere, în același timp, un exemplu pentru celelalte segmente ale societății. În lumina acestor exigențe, sistemul de educație din Regiunea Centru trebuie modernizat pentru a se asigura atât **infrastructura digitală specifică, cât și achiziția softurilor necesare și pregătirea cadrelor didactice pentru a le utiliza în procesul educativ**. În sensul celor de mai sus, în perioada următoare sunt necesare acțiuni și eforturi investiționale la nivel regional pentru:

- modernizarea și extinderea infrastructurii informatice și asigurarea conexiunilor broadband pentru toate unitățile de învățământ din Regiunea Centru;
- echiparea și achiziția de softuri educaționale, pentru elevi, studenți și cadre didactice;
- asigurarea suportului necesar (materiale educaționale, cursuri, softuri educaționale etc.) pentru utilizarea și evaluarea competențelor digitale;
- asigurarea suportului educațional digital pentru formarea profesională în acord cu tendințele actuale;
- modernizarea sistemului de predare-evaluare, în vederea formării competențelor cheie, inclusiv a celor digitale și pentru adaptarea sistemelor de educație și formare la nevoile pieței muncii.

3.1.5. Creșterea accesului la educație a grupurilor dezavantajate social

Prioritatea privind creșterea accesului la educație a persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile include un ansamblu coerent de măsuri care, în esență, facilitează adaptarea sistemului educațional la cerințele specifice ale diferitelor categorii vulnerabile, pe de o parte și oferă suport material elevilor și familiilor acestora pentru parcurgerea ciclurilor educaționale, pe de altă parte. Preconizăm în perioada 2021-2027 implementarea următoarelor tipuri de acțiuni și măsuri:

- reabilitarea și modernizarea infrastructurii educaționale pentru elevii din grupurile vulnerabile;
- asigurarea dotărilor și echipamentelor necesare, inclusiv a softurilor educaționale;
- derularea de servicii de consiliere și orientare școlară și profesională;
- adaptarea curriculumului, precum și dezvoltarea de materiale educaționale;
- servicii de mentorat;
- pregătirea personalului care oferă servicii de educație și îngrijire, inclusiv servicii suport;
- formare pentru cadrele didactice care lucrează cu elevi cu cerințe educaționale speciale/dizabilități;
- sprijinirea dezvoltării metodelor, tehnicilor didactice și adaptarea acestora la nevoile elevilor din grupurile vulnerabile;
- implementarea unor programe flexibile de tip „a doua șansă”;
- servicii de educație și îngrijire pentru antepreșcolari (inclusiv acoperirea cheltuielilor de funcționare);
- identificarea nevoilor educaționale specifice studenților aparținând grupurilor vulnerabile, inclusiv prin oferirea unor măsuri de acompaniere, consiliere etc.

Pentru a asigura șanse cât mai mari de reușită măsurilor de ordin educațional, este necesară implementarea, în paralel, a unei **palette ample de măsuri de natură socială**, cu accent pe elevii aparținând grupurilor vulnerabile, pentru a-i stimula să finalizeze învățământul obligatoriu și apoi să-și continue studiile profesionale și liceale. Aceste măsuri pot fi grupate pe următoarele obiective specifice:

- asigurarea serviciului de transport al elevilor din mediul rural către școli/licee;
- asigurarea costurilor cu internatul, transport, burse;
- oferirea de măsuri de acompaniere pentru copiii aparținând grupurilor vulnerabile (vouchere, îmbrăcăminte, încălțăminte etc.);
- asigurarea intervențiilor conexe celor educaționale (sănătate, sănătate mintală, recuperare etc.);

- dezvoltarea de programe de tip „școală după școală”, care să includă suport educațional, consiliere și activități recreative și de socializare

3.1.6. Stimularea participării adulților la educația continuă și dezvoltarea sistemului de învățare pe parcursul întregii vieți

Implementarea priorității specifice privind îmbunătățirea calității, eficacității și relevanței ofertei educaționale regionale, a serviciilor și accesului la educație la toate nivelurile se va putea realiza printr-un pachet complex de intervenții și măsuri care vor viza:

- investiții în infrastructura de educație și formare profesională la toate nivelurile, inclusiv digitalizare;
- adaptarea serviciilor educaționale adresate elevilor și cadrelor didactice pentru fiecare nivel educațional (în special profesional, liceal, TVET, postliceal) la dinamica pieței muncii;
- îmbunătățirea procesului de educație în învățământul terțiar;
- creșterea competențelor digitale ale elevilor și cadrelor didactice prin adaptarea programei și metodelor de învățare și dezvoltarea infrastructurii și dotărilor specifice;
- creșterea accesului la serviciile de educație și formare profesională pentru persoanele aparținând grupurilor vulnerabile;
- creșterea participării și îmbunătățirea ofertei pentru formarea profesională continuă, inclusiv prin crearea unor centre pentru învățare permanentă.

P.3.2. Sprijinirea măsurilor active de ocupare și modernizarea pieței muncii

Obiectiv specific: creșterea gradului regional de ocupare a populației în vârstă de muncă

3.2.1. Sprijinirea antreprenoriatului ca măsură de creștere a ocupării

3.2.2. Sprijinirea accesului pe piața muncii a persoanelor din grupurile dezavantajate social

3.2.3. Stimularea intrării tinerilor pe piața muncii

3.2.4. Modernizarea mecanismului și diversificarea serviciilor de intermediere și plasare a forței de muncă

3.2.5. Dezvoltarea și modernizarea sistemului de formare profesională continuă

3.2.6. Încurajarea mobilității geografice a forței de muncă

3.2.7. Încurajarea menținerii pe piața muncii a lucrătorilor vârstnici

Implementarea priorității specifice privind sprijinirea măsurilor active de ocupare și modernizarea pieței muncii se va putea realiza printr-un set de măsuri și intervenții care vor viza:

- creșterea gradului de ocupare prin încurajarea antreprenoriatului;
- încurajarea ocupării pe cont propriu și susținerea întreprinderilor sociale;
- acordarea unui sprijin personalizat pentru categoriile dezavantajate pe piața muncii;
- modernizarea mecanismului și a serviciilor de intermediere și plasare a forței de muncă;

- stimularea reconversiei profesionale a forței de muncă și a perfecționării profesionale;
- încurajarea mobilității teritoriale a forței de muncă;
- încurajarea îmbătrânirii active.

P.3.3. Dezvoltarea infrastructurii, creșterea accesului și îmbunătățirea serviciilor acordate persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile

Obiectivul specific: Creșterea incluziunii sociale și combaterea sărăciei prin acces în mod egal la infrastructură socială și serviciile aferente adaptate nevoilor persoanelor aparținând grupurilor vulnerabile și comunităților marginalizate sau dezavantajate

Priorități specifice:

3.3.1. Extinderea, construcția, reabilitarea, dezvoltarea, modernizarea și dotarea infrastructurii sociale

În perioada 2021-2027 este nevoie de continuarea investițiilor în infrastructura socială prin finanțarea proiectelor ce vizează **extinderea, construcția, reabilitarea, dezvoltarea, modernizarea și dotarea** următoarelor tipuri de infrastructură socială pe categorii de beneficiari:

- **infrastructura pentru copii:** case de tip familial, centre de zi pentru copii, centre de zi pentru consiliere și sprijin pentru părinți și copii, etc.
- **infrastructura pentru persoane vârstnice:** centre rezidențiale (cămine), centrele de zi, unitățile de îngrijire la domiciliu, centre sociale (în special centre multifuncționale), cantine sociale, centre de preparare și distribuire a hranei
- **infrastructura pentru persoane cu dizabilități:** centre de zi, locuințe protejate, centre de tip „respiro”, centre și servicii de abilitare/reabilitare
- **infrastructura pentru alte grupuri vulnerabile:** asigurarea condițiilor de **locuire temporară** (locuințe protejate (LP), centre de primire în regim de urgență (CPRU), locuințe sociale, adăposturi temporare, etc.), centre comunitare de intervenție integrată, centre multifuncționale, cantine sociale, etc.

3.3.2. Dezvoltarea și diversificarea serviciilor sociale integrate și a altor servicii adaptate nevoilor comunităților și persoanelor din grupuri vulnerabile

În perioada 2021-2027 se impun **înființarea, dezvoltarea și/sau diversificarea serviciilor sociale** cu accent pe:

- **servicii sociale integrate și servicii adaptate nevoilor persoanelor** din grupuri vulnerabile, comunități defavorizate sau marginalizate;
- **servicii de prevenție** pentru persoanele care prezintă riscuri sociale;
- **facilitarea integrării socio-economice** a persoanelor vulnerabile și a comunităților marginalizate (inclusiv migranți) prin programe ce facilitează creșterea nivelului de educație

și a competențelor profesionale, dezvoltarea psiho-socială și o mai bună integrare pe piața muncii, inclusiv prin încurajarea antreprenoriatului social;

- **reintegrarea socio-profesională** a copiilor și a persoanelor cu dizabilități ca urmare a **reducerii instituționalizării** acestor tipuri de persoane vulnerabile.

3.3.3. Creșterea capacității administrației și altor structuri publice și private de a furniza servicii de calitate și adaptate nevoilor persoanelor din grupurile vulnerabile

În perioada 2021-2027 este nevoie la nivelul Regiunii Centru de o creștere semnificativă a capacității administrației și altor structuri publice și private de a furniza servicii de calitate și adaptate nevoilor persoanelor din grupurile vulnerabile prin proiecte care vizează:

- facilitarea accesului la formare profesională continuă a personalului cu atribuții în domeniul social, în special servicii sociale integrate, prin susținerea, finanțarea și implementarea de programe de perfecționare și formare profesională continuă: cursuri de perfecționare, cursuri de specializare, schimb de bune practici, internship, etc.;
- dezvoltarea, implementarea și asigurarea sustenabilității de platforme electronice ce vizează informatizarea și digitalizarea serviciilor;
- dezvoltarea de proiecte de CDI pentru realizarea de aplicații cu utilizare în domeniul social;
- facilitarea accesului persoanelor din grupuri vulnerabile la servicii sociale personalizate, adaptate nevoilor;
- creșterea capacității de elaborare și implementare a strategiilor de dezvoltare locală plasate sub responsabilitatea comunității.

P.3.4. Extinderea și modernizarea infrastructurii de sănătate, creșterea accesului și îmbunătățirea serviciilor de sănătate, cercetare-dezvoltare, inovare în sănătate

Obiectivul strategic: Îmbunătățirea accesului, a eficienței și calității serviciilor medicale oferite populației, inclusiv prin dezvoltarea de noi instrumente bazate pe CDI și creșterea capacității acestuia de adaptare la situații precum criza COVID-19

3.4.1. Extinderea, reabilitarea, modernizarea și dotarea infrastructurii de sănătate de la nivel regional, județean și local

3.4.2. Creșterea accesului la servicii medicale pentru persoanele vulnerabile și comunitățile marginalizate

3.4.3. Digitalizare și sprijin pentru cercetare, dezvoltare, inovare în sănătate

3.4.4. Creșterea capacității instituționale a administrației publice, a unităților medicale și organizațiilor specializate de a răspunde nevoilor de sănătate ale populației și a dezvolta un parteneriat pentru sănătate

În egală măsură, autoritățile locale trebuie să se implice mai mult în dezvoltarea de programe și politici de sănătate pentru populație prin dezvoltarea parteneriatului cu organizațiile cheie în aplicarea și promovarea lor: școli, universități, spitale, agenți economici, ONG-uri și atragerea acestora în abordarea unor teme de interes la nivel regional.

Intervențiile prevăzute:

- Formarea personalului din administrația locală, județeană, ONG-uri, unități medicale;
- Dezvoltarea în parteneriat de programe de sănătate: ex. pentru un stil de viață sănătos, programe de prevenție pentru a răspunde nevoilor locale;
- Realizarea de studii pentru fundamentarea deciziilor privind intervențiile în îmbunătățirea stării de sănătate a populației;
- Campanii de informare și educare a populației pe teme legate de sănătate;
- Programe de perfecționare și instruire a personalului medical și nemedical, a personalului care asigură asistență comunitară pentru dezvoltarea abilităților de comunicare cu pacienții, competențe digitale și alte competențe necesare pentru a crește calitatea serviciilor medicale.

Domeniul strategic 4: Mediu, eficiență energetică și schimbări climatice

Obiectiv strategic: Creșterea calității vieții locuitorilor Regiunii Centru prin reducerea emisiilor de CO₂ și o mai bună gestionare a resurselor, conservarea biodiversității și creșterea adaptării la schimbările climatice

Priorități specifice

P.4.1 Creșterea calității mediului înconjurător din așezările urbane și rurale din Regiunea Centru

Următoarele categorii de măsuri au fost identificate la nivelul Regiunii Centru, care necesită sprijin financiar pentru investiții ce vor duce la creșterea calității mediului

4.1.1 Infrastructura de mediu și servicii tehnico-edilitare

Gradul actual de acoperire cu infrastructură și servicii edilitare este deficitar atât în mediul urban, dar mai ales în mediul rural, această situație având consecințe asupra calității mediului și a calității vieții locuitorilor.

4.1.2 Creșterea calității mediului în zonele urbane și peri urbane, precum și în zone afectate de poluare istorică

P.4.2 Creșterea eficienței utilizării energiei și a altor resurse materiale

4.2.1 Eficiența energetică în clădirile publice și rezidențiale

4.2.2 Sisteme energetice inteligente, bazate pe un consum redus de energie și creșterea utilizării SRE și combustibililor alternativi

4.2.3. Creșterea capacității actorilor din mediul public și privat de a contribui la tranziția către economia circulară

P.4.3 Protejarea și conservarea biodiversității regionale

Obiectiv specific: Stoparea pierderii biodiversității și a degradării serviciilor ecosistemice din Regiunea Centru inclusiv valorificarea potențialului natural de la nivel regional

P.4.4 Diminuarea efectelor schimbărilor climatice și prevenirea riscurilor naturale

Domeniul strategic 5: Turism și patrimoniu cultural

Obiectiv strategic: Dezvoltarea sectorului turistic și a sectoarelor economice conexe prin valorificarea potențialului natural și antropic al Regiunii Centru și susținerea activităților culturale și recreative

Priorități specifice:

P.5.1 Conservarea, restaurarea și punerea în valoare a patrimoniului cultural-istoric, valorificarea patrimoniului turistic natural și creșterea utilizării potențialului balnear

5.1.1 Conservarea, restaurarea și punerea în circuitul turistic a patrimoniului cultural-istoric

5.1.2 Protejarea și valorificarea în scop turistic a patrimoniului natural

5.1.3 Revigorarea turismului balnear și de sănătate

P.5.2 Modernizarea și extinderea infrastructurii regionale de cazare și de agrement și îmbunătățirea serviciilor specifice

5.2.1 Modernizarea infrastructurii regionale de cazare și dezvoltarea structurilor de primire turistică în zonele în care se înregistrează deficit de spații de cazare

5.2.2 Modernizarea, extinderea și diversificarea infrastructurii de agrement și îmbunătățirea serviciilor specifice

5.2.3 Modernizarea și extinderea infrastructurii turistice pentru tineret

5.2.4 Reabilitarea spațiilor cu destinație culturală și dezvoltarea infrastructurii culturale inovatoare

În următoarea perioadă investițiile regionale privind modernizarea și extinderea infrastructurii turistice de cazare și de agrement vor viza cu precădere:

- modernizarea infrastructurii de cazare;
- extinderea infrastructurii de primire turistică la nivelul zonelor turistice în care se înregistrează deficit de spații de cazare;
- modernizarea, extinderea și diversificarea infrastructurii de agrement;
- modernizarea și extinderea infrastructurii turistice pentru tineret (tabere școlare, centre de tineret);

- reabilitarea spațiilor cu destinație culturală (muzee, spații expoziționale, teatre, săli de spectacole etc.);
- dezvoltarea infrastructurii culturale inovatoare (ex. spații/huburi culturale multifuncționale).

P.5.3 Susținerea turismului de nișă, dezvoltarea activităților conexe turismului și integrarea activităților turistice

5.3.1 Susținerea formelor de turism tematic și a celor de turism alternative

5.3.2 Sprijinirea activităților de promovare și informare ale organizațiilor de management al destinației

5.3.3 Dezvoltarea activităților economice conexe turismului

În vederea implementării acestei priorități la nivel regional, pachetul de măsuri va viza în principal:

- susținerea formelor de turism tematic și a celor de turism alternativ cu potențial de creștere (turism gastronomic, viticol, cicloturism, turism de aventură etc.);
- crearea de organizații de management al destinației turistice și sprijinirea activității acestora (informare, promovare, marketing etc.);
- impulsionearea activităților economice și artistice în conexiune cu dezvoltarea turismului local (artizanat, suveniruri locale, evenimente culturale).

P.5.4 Asigurarea forței calificate de muncă în turism

5.4.1 Atragerea și menținerea forței calificate de muncă în turism

5.4.2 Pregătirea profesională inițială și formarea profesională continuă a forței de muncă în turism

Pentru a dispune de o forță de muncă suficientă și mai bine pregătită, eforturile regionale din perioada următoare vor include măsuri pentru a asigura:

- îmbunătățirea formării profesionale inițiale de nivel liceal și universitar în domeniul turismului, inclusiv prin reabilitarea și modernizarea infrastructurii educaționale;
- susținerea sistemului dual de învățământ în domeniul serviciilor turistice;
- susținerea activităților de formare profesională continuă în domeniul turismului;
- sprijinirea reconversiei profesionale și încurajarea mobilității lucrătorilor în turism.

Dominiul strategic 6: Dezvoltarea rurală, agricultura și silvicultura

Obiectiv strategic: Dezvoltarea durabilă a zonelor rurale din Regiunea Centru prin valorificarea potențialului natural și uman al acestora

Spațiul rural al Regiunii Centru: probleme - cheie și potențial de dezvoltare

Situația demografică în zonele rurale ale Regiunii Centru: tendințe demografice inegale în plan teritorial, proces rapid de îmbătrânire demografică

Numărul populației rurale din Regiunea Centru totalizează **992.899 locuitori**, reprezentând **42,6% din totalul populației regiunii** la nivelul anului 2018. Cele mai ridicate procentaje ale populației rurale se înregistrează în județele Harghita și **Covasna** (57,8%, respectiv **52,9%**), iar cele mai scăzute în județele Brașov și Sibiu (29,3%, respectiv 34,7%).

Unul din fenomenele interesante constatate în ultimii ani este acela de „**re-ruralizare**”, proces determinat în principal de migrația dinspre mediul urban spre mediul rural. Acest fenomen are atât cauze economice (creșterea costului vieții în orașe și pierderea locurilor de muncă au determinat un număr important de persoane - pensionari cu pensii mici, persoane active rămase fără un loc de muncă - să se mute în mediul rural), cât și cauze sociale (tendința tinerelor familii de a se stabili în zonele periurbane, în localități formal rurale, dar care dispun de o bună infrastructură edilitară).

Față de situația populației la nivel general, indicatorii demografici calculați numai pentru mediul rural pun în evidență anumite **dezechilibre între grupele mari de vârstă**: astfel, raportul de dependență demografică totală era de 56% în mediul rural, comparativ cu 52% pentru ambele medii rezidențiale, iar raportul de dependență demografică a vârstnicilor: 28% în mediul rural, comparativ cu 27% pentru mediile rezidențiale întrunite.

Începând cu anul 1991, populația din mediul rural din Regiunea Centru a înregistrat în fiecare an rate negative ale sporului natural, cea mai scăzută valoare atingându-se în 1996 (-3,7‰). Această evoluție a fost determinată atât de modificarea comportamentului procreativ al populației, cât și de modificarea treptată a structurii pe grupe de vârste a populației, prin diminuarea ponderii populației feminine de vârstă fertilă. La această situație se adaugă migrația internă și externă, care înregistrează de asemenea un sold puternic negativ și afectează cu precădere populația tânără.

Previziunile demografilor arată o înrăutățire în următorii ani a indicatorilor demografici din mediul rural din Regiunea Centru (scădere accentuată a numărului populației, creșterea dezechilibrelor între grupele de vârstă).

Niveluri scăzute ale ratelor de activitate și de ocupare a populației din mediul rural

Conform datelor Institutului Național de Statistică, rata de activitate a populației în vârstă de muncă din mediul rural din Regiunea Centru era de 54% în anul 2018, sensibil mai redusă decât cea înregistrată în mediul urban – 67%. De asemenea, rata de ocupare a populației în vârstă de 15-64 ani din zona rurală a Regiunii Centru se situează la un nivel scăzut (50,6% în anul 2018), fiind de asemenea vizibil inferioară celei înregistrate în mediul urban – 65%. Aceste valori sunt departe de rata - țintă națională de ocupare, stabilită prin **Strategia Europa 2020** (70% din populația de 20-64 ani). Rata redusă de ocupare în mediul rural are multiple cauze: lipsa locurilor de muncă disponibile, nivelul redus de diversificare al economiei rurale (dependența masivă de o singură activitate – agricultura), lipsa spiritului antreprenorial și a cunoștințelor necesare inițierii și

conducerii unei afaceri, lipsa unor măsuri eficiente de stimulare a creării de noi locuri de muncă pe durată lungă în mediul rural, nivelul scăzut de pregătire profesională și o concordanță redusă între oferta profesională a sistemului educativ și cerințele în continuă schimbare ale pieței forței de muncă, nivelul incipient al formării profesionale pe parcursul întregii vieți.

Economia zonelor rurale din Regiunea Centru. Trăsături specifice

Principala caracteristică a zonelor rurale din România este dependența masivă de o singură ramură economică - agricultura. Agricultura de semi-subsistență practică în mare parte din zonele rurale ale Regiunii Centru se caracterizează prin predominanța exploatațiilor agricole de dimensiuni mici, forța de muncă îmbătrânită, ponderea scăzută a muncii mecanizate în procesul de producție și, bineînțeles, o valoare scăzută a veniturilor obținute. Pădurile reprezintă o altă resursă economică importantă, însă prin valorificarea incompletă a masei lemnoase se obțin mai puține venituri decât în majoritatea țărilor europene, iar prin exploatarea într-o manieră nesustenabilă se pune în pericol dezvoltarea economică durabilă a zonelor împădurite.

O situație atipică se întâlnește în comunele din preajma marilor orașe ale regiunii, care beneficiază de o infrastructură edilitară relativ dezvoltată, o economie puternică și diversificată (întreprinderi industriale moderne, servicii, depozite, zone comerciale moderne), aceste localități funcționând ca o extindere de facto a orașelor propriu-zise.

Turismul rural și agroturismul în Regiunea Centru: potențial ridicat, valorificare parțială

Regiunea Centru dispune de un potențial turistic deopotrivă bogat și divers, valorificat doar parțial în prezent. Turismul rural a înregistrat o dinamică spectaculoasă în ultimii 20 ani, numărul pensiunilor turistice și agroturistice din Regiunea Centru apropiindu-se de 1.600 în anul 2018, iar cel al locurilor de cazare oferite depășind 28.000. Regiunea Centru deține 34,7% din pensiunile agroturistice ale României și 36% din pensiunile turistice. În prezent, zonele cu cel mai dezvoltat agroturism din Regiunea Centru sunt: Bran – Moeciu – Fundata, Mărginimea Sibiului, Zona Țării Făgărașului, Zona Arieșului superior (Albac – Gârda – Arieșeni – Avram Iancu – Vidra), Zona Săcele - Întorsura Buzăului, Valea Hârtibaciului, Zona Făgărașului și câteva zone mai restrânse: Râmetea-Colțești, Corund-Praid, cetățile și bisericile fortificate din Podișul Târnavelor, etc.

Agricultura la nivelul Regiunii Centru: potențial agricol important, producții agricole variabile

Suprafața agricolă a Regiunii Centru este de 1900,4 mii hectare, reprezentând 55,7% din suprafața totală a regiunii și 13% din suprafața agricolă a României. După modul de folosință, structura suprafeței agricole se prezintă astfel: arabil 39,5%, pășuni 34%, fânețe 25,3%, vii și pepiniere viticole 0,5%, livezi și pepiniere pomicele 0,7%.

Parcul de tractoare și mașini agricole din Regiunea Centru număra, în anul 2018, 28.837 tractoare agricole fizice, 22.232 pluguri pentru tractor, 8.047 semănători mecanice și 3.253 combine autopropulsate pentru cereale, alte utilaje agricole. În anul 2018 s-au aplicat 42.940 tone îngrășăminte chimice pe o suprafață de 659.312 ha, reprezentând 34,7% din suprafața agricolă a regiunii.

Valoarea producției agricole a Regiunii Centru, în anul 2017, a fost de 8,34 miliarde lei, reprezentând 10,6% din valoarea producției agricole a României. Sectorul vegetal deține 56,7% din totalul producției agricole a regiunii, comparativ cu 67,8% la nivel național. Sectorul privat are o pondere covârșitoare – 98,2 % din valoarea producției agricole regionale.

Ponderea agriculturii în VAB regională a scăzut vertiginos în ultimii ani, de la 5,9% în 2010 la 4,6% în 2016, aceeași evoluție înregistrându-se și la nivel național. Se remarcă ponderea mare a consumului intermediar în totalul producției agricole (53,6%, valoare apropiată de cea înregistrată la nivel național). Populația ocupată în agricultură la sfârșitul anului 2017 număra 175,6 mii persoane, reprezentând 16,8% din totalul populației ocupate a regiunii (față de 20,8% la nivelul întregii țări).

Productivitatea muncii în agricultură calculată pentru anul 2016 era de 3,6 ori mai redusă comparativ cu nivelul productivității pe ansamblul economiei regionale. Este greu de stabilit o tendință pe termen mediu a productivității muncii în agricultură, deoarece producția și implicit productivitatea sunt influențate puternic de variațiile climatice, semnificativ în acest sens fiind anii 2012 și 2015, în care s-au înregistrat secete puternice.

Exporturile de produse agricole din Regiunea Centru se mențin la valori încă scăzute, deși în ultimii ani se înregistrează un reviriment al acestora. Cu toate acestea, balanța externă a comerțului cu produse agroalimentare este puternic dezechilibrată, valoarea importurilor fiind mult mai mare decât cea a exporturilor. Brașovul, Alba și Covasna sunt principalele județe exportatoare de produse agroalimentare, în ultimul județ, grupa mărfurilor agroalimentare deținând 18,4% din totalul exporturilor la nivelul județului.

Industria alimentară a cunoscut o dezvoltare remarcabilă în ultimii ani în toate județele Regiunii Centru. Disponibilitatea și varietatea materiei prime locale, existența unei piețe locale de desfacere de dimensiuni apreciabile, orientarea unei bune părți a consumatorilor către produsele autohtone sunt atuuri importante valorificate de către investitorii în domeniu.

Silvicultura și exploatarea forestieră: potențial economic și riscuri de ordin ecologic alimentate de exploatarea nerațională a pădurilor

Pădurile sunt una dintre cele mai importante bogății ale Regiunii Centru. **Vegetația forestieră acoperă 36,5% din suprafața regiunii**, constituind principala resursă economică a locuitorilor din

localitățile montane și asigurând un bun echilibru ecologic. Predomină pădurile de foioase (55% din suprafață), urmate de cele de rășinoase. Cu un volum de 4,15 milioane mc de lemn recoltat în anul 2018, Regiunea Centru este al doilea bazin de recoltare forestieră al României și prima regiune în ceea ce privește producția de cherestea. Alături de funcția lor economică, pădurile îndeplinesc o importantă funcție de păstrare a fragilelor echilibre ale ecosistemelor naturale din Regiunea Centru și de aceea exploatarea forestieră trebuie subordonată interesului major de protecție a mediului înconjurător și de prevenire a schimbărilor climatice.

Prioritățile specifice:

P.6.1 Eficientizarea sectorului agroalimentar și îmbunătățirea pregătirii profesionale a fermierilor

Măsuri:

- Modernizarea exploatațiilor agricole prin susținerea investițiilor în domeniu;
- Sprijinirea dezvoltării sistemelor locale de irigații;
- Crearea și modernizarea centrelor logistice pentru agricultură;
- Dezvoltarea centrelor de servicii pentru agricultură;
- Crearea și modernizarea unităților mici și mijlocii de procesare a produselor agricole situate în mediul rural;
- Susținerea tinerilor fermieri și a specialiștilor agricoli;
- Susținerea perfecționării profesionale a fermierilor și a serviciilor de consultanță agricolă.

P.6.2 Susținerea activităților agricole în zonele montane

La nivelul Regiunii Centru este necesară, de asemenea, implementarea unor măsuri specifice pentru valorificarea durabilă a resurselor, stabilizarea populației, menținerea identității culturale, creșterea puterii economice a comunităților locale, în condițiile păstrării echilibrului ecologic și protecției mediului natural. În vederea susținerii dezvoltării durabile a economiei agroalimentare a zonei montane, preconizăm implementarea următoarelor tipuri de măsuri în perioada 2021-2027:

- Susținerea înființării de microunități de prelucrare industrială a materiilor prime agricole în zonele montane;
- Instituirea unui sistem de plăți compensatorii, specifice zonei montane și susținerea activă a alternativelor economice viabile pentru păstrarea practicilor tradiționale;
- Sprijinirea printr-un sistem de prime a producătorilor din aria montană, care realizează produse cu certificări DOP - Denumire de Origine Protejată, IGP – Indicație Geografică Protejată, STG – Specialitate Tradițională Garantată.

P.6.3 Valorificarea superioară, într-o manieră durabilă, a potențialului silvic regional

Măsuri:

- Modernizarea exploatațiilor silvice prin susținerea achiziționării de mașini și echipamente specifice;
- Dezvoltarea infrastructurii de transport forestier;
- Stimularea utilizării în scop energetic a reziduurilor forestiere și agricole;
- Susținerea acțiunilor de împădurire și întreținere a pădurilor.

P.6.4 Creșterea atractivității economice și diversificarea activităților economice în localitățile rurale
Măsurile de stimulare a afacerilor în domeniul economic neagricol (turism, servicii, industrii artizanale, etc.), concomitent cu dezvoltarea competențelor profesionale și îmbunătățirea cunoștințelor antreprenoriale ale locuitorilor din mediul rural vor contribui la reducerea dependenței de activitățile agricole, creșterea ocupării și dezvoltarea economică a spațiului rural.

Măsuri:

- Susținerea afacerilor în domeniul economic neagricol
- Îmbunătățirea abilităților și cunoștințelor antreprenoriale ale locuitorilor din mediul rural
- Promovarea instrumentelor moderne de întărire și recunoaștere a identității locale

P.6.5 Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare a localităților rurale

În vederea reducerii decalajelor între mediile rezidențiale în ceea ce privește dezvoltarea și pentru îmbunătățirea standardului de viață al locuitorilor și creșterea atractivității localităților rurale se impune deci, continuarea și extinderea programelor actuale ce vizează dezvoltarea infrastructurii tehnico-edilitare în toate zonele rurale ale Regiunii Centru.

Măsuri:

- Extinderea și modernizarea rețelelor de apă potabilă;
- Extinderea și modernizarea rețelelor de canalizare;
- Extinderea și modernizarea serviciilor de colectare și gestionare a deșeurilor menajere;
- Modernizarea rețelei de drumuri comunale.

P.6.6 Dezvoltarea infrastructurii sociale, cultural-recreative și susținerea dezvoltării comunitare

Măsuri:

- Reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii sociale din mediul rural;
- Reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii cultural-recreative din mediul rural;
- Sprijinirea cooperării între diverși actori și comunități rurale în cadrul unor acțiuni integrate vizând dezvoltarea teritorială.

3.2. Strategia de dezvoltare a județului Covasna

Viziunea: Județul Covasna va reprezenta un model de dezvoltare și cooperare comunitară, ce integrează dezvoltarea rurală și urbană într-o structură coerentă, cu o cultură și o identitate locală bogate și bine definite, cu o economie diversă, capabilă să utilizeze structural zonele de avantaj competitiv specifice (agricultură, cultură, turism, IT etc.).

Direcții strategice de dezvoltare

Direcțiile strategice de dezvoltare reprezintă principalii vectori de evoluție a comunității pe termen mediu și lung. La nivelul județului Covasna, se identifică următoarele direcții strategice de dezvoltare:

- investiție puternică în educația preuniversitară în termeni de reducere a abandonului școlar, de specializare în domenii solicitate de economia locală și de dezvoltare a infrastructurii educaționale. Vor trebui explorate și forme de educație non-formală sau în afara unor programe educaționale pe termen lung care să permită populației care dorește să dezvolte afaceri în domenii precum agroturismul, să dobândească cunoștințele necesare;
- atragerea și dezvoltarea de specializări de educație superioară de calitate (bine definite, corelate cu prioritățile strategice), capabile să susțină sursele de avantaj competitiv. Acest lucru presupune cooperarea cu universități de prestigiu interesate să delocalizeze specializări la nivel local. Sectoare precum IT-ul sau clusterelor puternic specializate și bazate pe cercetare nu pot să existe și să se dezvolte în lipsa unei resurse umane locale instruite;
- comunitățile urbane din județ trebuie să își asume structurat rolul de microcentre pentru comunitățile rurale din zona de influență, cu accent pe dezvoltarea serviciilor publice și private necesare și pe funcția de centre comerciale și culturale;
- investiție semnificativă în dezvoltarea profilului cultural și al industriilor creative, o zonă cu avantaj competitiv semnificativ;
- reluarea inițiativei de cartare a patrimoniului cultural la nivelul tuturor comunităților rurale pentru a realiza o hartă a potențialului cultural ce poate fi utilizat ulterior. Consiliul Județean poate juca un rol-cheie finanțând astfel de inițiative și oferind suport pentru ca anumite proiecte locale să se permanentizeze și să fie integrate într-un repertoriu județean;
- realizarea unei strategii de marketing teritorial și a unui brand specific;
- asumarea de către județ a rolului de coordonare la nivelul dezvoltării comunitare. Specificul administrativ al județului face ca rolul Consiliului Județean în stimularea unei coerențe funcționale a dezvoltării urbane și rurale să fie esențial;
- stimularea zonelor din agricultură unde există avantaj în termeni de competitivitate;

- îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale prin sprijinirea dezvoltării infrastructurii și creșterea competitivității sectorului agricol și silvic;
- cadrul natural deosebit al județului trebuie protejat și valorificat sustenabil. Habitatele naturale și ariile naturale protejate trebuie conservate și extinse. Aceasta implică formarea de specialiști în domeniu și dezvoltarea serviciului public județean de protecție a naturii. Identificarea și utilizarea surselor alternative de finanțare pentru implementarea acestor operațiuni și pentru creșterea gradului de conștientizare și informare a populației cu privire la importanța protecției naturii este imperativ necesară;
- grupurile de acțiune locală (GAL) vor juca un rol tot mai important în stabilirea priorităților și în distribuirea unei părți a resurselor financiare destinate mediului rural. Consiliul Județean trebuie să sprijine GAL-urile în elaborarea și implementarea proiectelor ce vizează dezvoltarea comunităților rurale și creșterea competitivității producătorilor locali;
- valorificarea potențialului forestier printr-o mai bună utilizare a modului în care resursele sunt valorificate la nivel de export (grad de prelucrare) și în ceea ce privește stimularea exportului de mobilă;
- turismul reprezintă o prioritate pentru județul Covasna. Județul poate stimula comunitățile locale în dezvoltarea unui profil bine definit de turism (cultural, balnear, agroturism) și poate coordona dezvoltarea unei hărți integrate a capacităților de turism la nivel local. Turismul integrat are o bază solidă în această zonă cu identitate comunitară specifică. Aproximarea de o zonă cu atracție turistică majoră (Brașov) trebuie valorificată în ceea ce privește atragerea fluxurilor de turiști. Toate aceste inițiative ar duce la scăderea gradului de dependență pe care îl are turismul balnear în această regiune față de guvernul central (biletele subvenționate pentru pensionari și persoane cu diverse afecțiuni cardiace);
- dezvoltarea coerentă a turismului presupune inițiative și resurse dedicate resursei umane care activează în această zonă, inclusiv în ceea ce privește dezvoltarea inițiativelor agroturistice la nivelul comunităților rurale mici;
- capitalul investițional străin este prezent în mod semnificativ în județ. El are capacitate de dezvoltare semnificativă dacă județul răspunde la principalele probleme cu care se confruntă acesta (educația și infrastructura);
- comunitățile urbane din județ au capacități semnificative de dezvoltare, pe paliere diferite. Este de dorit ca județul să ofere susținere în ceea ce privește cooperarea acestora în ideea unei funcționalități diferite la nivel de județ (organisme de coordonare specifice, programe comune, facilitarea comunicării permanente);

- eforturile trebuie să se concentreze spre creșterea ponderii sectoarelor aflate în dezvoltare (agricultură, silvicultură, turism, cultură) în economia locală din moment ce ele se dovedesc competitive. Aici pot fi identificate domeniile cu potențial de clusterizare ridicat. La momentul de față există inițiative concrete de funcționalizare a clusterelor, care reprezintă una din provocările perioadei următoare;
- valorificarea capacității deosebite existente la nivelul județului în ceea ce privește potențialul de clusterizare (know-how și experiența existentă) trebuie continuată. Este foarte importantă conectarea diferitelor cluster existente (IT, turism, mobilă, agricultură, green energy) într-un mecanism capabil să fructifice avantajul competitiv pentru județ;
- provocarea strategică majoră pentru județul Covasna este reprezentată de capacitatea de integrare a IT-ului, cercetării și transferului tehnologic în dezvoltarea zonelor cu avantaj competitiv (agricultură, turism balnear, cultură, IT). Un exemplu este reprezentat de posibilitatea de transformare a spitalului de cardiologie din Covasna în centru internațional de cercetare în domeniu;
- fostele zone miniere pot fi regândite, reconvertite și refuncționalizate. Există modele internaționale de bune practici care pot fi replicate și posibilele surse de finanțare europene destinate acestui tip de comunități ar trebui identificate și dezvoltate aplicații;
- sectorul informații și comunicații este unul dintre puținele sectoare care a crescut în perioada de criză și poate reprezenta o potențială sursă de avantaj competitiv. Dezvoltarea dimensiunilor sectorului și creșterea potențialului educațional local pot aduce avantaj competitiv;
- în domeniul dezvoltării durabile și a schimbărilor climatice județul trebuie să își dezvolte strategii sectoriale care să pornească de la date empirice privind situația prezentă și să identifice impactul problemelor climatice (secetă, inundații) asupra altor sectoare conexe (agricultură, dezvoltare urbană);
- industria prelucrătoare aduce o stabilitate necesară județului. Ea trebuie menținută și susținută. Pe de altă parte, este esențial ca județul să dezvolte soluții complementare și alternative la acest tip de activitate economică. Comunitatea trebuie să-și cultive tradițiile și avantajele în sectoarele încă puțin dezvoltate, dar competitive, pentru a crea un lanț economic în care să fie cuprinse mai multe domenii și implicit mai multă forță de muncă, asumându-și faptul că acesta este un proces de lungă durată;
- valorificarea factorilor favorabili interni (capacitate administrativă crescută la nivel de consiliu județean) și externi (noul ciclu de programare al UE, zonele de interes strategic la nivel de regiune Centru relevante pentru comunitate – creșterea atractivității turistice, dezvoltarea

zonelor rurale, sprijinirea activităților culturale și recreative, dezvoltare urbană durabilă) pentru a exploata la maximum accesul la surse de finanțare extrabugetare în viitor;

- construirea unei capacități proprii în colaborare cu societatea civilă de susținere a comunităților mai puțin pregătite în ceea ce privește accesul la fonduri europene (în principal, în pregătirea resursei umane și dezvoltarea capacității de management de proiect). Mecanisme testate cu succes de tipul agentului de dezvoltare locală sau al facilitatorului comunitar pot fi funcționale și necesare în viitorul apropiat;
- atragerea și menținerea talentelor prin susținerea CDI, a tinerilor antreprenori și a parteneriatelor strategice cu universitățile;
- îmbunătățirea mecanismelor de cooperare dintre autoritățile publice, mediul de afaceri și societatea civilă, pentru a încuraja dezvoltarea capitalului social, a transferului de oportunități și idei dintre acestea. Județul deține capacități latente care pot fi activate prin setarea acestora în rețele.

4. Programe de finanțare disponibile

4.1. Programe operaționale

Ministerul Fondurilor Europene enumeră 8 programe de fonduri europene, cu alocările de bani aferente, prin care se vor finanța proiecte de investiții, inclusiv pentru antreprenori, în România, în perioada de programare 2021-2027.

7 programe vor fi gestionate de MFE ca autoritate de management:

- ✚ Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare 2021-2027: 2,143 miliarde euro;
- ✚ Programul Operațional Dezvoltare Durabilă 2021-2027: 4,615 miliarde euro;
- ✚ Programul Operațional Educație și Ocupare 2021-2027: 7,722 miliarde euro;
- ✚ Programul Operațional Incluziune și Demnitate Socială 2021-2027: 2,594 miliarde euro;
- ✚ Programul Operațional Sănătate 2021-2027: 4,73 miliarde euro;
- ✚ Programul Operațional Asistență Tehnică 2021-2027: 597 milioane euro;
- ✚ Programul Operațional Tranziție Justă 2021-2027: 1,76 miliarde euro.

Programul Operațional Regional va fi împărțit în 8 POR-uri mai mici, fiecare gestionat de Agențiile de Dezvoltare Regională, ca autorități de management, de la nivel regional.

Alocările de mai sus cuprind și cofinanțarea națională, pe lângă banii europeni.

Acești bani fac parte din Fondurile structurale și de coeziune, care totalizează 31 de miliarde de euro de la Bruxelles pentru România, în perioada de programare 2021-2027.

Alocarea celor 31 de miliarde de euro din viitoarea perioadă de programare este împărțită astfel:

- 19 miliarde de euro (55% din buget) provin din Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR), fiind dedicate în special digitalizării, dezvoltării durabile, incluziunii sociale ori sănătății;
- 6,07 miliarde (26%) reprezintă Fondul Social European (FSE+), prin care vor fi sprijinite incluziunea socială, sănătatea, educația și ocuparea forței de muncă.
- 4,49 miliarde de euro (14% din buget) provin din Fondul de Coeziune și sunt alocați pentru a dezvolta domeniul transportului și va sprijini dezvoltarea durabilă;
- 1,76 miliarde euro (5%) vor fi alocați pentru Fondul European Tranziție Justă pentru a sprijini diversificarea economică a celor mai afectate regiuni.

În total, României îi vor reveni circa 80 de miliarde de euro, sprijin financiar european, în perioada 2021-2027, conform negocierilor din Consiliul European din luna iulie 2020.

Restul până la această sumă sunt fondurile din Mecanismul de redresare și reziliență (circa 30 miliarde euro) și Politica Agricolă Comună a UE (circa 20 de miliarde de euro).

4.2. Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR)

Programul Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) este program finanțat din Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurală, prin care se acordă fonduri nerambursabile de la Uniunea Europeană și Guvernul României pentru dezvoltarea economico-socială a spațiului rural din România.

Obiective strategice:

- restructurarea și creșterea viabilității exploatațiilor agricole
- gestionarea durabilă a resurselor naturale și combaterea schimbărilor climatice
- diversificarea activităților economice, crearea de locuri de muncă, îmbunătățirea infrastructurii și serviciilor pentru îmbunătățirea calității vieții în zonele rurale

Priorități de dezvoltare rurală:

- Modernizarea și creșterea viabilității exploatațiilor agricole prin consolidarea acestora, deschiderea către piață și procesare a produselor agricole
- Încurajarea întineririi generațiilor de agricultori prin sprijinirea instalării tinerilor fermieri
- Dezvoltarea infrastructurii rurale de bază ca precondiție pentru atragerea investițiilor în zonele rurale și crearea de noi locuri de muncă și implicit la dezvoltarea spațiului rural
- Încurajarea diversificării economiei rurale prin promovarea creării și dezvoltării IMM-urilor în sectoarele nonagricole din mediul rural
- Promovarea sectorului pomicol, ca sector cu nevoi specifice, prin intermediul unui subprogram dedicat

- Încurajarea dezvoltării locale plasate în responsabilitatea comunității prin intermediul abordării LEADER. Competența transversală a LEADER îmbunătățește competitivitatea, calitatea vieții și diversificarea economiei rurale, precum și combaterea sărăciei și excluderii sociale.

4.3. Programul Național de Dezvoltare Locală

Programul Național de Dezvoltare Locală, coordonat de Ministerul Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, stabilește cadrul legal pentru implementarea unor proiecte de importanță națională, care susțin dezvoltarea regională prin realizarea unor lucrări de infrastructură rutieră, tehnico-edilitară și socio-educativă.

Obiective de investiții

Obiectivele de investiții care pot fi finanțate în cadrul programului trebuie să vizeze lucrări de **realizare/extindere/reabilitare/modernizare**, respectiv **dotare**, pentru unul dintre următoarele domenii specifice:

- sisteme de alimentare cu apă și stații de tratare a apei;
- sisteme de canalizare și stații de epurare a apelor uzate;
- unități de învățământ preuniversitar, respectiv: grădinițe, școli generale primare și gimnaziale, licee, grupuri școlare, colegii naționale, școli profesionale, școli postliceale, unități de învățământ special de stat;
- unități sanitare;
- drumuri publice clasificate și încadrate, în conformitate cu prevederile legale în vigoare, ca drumuri județene, drumuri de interes local, drumuri comunale și/sau drumuri publice din interiorul localităților;
- poduri, podețe sau punți pietonale;
- obiective culturale de interes local, respectiv biblioteci, muzee, centre culturale multifuncționale, teatre;
- platforme de gunoi;
- piețe publice, comerciale, târguri, oboare;
- modernizarea bazelor sportive;
- sediile instituțiilor publice ale autorităților administrației publice locale, precum și a instituțiilor publice din subordinea acestora;
- infrastructura turistică dezvoltată de autoritățile publice locale ca instrument de punere în valoare a potențialului turistic local, pentru obiectivele de investiții aflate în proprietatea publică sau privată a unităților administrativ-teritoriale sau în administrarea acestora.

Subprograme și beneficiari eligibili

- **Subprogramul „Modernizarea satului românesc”:** beneficiarii eligibili sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale comunelor, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară, reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale comunelor;
- **Subprogramul „Regenerarea urbană a municipiilor și orașelor”:** beneficiarii eligibili sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale municipiilor și orașelor, inclusiv pentru satele componente ale acestora, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară, reprezentate de autoritățile administrației publice locale ale municipiilor, inclusiv ale subdiviziunilor administrativ-teritoriale ale acestora, ale orașelor, inclusiv pentru satele componente ale acestora;
- **Subprogramul „Infrastructură la nivel județean”:** beneficiarii eligibili sunt unitățile administrativ-teritoriale reprezentate de autoritățile administrației publice locale județene, precum și unitățile administrativ-teritoriale membre ale asociațiilor de dezvoltare intercomunitară, constituite în condițiile legii, pentru investițiile realizate prin asociațiile de dezvoltare intercomunitară, reprezentate de autoritățile administrației publice locale județene.

Finanțare

Programul se finanțează din transferuri de la bugetul de stat, în limita fondurilor aprobate anual în bugetul Ministerului Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației, din fonduri aprobate anual cu această destinație în bugetele locale ale unităților administrativ-teritoriale beneficiare și din alte surse legal constituite.

În limita fondurilor aprobate anual prin legea bugetului de stat, în baza analizei interne de specialitate a propunerilor de finanțare ale autorităților locale, se aprobă prin ordin al ministrului lucrărilor publice, dezvoltării și administrației lista finală cu obiectivele de investiții care se finanțează, listă care se publică pe site-ul Ministerului Lucrărilor Publice, Dezvoltării și Administrației.

PARTEA A II-A

ANALIZA SOCIO-ECONOMICĂ A COMUNEI VALEA CRIȘULUI

1. Prezentare generală

1.1. Delimitarea teritoriului

Valea Crișului (în limba maghiară *Sepsikőröspatak*) este o comună din județul Covasna, formată din satele Calnic și Valea Crișului. Reședința comunei, satul Valea Crișului este situat la o distanță de 6 km față de municipiul Sfântu Gheorghe, în direcția nord-est, la poalele estice ale Munților Baraolt, la o altitudine de 604 m, în valea pârâului Criș (Pârâul Mare), care izvorăște din Munții Baraolt. De la reședința de județ se poate ajunge în sat pe drumul județean DJ 121B.

Comuna Valea Crișului se învecinează cu comunele Arcuș, Ghidfalău, Bodoc, Micfalău, Bățani, Aita Mare și Belin.

Suprafața teritoriului administrativ al comunei este de 2.785,00 ha, din care suprafața teritoriului intravilan este de 258 ha.

1.2. Scurt istoric

Pe teritoriul comunei se află vestigiile arheologice datând încă din epoca neolitică, dintre care amintim: toporul neolitic de formă amigdaloidă, cu secțiune ovală și cu ceafă ascuțită, toporul neolitic de piatră cu muchie dreaptă, atribuit culturii Coțofeni, toporul neolitic de piatră cu gaură neterminată și o daltă neolitică de tuf trahitic.

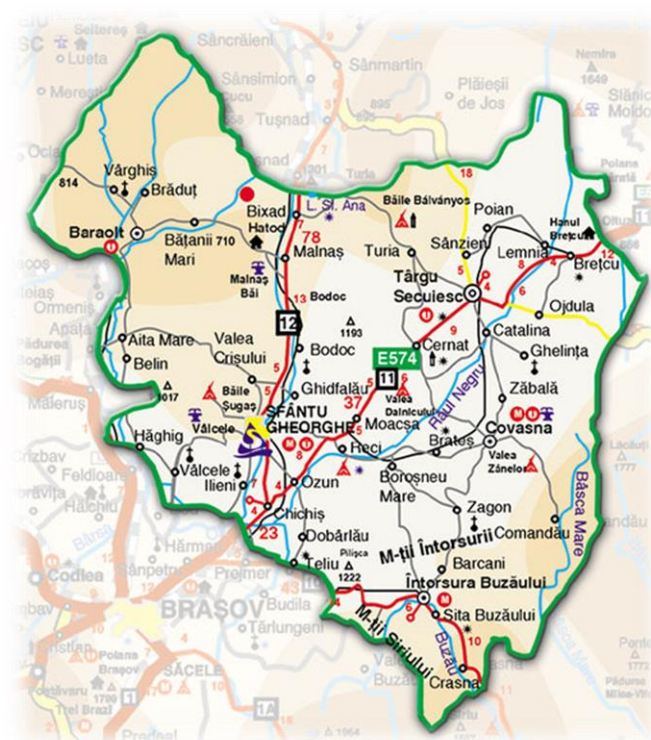

Figura nr. 3 – Județul Covasna

La nord de drumul Valea Crișului - Ghidfalău și la 300 m nord de pârâul Valea Crișului, se află o așezare neolitică aparținând culturii *Starcevo-Criș*.

Cercetările arheologice au scos la iveală mai multe urme dacice în perimetrul acestei localități. Astfel, lângă *Valea Mare* a fost identificată o așezare dacică deschisă din epoca *La Tene*. S-au descoperit și mai mulți denari romani republicani (gințile Caecilia, Hargilia, Cornelia, Fonteia, Titia) și imperiali din sec. I (Vespasian și Titus) (anii 91 î. Hr. - 79-81 d. Hr.). Pe promontoriul numit *Vârful cu mesteceni* s-a identificat o dublă circumvalație de pământ, în a cărei parte interioară s-au descoperit urme de palisadă, construită, probabil, în epoca bronzului și refolosită de daci, iar pe cea exterioară au fost descoperite urme de ziduri din Evul mediu. Cetatea a fost datată în epoca bronzului, precum și în epoca dacică (sec. I î. Hr. - I d. Hr.) și Evul mediu.

Satul Valea Crișului

Prima atestare documentară a localității Valea Crișului apare în registrul decimatorilor papali, unde în anul 1332 apare sub denumirea de *Kemuspotok*, iar în 1334 sub denumirea de *Kevruspotok*. Localitatea de la acea vreme apare de mai multe ori în documente, în registrul de impozite din 1567 apărând înregistrată cu 20 de gospodării, fiind înscrisă cu denumirea de *Kwreospatak*.

Așezarea a devenit cunoscută datorită familiei **Kálnoki**, familie care a avut proprietăți aici din epoca medievală și a dat multe personalități importante vieții publice și culturale din Transilvania.

După reformație populația a adoptat religia potestantă, reformații și unitarienii folosind împreună fosta biserică catolică, al cărui sanctuar era deja în folosință în secolul al XIV-lea. La sfârșitul secolului al XVIII-lea, în anul 1781, catolicii din localitate, sprijiniți de membrii familiei Kálnoki, la rândul lor catolici devotați, au redobândit clădirea bisericii. Reformații au construit o biserică mai mică în 1820, iar unitarienii au ridicat un nou lăcaș de cult între 1802–1804 în locul numit *Dióhegy*.

Foto nr. 1 – Școala Gimnazială Kálnoki Ludmilla

Merită menționată și clădirea Institutului Pedagogic Conte Felix, Ludmilla, Imre și Pal (*Gróf Kálnoky Félix, Ludmilla, Imre, Pál Nevelő Intézet*), fondată și construită cu sprijinul familiei Kálnoki. Familia Kálnoki are și un castel de dimensiuni mari în localitate.

Dintre membrii familiei, mulți au ajuns în poziții importante mai ales în perioada Principatului Transilvaniei.

Merită să-l amintim pe **István Kálnoky**, care în prima jumătate a secolului al XVII-lea a fost vicejude regal în scaunul Micloșoara, iar în anul 1645 a luat parte la Campania militară condusă de principele Gheorghe Rakoczi I în Ungaria Superioară, chiar alcătuind un jurnal despre această perioadă, tipărit în anul 1862.

Cel mai ilustru membru al familiei a fost fără îndoială **Sámuel Kálnoky** (1640–1706), conte din 1697, jude regal superior al celor Trei Scaune începând din 1686. Acesta a ocupat în 1694 postul de vicescambler al Transilvaniei, din 1703 fiind desemnat și tezaurarul principatului. A fost un susținător de seamă al religiei catolice, în anul 1702 reeditând cronică lui Gergely Pethő.

Aici s-a născut și profesorul de desen renumit, **Gábor Szinte** (1855–1914), care a desfășurat și activitate de cercetare și documentare importantă de etnografie și de istoria artei.

Satul Calnic

Prima atestare documentară a localității Calnic apare în registrul decimatorilor papali din 1332, sub denumirea de *Kalnuk*. În registrul de impozit din 1567 apare înscrisă cu denumirea de *Kalnok*, aceasta numărând 11 gospodării în cadrul localității. Este considerat și locul de origine al familiei Kálnoki.

Din punct de vedere confesional, după reformație, în Calnic avem de-a face cu reformați și cu unitarieni. În secolul al XVII-lea între cele două religii au apărut controverse în privința folosirii bisericii. În anul 1666 principele Mihail Apafi trimite o comisie pentru a număra credincioșii de diferite confesiuni, ca să pronunțe sentința în această problemă și să atribuie clădirea bisericii reformaților, care păreau a fi mai mulți. Unitarienii au construit biserica lor în anul 1674, iar cercetătorii de astăzi cred posibilă și tradiția potrivit căreia tavanul casetat pictat din clădirea veche a fost mutat în clădirea nouă construită de unitarieni.

Pe baza lustrelor secuiești, putem ști că, în prima jumătate a secolului al XVII-lea, aproximativ 50% dintre localnici erau secui liberi, cealaltă jumătate fiind în iobăgie.

Din secolul al XVIII-lea cunoaștem numele unui olar renumit în zonă, cahlale făcute de **István Bedő** fiind găsite în mai multe locuri, recent și în cadrul cercetărilor arheologice efectuate la castelul Kálnoki din Valea Crișului.

Directorul trupei teatrale din Pesta, **József Benke** (1781–1855) s-a născut în această localitate, el era tatăl lui Roza Laborfalvi, soția renumitului scriitor Jókai Mór.

Foto nr. 2 - Albert Bedő

Din Calnic este originar și actorul **Zoltán Hosszú** (1897–1944).

Tot aici s-a născut și specialistul în silvicultură, **Albert Bedő** (1839–1918), care a absolvit Academia de Silvicultură din Selmechanya, din 1863 a lucrat la ziarul *Erdészeti Lapok*, apoi a devenit secretar de stat, în 1896 fiind ales ca deputat în parlament. Mormântul său se află în cimitirul unitarienilor din Calnic.

1.3. Cadrul natural

Comuna Valea Crișului este așezată între 45° 92' latitudine și 25° 77' longitudine, la altitudinea de 580-605 m. În zona împădurită, altitudinea minimă este de 620 m, iar cea maximă este de 960 m, media situându-se în jurul cotei de 800 m.

Cota cea mai importantă din teritoriu este Vf. Ascuțit – 956 m, înscris pe hărțile amenajistice.

Marea majoritate a arboretelor (69 %) se află între 801 și 930 m. Înclinarea terenului înregistrează valori diferite, există suprafețe plane și versanți abrupti, înclinări repezi, ușoare și moderate de până la 5° pe suprafețele plane și până la 35° pe versanți. Predomină înclinările ușoare și moderate (54 %).

Expunerea generală a unității de bază este sud-estică, după direcția de curgere a principalelor cursuri de apă din zonă: pârâul Iavoroș, pârâul Alunul și Valea Mare. Datorită fragmentării reliefului de către rețeaua hidrografică se întâlnesc și alte expuneri, dintre care cele mai frecvente sunt cele nord-estice și estice.

1.3.1. Geologie. Geomorfologie

Din punct de vedere geomorfologic, teritoriul studiat face parte din ramura Carpaților Orientali, grupa Carpaților Moldo-Transilvani, Munții Baraoltului.

Din punct de vedere geologic, teritoriul comunei Valea Crișului se situează în zona șisturilor cristaline, peste care s-au suprapus straturi formate din silite argiloase, argillite și jaspuri roșii, iar deasupra acestora, formațiuni de flișuri groase de până la 350 m. Dintre acestea, calcarele recifale cu elemente de șisturi cristaline, marnele nisipoase cu intercalații de breccii și flișul marno-grezos cunosc o amplă dezvoltare în teritoriu.

Unitatea geomorfologică predominantă în cadrul unității de bază este versantul, întâlnit pe toată suprafața. Configurația terenului este adesea ondulată și numai rar și izolat frământată sau plană. Solurile nu s-au format întotdeauna pe rocile amintite, ci și pe depozite de cuvertură acoperite deseori de straturi subțiri de materiale deluviale sau coluviale de vârstă holocenă. Aceste depozite au format roca mamă pentru majoritatea solurilor, caracterul bazic al acestora reflectându-se în tipurile de sol identificate în cadrul unității de bază. Rocile apar la suprafață în zonele culmilor, în

zonele pâraielor și în porțiunile care au fost afectate de alunecări, deci în general în porțiunile cu pante mai accentuate.

1.3.2. Hidrologie

Comuna Valea Crișului se situează în bazinul hidrografic al râului Olt, care străbate partea estică a localității Valea Crișului, pe o lungime totală de 1,6 km din teritoriul administrativ al comunei.

Rețeaua hidrografică este bogată și bine reprezentată de următoarele cursuri de apă, afluenți ai râului Olt: pâraiele Calnic, Valea Crișului, și cursuri de apă nepermanente: Vadas, Scurt, Palos, Tekse, Iavoroș, Alunul.

Regimul hidrografic, influențat de condițiile fizico-geografice, este relativ echilibrat, de tip carpatic. Debitul acestor pâraie se caracterizează prin maxime la începutul primăverii și minime în luna ianuarie. Debitele mari din lunile martie-aprilie sunt rezultatele alimentării bogate din ploi și topirea zăpezilor. Alimentarea subterană variază între 40-50% din scurgerea totală, iar alimentarea superficială este predominant pluvială, regimul hidrologic al solului fiind percolativ.

Pe teritoriul comunei, afluenții principali de dreapta ai râului Olt sunt:

- pâraul Valea Crișului, cu un bazin hidrografic de 18 km²;
- pâraul Calnic, cu un bazin hidrografic de 8 km².

Din punct de vedere hidrogeologic, bazinul formează un acvifer multistrat sub presiune. Alimentarea orizonturilor acvifere se realizează în zonele de contact cu rama bazinului, atât prin infiltrarea apelor din rețeaua hidrografică, cât și din precipitații, respectiv de-a lungul faliiilor.

Hidrogeologic, bazinul se caracterizează prin prezența a două unități acvifere, care se disting după modul de circulație a apei subterane și după complexul litologic în care se dezvoltă:

- acviferul de adâncime este situat în complexul depozitelor de fundament, circulația având loc în mediu fisural; are caracter multistrat, sub presiune. Alimentarea are loc în zonele de aflorare de la rama bazinului, prin infiltrarea precipitațiilor și prin rețeaua de fisuri și sisteme de fracture;
- acviferul din complexul depozitelor pliocen-pleistocen prezintă o serie de straturi permeabile nisipoase, formând un acvifer multistrat, cu nivel liber sau sub presiune. În acest acvifer se deosebesc: acviferul freatic, cantonat în depozite Pleistocene și Holocene, cu o largă dezvoltare în cadrul bazinului. Acesta este alimentat din precipitații și din principalele cursuri de apă (râul Olt, pâraul Valea Crișului și al Calnicului).

1.3.3. Clima

Teritoriul unității administrativ-teritoriale se află în zona climatică temperat-continentală, în sectorul de provincie climatică I (cu influențe oceanice), ținutul climatic al munților joși, subținutul climatic al Carpaților Orientali, districtul pădurilor și pajiștilor premontane și montane, cu topoclimatele complexe ale Carpaților de Curbură.

Clima rece uscată, așa zisa climă tundra-stepică din pleistocenul superior (faza glaciară Wurm) a fost mai accentuată în depresiunile intramontane ale Carpaților Orientali și în mod deosebit în Depresiunea Brașovului.

Clima este continental-moderată și face parte din etajul topoclimatic colinar, aria topoclimatului de adăpost cu inversiuni de temperatură: cu veri relativ bogate în precipitații și ierni friguroase.

Circulația generală a atmosferei este caracterizată prin frecvența curenților de aer temperat-oceanici dinspre vest – mai ales în sezonul cald – și de pătrunderi frecvente de aer temperat-continental dinspre est, nord-est – mai ales în sezonul rece.

Temperatura medie multianuală este de 7,5°C, care în regiunile înalte este între 3-5°C, iar în regiunile joase de 7-8,5°C; media multianuală în luna iulie este de 18°C, iar în luna ianuarie -4,7°C. Temperaturile maxime absolute s-au înregistrat în lunile iulie și august (38,5°C), iar minima absolută în luna ianuarie (-32,0°C). Iernile sunt destul de aspre, atât ca intensitate, cât și ca durată. Durata medie anuală fără îngheț este de 158 zile. Stratul de zăpadă se menține în medie 80-100 zile, în funcție de altitudine și expunere. Adâncimea maximă de îngheț este de 1,5 m.

Precipitațiile atmosferice însumează aproximativ 550-590 mm anual, cu valori mai mici în cursul lunilor de iarnă (29,5 mm) și mai mari în cursul primăverii și verii (lunile mai – iunie, 737 mm), maxima anuală fiind de 1.014 mm, iar minima de 381,9 mm. Numărul zilelor cu precipitații este de cca 150.

Umezeala relativă a aerului este destul de ridicată, atingând valori de peste 75%. De la 900 - 1000 m altitudine umezeala relativă depășește 80 %.

Vântul dominant în județul Covasna este cel din sector vestic, cu probabilitate de 30 % din numărul zilelor din an, iar în cadrul acestuia, direcțiile vest și sud-vest au cea mai mare pondere. În timpul iernii, din sectorul nord - nord-est, devine dominant vântul Nemira, care impune aspect climatic continental de iarnă. Viteza vântului depinde de formele de relief, astfel, în depresiuni, valorile medii anuale variază între 2,2-2,7 m/s, iar pe culmile muntoase ele depășesc frecvent 7 m/s.

1.3.4. Solul

Cea mai mare extindere în județ o reprezintă solurile brune și argiloiluviale podzolice. Aceste soluri le întâlnim în special pe culmile largi și joase, precum și pe versanții slab înclinați ai munților

Întorsurii Buzăului, Vrancei, Bodoc și Baraolt. Ele se caracterizează printr-o aciditate ridicată și un conținut mare de materie organică. De asemenea, aceste soluri se găsesc și în relieful depresionar, unde acoperă în întregime zona piemontană și o parte din terasele Oltului și Râului Negru, ele fiind caracteristice etajului de pădure în care predomină stejarul, gorunul, uneori în amestec cu fagul. O parte din aceste soluri sunt folosite pentru culturi de cartof, secară, orz, ovăz, pajiști și fânețe naturale.

În zona pădurilor cele mai răspândite tipuri de sol sunt solul brun eumezobazic, urmat de solul brun luvic și sol aluvial tipic. Solurile brun luvice sunt frecvente în regiunile de dealuri și podișuri, în păduri de gorun, gorun cu fag și fâgete pure la altitudini de 500-700 m. Solurile brun eumezobazice sunt întâlnite din zona de dealuri până în zona montană, pe versanți cu înclinări diverse.

În zona terenurilor agricole se întâlnesc soluri podzolice (55%) și cernoziomurile levigate (40%), care favorizează culturi diferite. Mai sunt reprezentate solurile coluviale și solurile aluviale.

1.3.5. Flora

Munții Baraolt se încadrează în subregiunea floristică carpatică privinția sud-est carpatică, unitate care include Carpații Orientali și Carpații de Curbură. Sunt acoperiți cu păduri de fag și molid, iar unele suprafețe cu gorun, golurile și poienile fiind rare.

Covorul vegetal din etajul gorunului prezintă numeroase aspecte distinctive față de cel superior al fagului. Vegetația etajului inferior care se extinde mai ales în partea sudică a masivului și cuprinde porțiunile inferioare ale versanților vestici și sud-vestici, este reprezentată prin gorunete acidofile din asociația *Luzulo-Quercetum petraeae dacicum*. Mari suprafețe ocupate odinioară de gorunete au fost transformate în terenuri agricole, fânețe și pășuni. Pe pantele înșorite, pădurile de gorun de odinioară au fost înlocuite cu tufărișuri xerofile și cu alte asociații de bordură. Pajiștile formate în urma defrișării gorunetelor (reprezentate de asociațiile *Festuco R.-Brachypodietum*, *Agrosio-Festucetum rupicolae* și *Bothriochloetum ischaemi*) s-au instalat pe versanții sudici, sud-vestici și vestici din imediata apropiere a localităților și sunt intens exploatate de secole. Pe alocuri, din cauza dezvoltării proceselor erozionale, apar terenuri degradate.

Dintre speciile rare din flora Munților Baraolt amintim următoarele: *Ophiolossum vulgatum*, *Botrychium multifidum*, *Pinus silvestris*, *Saxifraga aizoon*, *Ribes nigrum*, *Potentilla anglica*, *Cytisus heuffelii*, *Seseli varium*, *Primula leucophylla*, *Pyrola chlorantha*, *Chimaphila umbellata*, *Fraxinus ornus*, *Scorzonera purpurea*, *S. Parviflora*, *Echium russicum*, *Vaeriana tripteris*, *Phyteuma orbincum*, *Malaxis monophyllos*, *Nigrettea rubra*, *Epipogium ophyllum*, *Cypripedium calceolus*,

Allium oleraceum, *Carex diandra*, *Carex disticha*, *Carex pendula*, *Sphagnum magellanicum*, *Helodium lanatum*.

Pădurile

Fondul forestier național cuprinde arboretele situate între altitudinile 580 m și 970 m, etajul goruneto-făgetelor de dealuri și al făgetelor premontane-montane. În ansamblu, etajul făgetelor premontane-montane cu specie de fag reprezintă ponderea majoritară. Suprafața totală a fondului forestier național este de 1.438,27 ha, ceea ce reprezintă 39,95%, din suprafața administrativă a comunei. Pădurile comunei sunt administrate de către Ocolul Silvic Privat Hatod.

Tipurile de păduri naturale cele mai reprezentative sunt făget cu *Carex pilosa* și făget montan pe soluri schelete cu floră de mull.

1.3.6. Fauna

Din fauna prezentă menționăm căpriorul (*Capreolus capreolus*), iepurele de câmp (*Lepus europaeus*), nevăstuica, jderul de copac, dihorul, viezurele, mistrețul (*Sus scrofa*), cerbul comun (*Cervus elaphus*), vulpea, pisica sălbatică (*Felis silvestris*), diverse specii de lilieci, ursul (*Ursus arctos*), lupul (*Canis lupus*), râsul (*Lynx lynx*).

În județul Covasna sunt aproximativ 170.000 ha de păduri, determinând o densitate de 4,3 urși/10 km². De asemenea, lupul (*Lupus canis*) și râsul (*Lynx lynx*) îmbogățesc prin prezența lor zona muntoasă. Se estimează că populația de lupi se apropie de cifra de 200 exemplare, iar cea de râs de 120. Vânătoarea carnivorelor (urși, lupi, pisici sălbatice, râși) face obiectul unor studii de evaluare specială, iar cotele se stabilesc prin ordin de ministru.

Din punct de vedere avifaunistic, în Munții Baraolt se întâlnesc multe specii de pasaj și cuibăritoare: barza (*Ciconia ciconia*), barza neagră (*Ciconia Nigra*), cufundar polar (*Gavia arctica*), corcodel mic (*Podiceps ruficollis*), corcodel cu gât negru (*Podiceps nigricollis*), viespar (*Pernis apivorus*), uliu porumbar (*Accipiter gentilis*), uliu păsărar (*Accipiter nisus*), șorecar comun (*Buteo buteo*), șorecar încălțat (*Buteo lagopus*), acvila țipătoare mică (*Aquila pomarina*), acvilă de munte (*Aquila chrysaetos*), acvila de câmp (*Aquila heliaca*), gaie neagră (*Milvus migrans*), vânturel de seară (*Falco vespertinus*), vânturel mic (*Falco naumanni*), șoimul rândunelelor (*Falco subbuteo*), potârniche (*Perdix perdix*), prepeliță (*Coturnix coturnix*), fluierar de mlaștină (*Tringa glareola*), ghionoaie sură (*Picus canus*), ghionoaie verde (*Picus viridis*), ciocănitoare neagră (*Dryocopus martius*), ciocănitoare pestriță (*Dendrocopos major*), ciocănitoare de stejar (*Dendrocopos medius*). Ca oaspete permanent de iarnă, menționăm huhurezul de iarnă (*Strix uralensis*).

2. Populația și forța de muncă

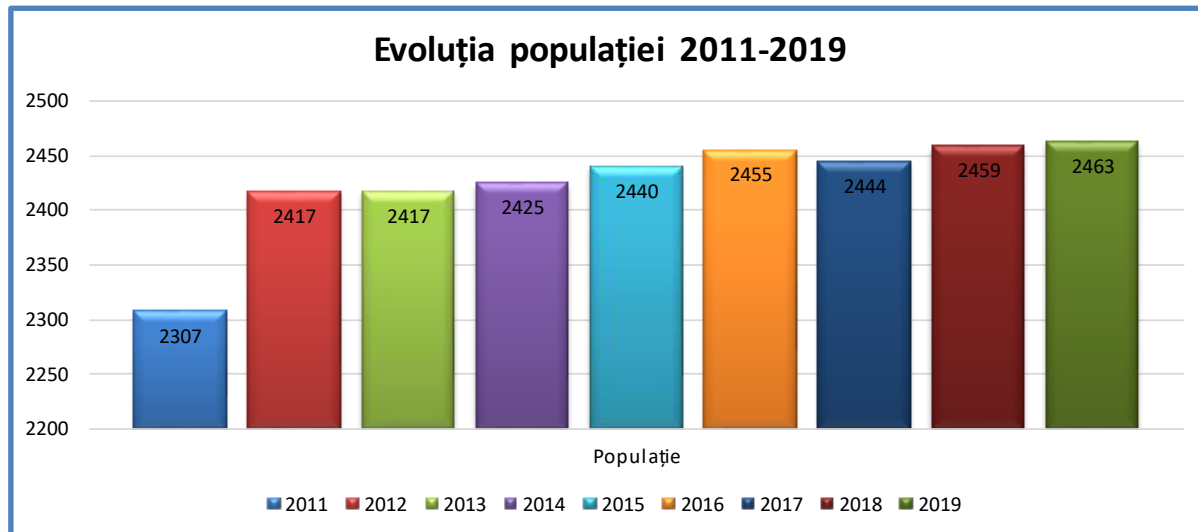
2.1. Populația comunei Valea Crișului

La recensământul populației României din 2011, comuna Valea Crișului înregistra un număr de **2.307 locuitori**. Analizând datele furnizate de Direcția Județeană de Statistică Covasna¹ cu privire la populația comunei Valea Crișului în perioada 2011-2019, putem observa că aceasta se înscrie pe un trend ușor ascendent.

Tabelul nr. 1 – Evoluția populației 2011 – 2019 în comuna Valea Crișului

An	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Populație	2.307	2.417	2.417	2.425	2.440	2.455	2.444	2.459	2.463

Graficul nr. 1 – Evoluția populației din comuna Valea Crișului 2011 – 2019

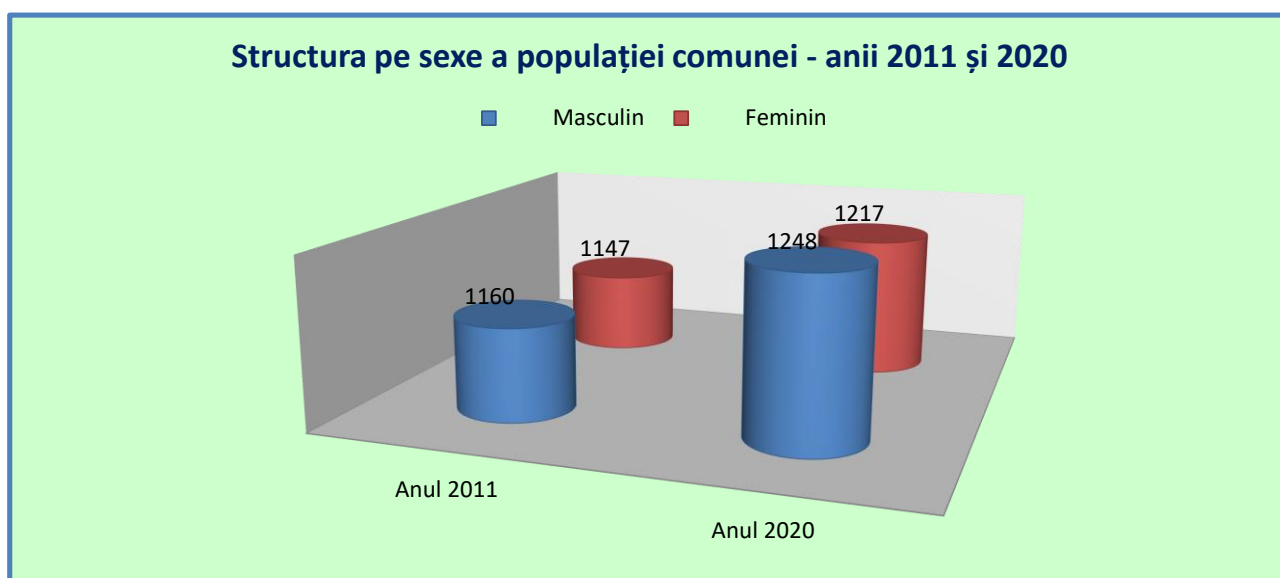

În ceea ce privește repartizarea pe sexe a populației comunei Valea Crișului, situația se prezintă după cum urmează:

¹ Datele sunt extrase de pe website-ul <https://covasna.insse.ro/>.

Tabelul nr. 2 – Repartizarea pe sexe a populației comunei în anul 2020, comparativ cu 2011

Gen	Masculin		Feminin	
	2011	2020	2011	2020
Populație	1.160	1.248	1.147	1.217

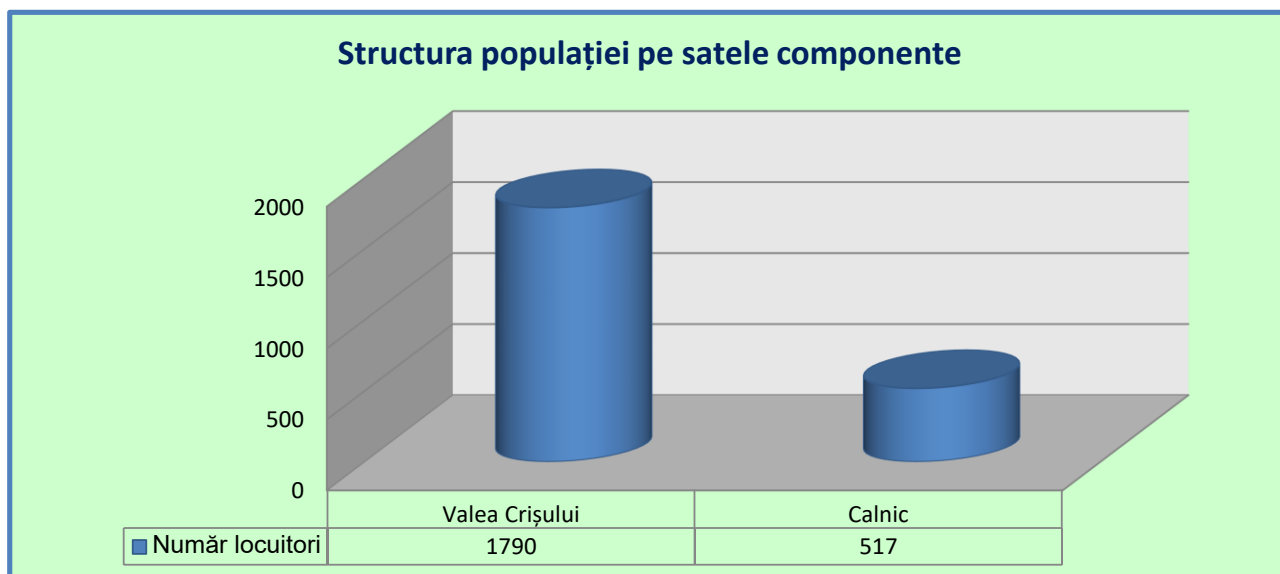
Graficul nr. 2 – Repartizarea pe sexe a populației comunei în anul 2020, comparativ cu 2011

Conform recensământului efectuat în 2011, repartitia populației pe satele componente ale comunei Valea Crișului era următoarea:

Tabelul nr. 3 – Repartiția populației pe satele componente

Nr. crt.	Sate componente	Număr locuitori
1.	Valea Crișului	1.790
2.	Calnic	517
	Total	2.307

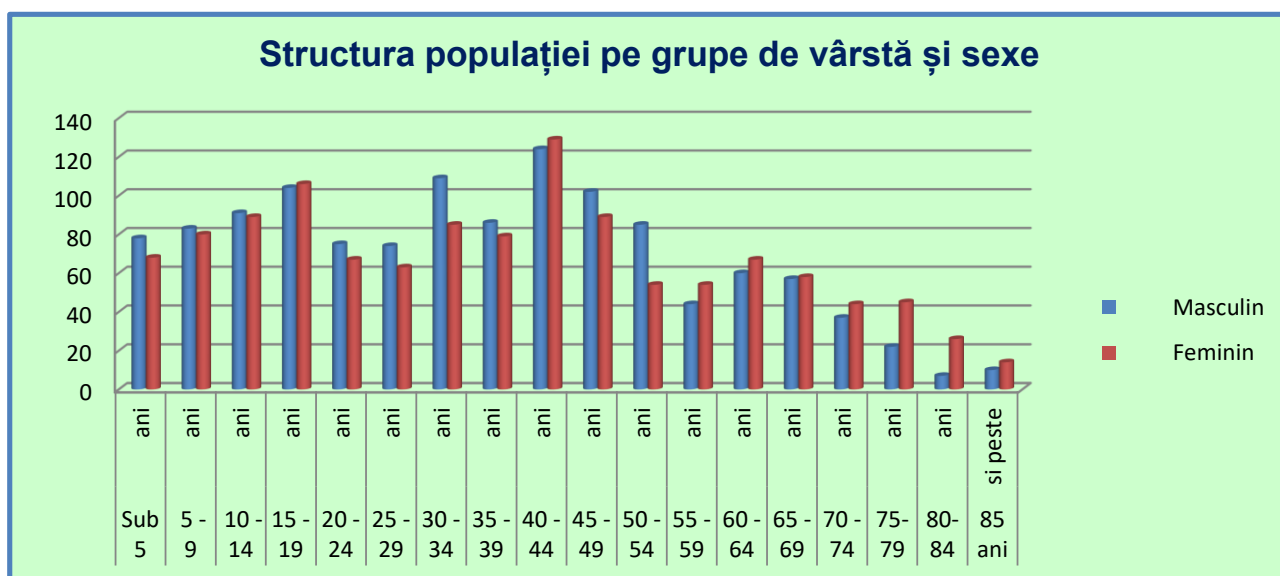
Graficul nr. 3 – Repartiția populației pe satele componente

Populația stabilă pe vârste și sexe se prezintă astfel:

Tabelul nr. 4 – Structura populației pe vârste și sexe

Grupa de vârstă	Număr locuitori		Grupa de vârstă	Număr locuitori	
	M	F		M	F
Sub 5 ani	78	68	45-49 ani	102	89
5-9 ani	83	80	50-54 ani	85	54
10-14 ani	91	89	55-59 ani	44	54
15-19 ani	104	106	60-64 ani	60	67
20-24 ani	75	67	65-69 ani	57	58
25-29 ani	74	63	70-74 ani	37	44
30-34 ani	109	85	75-79 ani	22	45
35-39 ani	86	79	80-84 ani	7	26
40-44 ani	124	129	Peste 85 ani	10	14

Graficul nr. 4 – Structura populației pe vârste și sexe

În județul Covasna, densitatea populației în anul 2011 era de **56,7 locuitori/km²**.

Durata medie a vieții în mediul rural, în perioada 2009-2017, la nivel județean, se prezintă după cum urmează:

Tabelul nr. 5 - Durata medie a vieții, pe sexe, în mediul rural²

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Total	72,25	72,45	72,96	73,48	74,24	74,43	74,48	74,66	74,20
Masculin	68,27	68,65	69,06	69,69	70,80	70,88	71,10	71,74	70,91
Feminin	76,97	77,03	77,53	77,59	78,05	78,48	78,33	77,92	77,93

Analizând datele comunicate de Direcția Județeană de Statistică Covasna, se constată că durata medie de viață pe ambele sexe a înregistrat o creștere în cei 10 ani luați în evidență, în anul **2017** fiind de **74,20 ani** pentru ambele sexe, față de 72,25 ani în anul 2009, pentru persoanele de sex bărbătesc fiind de 70,91 ani, iar pentru persoanele de sex femeiesc fiind de 77,93 ani.

² Sursă informații: https://covasna.insse.ro/wp-content/uploads/2018/11/12_8-POPULATIA-durata-vietii.pdf

În ceea ce privește **sporul natural**, Buletinul informativ nr. 10/2019³ al Institutului Național de Sănătate Publică menționează creșterea acestuia în județul Covasna cu 0,3 % în anul 2019 față de anul 2018.

Sporul natural este un indicator demografic dependent de natalitate și mortalitate și se calculează pe baza diferenței dintre rata de natalitate și rata de mortalitate generală într-o anumită perioadă de timp, sau diferența dintre numărul născuților vii și cel al deceselor în rândul unei populații determinate într-o perioadă de timp.

În continuare prezentăm situația privind mișcarea naturală a populației comunei Valea Crișului în perioada 2015-2019.

Tabelul nr. 6 – Mișcarea naturală a populației comunei Valea Crișului

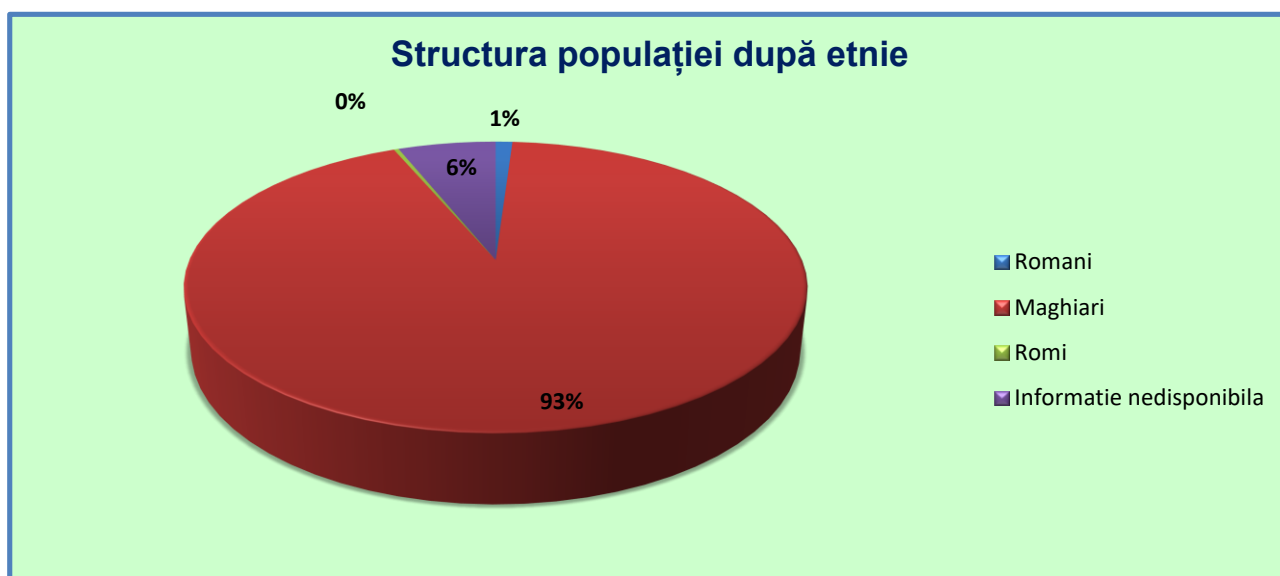
Nr. crt.	Categorie	2015	2016	2017	2018	2019
1.	Născuți vii	34	34	32	19	28
2.	Decedați	26	30	37	26	29
3.	Spor natural	8	4	-5	-7	-1

Din punct de vedere **etnic**, majoritatea locuitorilor este reprezentată de maghiari (93%). Pentru circa 6 % din populație, apartenența etnică nu este cunoscută.

Tabelul nr. 7 – Structura populației în funcție de etnie

Etnie	Români	Maghiari	Romi	Informație nedisponibilă
Populație	24	2.136	7	140

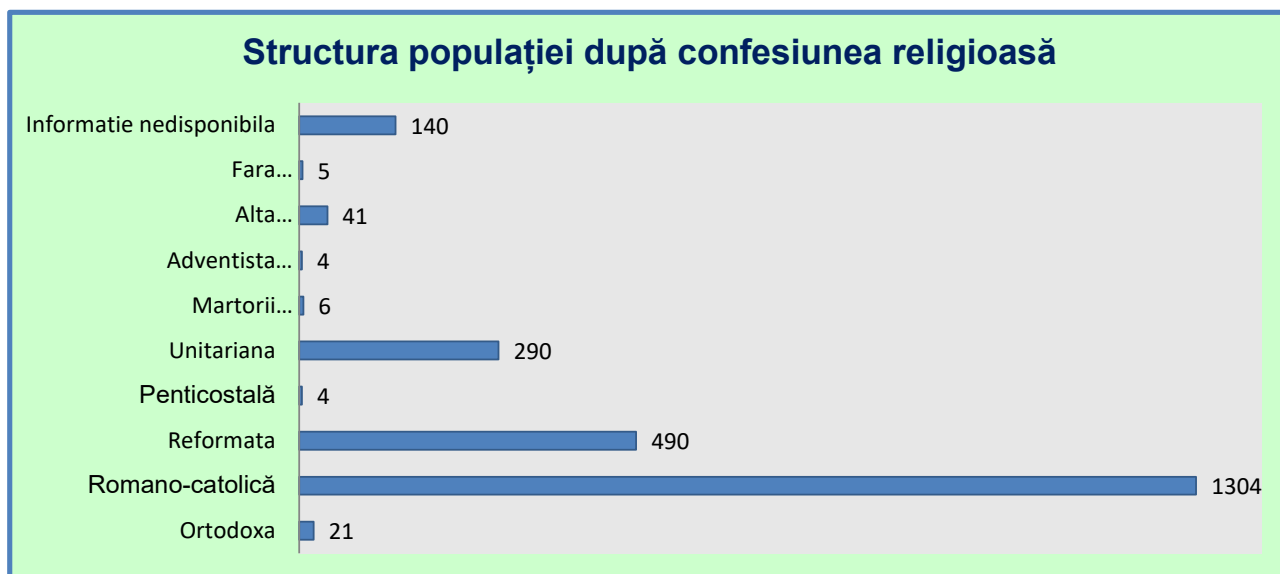
³ Accesibil la https://cnsisp.insp.gov.ro/wp-content/uploads/2020/06/Buletin-Informativ-Miscarea-Naturala-a-Populatiei-An-2018_2019_v2.pdf

Graficul nr. 5 – Structura populației în funcție de etnie

Din datele înregistrate la recensământul din 2011, s-a putut evidenția următoarea situație privind confesiunile religioase din comuna Valea Crișului:

Tabelul nr. 8 – Structura populației în funcție de confesiunea religioasă

Nr. crt.	Confesiune religioasă	Număr locuitori
1.	Ortodoxă	21
2.	Romano-catolică	1.304
3.	Reformată	490
4.	Penticostală	4
5.	Unitariană	290
6.	Martorii lui Iehova	6
7.	Adventistă de ziua a șaptea	4
8.	Altă religie	41
9.	Fără religie	5
10.	Informație nedisponibilă	140

Graficul nr. 6 – Structura populației în funcție de confesiunea religioasă**Evoluția populației comunei în perspectivă**

La recensământul din anul 2011, în comuna Valea Crișului **populația stabilă** număra **2.185 locuitori**, din care 1.086 de sex masculin și 1.099 de sex feminin. Numărul **gospodăriilor** populației era de **729**, numărul mediu de persoane pe o gospodărie a populației fiind de **3,00**. Totodată, s-au înregistrat **715 clădiri cu locuințe**.

Din tabelul de mai jos rezultă situația locuințelor existente și suprafața locuibilă pentru comuna Valea Crișului în perioada 2015-2019.

Tabelul nr. 9 – Situația locuințelor existente și suprafața locuibilă

	2015	2016	2017	2018	2019
Locuințe existente	772	779	779	780	782
Suprafața locuibilă – m ²	39027	39611	39668	39705	39803

Conform datelor furnizate de Institutul Național de Statistică, numărul plecărilor cu domiciliul este mai mare decât numărul stabilirilor cu domiciliul în comuna Valea Crișului. O imagine a

procesului de migrare în perioada 2015-2019 la nivelul comunei Valea Crișului o putem desprinde urmărind datele prezentate în tabelul de mai jos:

Tabelul nr. 10 – Mișcarea migratorie a populației comunei Valea Crișului

Nr. crt.	Categorie	2015	2016	2017	2018	2019
1.	Stabiliri de reședință	10	23	8	14	11
2.	Plecări cu reședința	21	20	32	30	23
3.	Stabiliri cu domiciliul	30	43	32	49	38
4.	Plecări cu domiciliul	36	24	31	35	31
5.	Emigranți definitivi	2	1			

În perspectivă, evoluția populației trebuie proiectată ținând seama de mai mulți factori decisivi în stabilirea nivelului de evoluție.

O serie de factori de „atractivitate” sporită pentru creșterea economică - agricultura, silvicultura, mica industrie, serviciile, turismul etc. - vor juca un rol însemnat în echilibrarea structurilor demoeconomice.

Potențialul de dezvoltare economică a comunei va atrage în perspectivă un număr de locuitori cu o ușoară tendință de creștere, datorită migrației de la oraș spre mediul rural, datorită posibilității extinderii intravilanelor localităților comunei, a facilităților pentru construire (reabilitarea, extinderea și modernizarea infrastructurii tehnico-edilitare), creșterea numărului de gospodării, oportunități privind dezvoltarea mediului de afaceri cu activități locale.

Tendința populației, în următorii ani, va fi de creștere, atât ca număr de persoane, cât și ca număr de gospodării.

2.2. Forța de muncă

Populația activă din punct de vedere economic cuprinde toate persoanele care furnizează forța de muncă disponibilă pentru producția de bunuri și servicii în timpul perioadei de referință, incluzând populația ocupată și șomerii. Încadrarea populației pe categorii, după participarea la activitatea economică, se face conform principiului priorității ocupării față de șomaj și a șomajului față de inactivitate.

Conform datelor furnizate de Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă Covasna, la 31.12.2019, la nivelul județului Covasna, la data de referință 31.12.2019, rata șomajului era de 3,34%, iar la nivelul comunei Valea Crișului era de 4,01%. Rata șomajului reprezintă ponderea șomerilor în populația activă.

Institutul Național de Statistică a comunicat pentru luna iulie 2020 un număr de 66 șomeri la nivelul comunei Valea Crișului, dintre care 34 de sex masculin și 32 de sex feminin.

Prezentăm mai jos numărul mediu de salariați din comuna Valea Crișului în perioada 2011-2018.

Tabelul nr. 11 – Numărul mediu de salariați din Valea Crișului în perioada 2011-2018

An	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Număr mediu salariați	105	175	142	177	160	173	217	228

Într-o statistică⁴ a agenților economici din comuna Valea Crișului realizată în conformitate cu ultimele bilanțuri depuse, s-au evidențiat domeniile de activitate cu cei mai mulți angajați, după cum urmează:

Cod CAEN 119 – Cultivarea altor plante nepermanente: 61 angajați

Cod CAEN 4673 – Comerț cu ridicata al materialului lemnos și al materialelor de construcții și echipamentelor sanitare: 33 angajați

Cod CAEN 5520 – Facilități de cazare pentru vacanțe și perioade de scurtă durată: 28 angajați

Cod CAEN 2222 – Fabricarea articolelor de ambalaj din material plastic: 20 angajați

Cod CAEN 4637 – Comerț cu ridicata cu cafea, ceai, cacao și condimente: 19 angajați

Cod CAEN 220 – Exploatare forestieră: 16 angajați

Cod CAEN 4711 – Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun: 10 angajați

Cod CAEN 3109 – Fabricarea de mobilă n.c.a.: 8 angajați

Cod CAEN 210 – Silvicultură și alte activități forestiere: 7 angajați

Cod CAEN 4941 – Transporturi rutiere de mărfuri: 6 angajați

Cod CAEN 4333 – Lucrări de pardosire și placare a pereților: 5 angajați

Cod CAEN 4120 – Lucrări de construcții a clădirilor rezidențiale și nerezidențiale: 5 angajați

⁴ Sursă informații: <https://www.topfirme.com/judet/covasna/localitate/valea%20crisului/>

3. Infrastructura serviciilor de educație, sănătate și servicii sociale

3.1. Educație

În comuna Valea Crișului funcționează două școli și două grădinițe, după cum urmează:

1. Școala Gimnazială „Kálnoky Ludmilla” Valea Crișului;
2. Școala Primară „Bedő Albert” Calnic;
3. Grădinița cu Program Normal Valea Crișului;
4. Grădinița cu Program Normal Calnic.

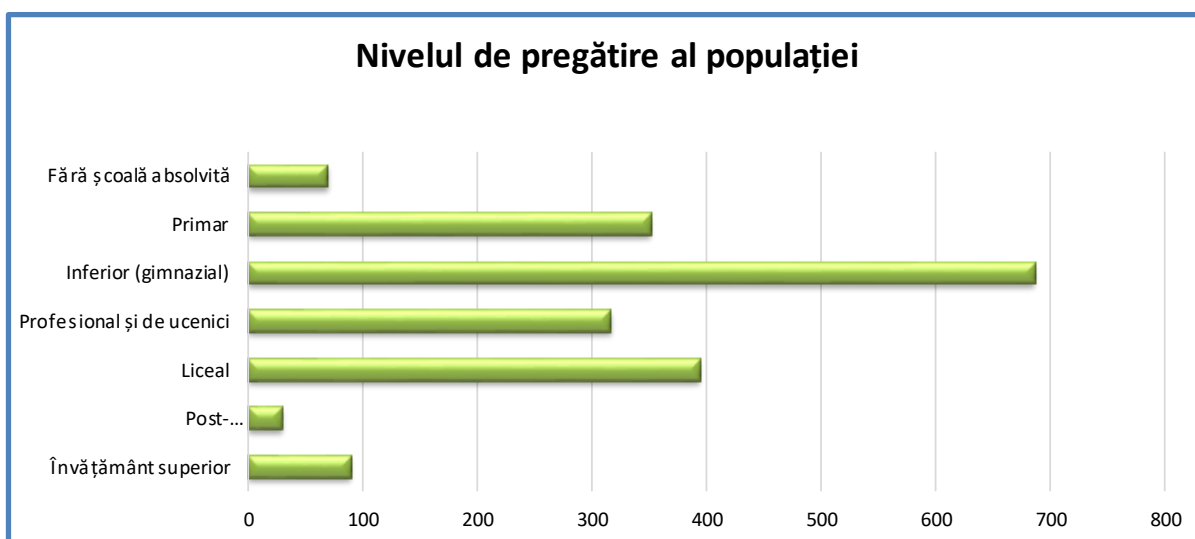
Statistica privind nivelul de pregătire al populației indică faptul că peste 50% din totalul populației stabile în vârstă de 10 ani și peste sunt absolvenți de învățământ primar și gimnazial, 16% - absolvenți învățământ profesional și de ucenici, 20% - absolvenți învățământ liceal, 2% - absolvenți învățământ postliceal, 5% - absolvenți învățământ superior, înregistrându-se și un procent de 4% fără școală absolvită.

La recensământul din anul 2011, în comuna Valea Crișului s-au înregistrat 38 persoane analfabete, 16 de sex masculin și 22 de sex feminin.

Tabelul nr. 12 – Nivelul de pregătire al populației în anul 2011

Nivel	Învățământ superior	Postliceal și de maștri	Liceal	Profesional și de ucenici	Inferior (gimnazial)	Primar	Fără școală absolvită
Populație	90	30	395	317	687	352	69

Graficul nr. 7 – Nivelul de pregătire al populației

3.2. Sănătate și servicii sociale

În comuna Valea Crișului există un dispensar uman cu 1 cabinet pentru medicină de familie și un cabinet stomatologic, precum și o farmacie.

În cadrul aparatului de specialitate al Primarului Comunei Valea Crișului există compartiment de asistență socială, care oferă servicii de informare, identificare, evaluare, consiliere juridică și socială, sprijin de urgență în vederea reducerii efectelor situațiilor de criză pentru diferite de categorii de locuitori ai comunei expuși riscului de excluziune socială: persoane cu dizabilități, familii aflate în situații de vulnerabilitate, copii aflați în risc de separare de părinți, victime ale violenței domestice.

4. Infrastructura

4.1. Infrastructura de transport

Rețeaua de infrastructură rutieră în comuna Valea Crișului se prezintă astfel:

- Drumul județean DJ 121A asigură legătura între Valea Crișului și Ghidfalău și acces la DN 12 (10,6 km);
- Drumul județean DJ 121B asigură legătura între Valea Crișului și Arcuș (2,40 km);
- Drumul comunal DC 30 asigură legătura cu Calnic (3 km).

Comuna Valea Crișului se află la o distanță de 6 km de cea mai apropiată haltă CFR.

Transportul public se realizează prin intermediul curselor regulate pentru călători organizate de operatori privați pe traseul Sfântu Gheorghe – Valea Crișului.

4.2. Infrastructura tehnico-edilitară

La recensământul populației și locuințelor din anul 2011 au fost înregistrate 728 de locuințe convenționale. Situația sub aspectul dotărilor tehnico-edilitare se prezenta în felul următor:

Tabel nr. 13 – Dotări tehnico-edilitare la locuințele convenționale

Locuințe	Racorduri și instalații	Număr locuințe	% din total
Locuințe convenționale care dispun de	Alimentare cu apă	471	64,7
	Instalație de canalizare	382	52,5
	Instalație electrică	681	93,5

	Încălzire centrală	96	13,2
	Dependințe		
	Bucătărie în locuință	629	86,4
	Baie în locuință	366	50,3

4.2.1. Sistemul de alimentare cu apă

În prezent, sistemul de alimentare cu apă din comuna Valea Crișului prezintă următoarele caracteristici:

Sistemul de alimentare cu apă în satul Valea Crișului:

Rețea de apă în lungime totală de 11.080 ml, țevă PEHD; Pn cu următoarele diametre: De-63 mm, De-75 mm, De-90 mm, De-110mm, De – 125 mm, De – 140 mm.

Hidranți supraterani de incendiu 80 mm – 10 bucăți

Cămine de vane prevăzute cu rame și capace din fontă carosabile sau necarosabile – 18 bucăți

Sistemul de alimentare cu apă în satul Calnic:

Front de captare – 4 puțuri forate, din care 3 puțuri echipate cu electrompe submersibile

Puțurile forate P1 și P2 sunt prevăzute cu o cabină din beton, suprafața construită: 5.85 mp, volum construit: 12,30 m

Conducta de aducțiune apă din polietilenă de înaltă densitate:

PEHD – 140 x 12,7 PN 10 - 1.423 ml

PEHD – 140 x 10 PN 6 - 961 ml

PEHD – 110 x 10 PN 10-495 ml

Rezervor V=1.000 mc

Rețea de distribuție apă potabilă, alcătuită din:

Conducte PEHD PE 80 De 110 mm Pn6 – 1.890 ml

Conducte PEHD PE 80 De 90 mm Pn6 – 116 ml

Conducte PEHD PE 80 De 75 mm Pn6 – 1.130 ml

Conducte PEHD PE 80 De 63 mm Pn6 – 1.454 ml

Hidranți de incendiu subterani având Dn 65 mm pe conductele cu De minim 110 – 3 bucăți.

4.2.2. Canalizare menajeră

Prin Hotărârea Consiliului local al comunei Valea Crișului nr. 19/26.05.2017, s-a aprobat Contractul de finanțare nr C0720AM00021671500429/18.05.2017 pentru acordarea de sprijin

nerambursabil în condițiile Programului Național pentru Dezvoltare Rurală aferent proiectului **”Rețea de canalizare menajeră în comuna Valea Crișului, sat Valea Crișului, județul Covasna”**, încheiat cu Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale – România.

4.2.3. Energia electrică și sistemul de iluminat public

Localitățile comunei sunt legate la sistemul energetic național prin stația de transformare de 110/20 kV Valea Crișului.

De asemenea, iluminatul public stradal a fost modernizat prin înlocuirea becurilor existente cu becuri economice, ceea ce a condus la importante economii de energie electrică.

Având în vedere resursele bugetare limitate ale administrațiilor locale, se recomandă o analiză detaliată a investițiilor și a soluțiilor tehnice în ceea ce privește iluminatul public local și în angajarea contractuală cu diverși operatori/ posibili investitori, pentru modernizarea sistemelor locale de iluminat public.

Dintre soluțiile tehnice recomandate amintim:

Tehnologia LED

Cele mai eficiente sisteme de iluminat sunt la ora actuală cele cu tehnologie LED. Principalele avantaje ale iluminării cu LED sunt:

- Consum de până la 10 ori mai mic (economii mai mult decât substanțiale la factura electrică)
- Nu emite ultraviolete (nu afectează vederea pe termen lung, nu atrage insecte)
- Nu se încălzește
- Durata de viață foarte mare > 40.000 ore
- Rata de defectare 0 => costuri de înlocuire și mentenanță zero
- Lumină de o calitate mult mai bună
- Prețuri din ce în ce mai accesibile
- Surse nepoluante de lumină (nu conțin substanțe care afectează mediul, așa cum se întâmplă în mod prezent cu sursele clasice de iluminat)

Surse alternative de producere a energiei („fotovoltaic”)

Lămpile solare au capacitatea de a produce curent electric cu ajutorul soarelui, funcționând perfect și în zilele fără soare datorită potențialului de înmagazinare a energiei pentru zile neînsorite. Investiția în acest tip de lămpi este mai mult decât profitabilă, deoarece se amortizează rapid și se fac în continuare economii de energie. Alte avantaje:

- Elimină dependența față de costurile (în continuă creștere), ale utilizării energiei electrice.

- Elimină costurile complexe date de lucrările de branșare (execuție șanțuri, cablare, instalarea de transformatoare, etc.) și costurile de întreținere a rețelei clasice de iluminat stradal
- Crește siguranța în trafic pentru intersecțiile periculoase (din afara localității), la trecerile la nivel peste calea ferată, stații de autobuz, etc.

4.2.4. Alimentare cu gaze naturale

La acest moment nu există alimentare cu gaze naturale în comuna Valea Crișului. Gospodăriile individuale, la fel ca și instituțiile publice folosesc sobe, respectiv centrale termice pe bază de combustibil solid pentru încălzirea spațiilor.

Conform evidențelor AAPL, în anul 2019, la Compartimentul asistență socială din cadrul aparatului de specialitate al Primarului au fost depuse 41 de cereri de acordare a ajutorului pentru încălzirea locuinței în sezonul rece.

4.2.5. Rețeaua de comunicații

Principalii operatori de telecomunicații care deservește persoanele fizice și juridice din comuna Valea Crișului sunt: ORANGE, TELEKOM, VODAFONE și DIGI. Serviciile furnizate de aceștia sunt: telefonie fixă, telefonie mobilă, televiziune și internet.

5. Activitatea economică

Profilul economic al comunei este marcat în mod deosebit de activitatea în agricultură, având în vedere că și în trecut populația se îndeletnicea preponderent cu agricultura și creșterea animalelor.

5.1. Agricultură

Activitatea specifică zonei este agricultura. Așezarea geografică a zonei, categoria de terenuri și fertilitatea acestora sunt favorabile pentru practicarea cultivării plantelor și creșterii animalelor. Tipurile de sol existente pe cuprinsul teritoriului comunei permit dezvoltarea culturilor vegetale. Statisticile arată că agricultura județului Covasna este competitivă în cultura cartofului și a sfelei de zahăr. Valori mari se înregistrează și la producția de varză albă, ceapă uscată și tomate.

Tabelul nr. 14 – Producția vegetală la nivelul județului Covasna în perioada 2009-2018

	kg/ha									
Județul Covasna	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Cereale boabe	3073	2741	3608	2489	3314	3510	3123	3337	4527	4610

Grâu și seară	3272	2644	3858	2563	2990	3266	3178	3388	4491	4087
Orz și orzoaică	2306	2197	2482	2340	2623	2240	2133	2418	3354	3350
Porumb	4566	4680	4775	2839	5020	5497	3972	4129	5603	6939
boabe										
Floarea soarelui	-	-	-	-	-	-	1429	1833	2518	2321
Mazăre	1077	1857	1923	1667	1667	2500	1250	1796	2560	1845
boabe										
Fasole	1091	1000	1000	1000	500	697	1757	1641	1132	1108
boabe										
Sfeclă de zahăr	46771	32160	29923	27834	41357	47025	38988	46080	44613	32062
Rapiță	2512	1670	2317	2317	2289	2771	2430	3003	2564	2512
Cartofi	19233	19071	20592	11213	22914	25147	20332	23858	25957	24086
Tomate	11849	14056	17455	16133	14326	14023	14262	11921	18649	17740
Ceapă uscată	12093	10182	11510	9673	11137	11832	10546	13611	20809	20472
Usturoi uscat	5250	5250	9000	9000	10000	7700	6800	4895	4525	4450
Varză albă	31674	30327	27000	23541	20887	25132	22757	21651	25260	25278
Ardei	8000	14000	11000	12333	6222	7667	6800	6667	7500	7500

Din punct de vedere al culturilor vegetale, în comuna Valea Crișului se pune accent pe cultivarea cartofului, sfecele de zahăr, cerealelor (grâu, porumb).

Valorificarea sfecele de zahăr este ușor de realizat datorită punctului de colectare microregională al Fabricii de Zahăr Bod din localitatea Bodoc, care nu este departe de Valea Crișului. Datorită procesului de re tehnologizare, Fabrica de Zahăr Bod are cel mai înalt randament de prelucrare, clasându-se printre primele 30 din Uniunea Europeană. Este de semnalat importanța fabricii sub aspect economic și social pentru județul Covasna, unde susține cultura sfecele de zahăr. Datorită valorificării ușoare și a productivității mare a acestei culturi, există tradiția de a cultiva sfecla de zahăr în comuna Valea Crișului. În cazul exploatațiilor agricole de mărimea fermelor cultivarea sfecele de zahăr este considerată o activitate rentabilă, subvenționată de stat cu o sumă semnificativă pe tone/ha.

Pentru exploatațiile agricole din comună, grâul este cultura favorită datorită faptului că dezvoltarea acestei culturi este relativ ieftină, tot procesul este mecanizat și nu necesită îngrijiri speciale. Exploatațiile agricole mai mari din comună folosesc tehnologii moderne, întregul proces este mecanizat, semințele sunt din ce în ce mai bune din punct de vedere cantitativ și aduc producții mai mari, care însă sunt influențate anual de factorii meteorologici.

Creșterea animalelor este o altă activitate desfășurată de locuitorii comunei Valea Crișului. Din tabelul de mai jos cunoaștem situația animalelor domestice și/sau sălbatice crescute în captivitate, în condițiile legii, la nivelul primului semestru al anului 2020.

Tabelul nr. 15 - Situația animalelor domestice și/sau sălbatice crescute în captivitate

Specie/categorie de animale	Total localitate Sem. I 2020	Gospodării/exploatații fără personalitate juridică cu domiciliul în localitate	Persoane cu domiciliul în alte localități	Unități cu personalitate juridică care au activitate pe raza localității
Bovine	1.250	1.002	68	180
Ovine	3.373	3.016	357	
Caprine	411	284	127	
Porcine	978	964	12	2
Cabaline	170	117	35	18
Măgari	1	1		
Iepuri	184	159	25	
Păsări ouătoare	1.700	1.638	47	15
Alte animale domestice sau sălbatice crescute în captivitate	22	22		
Familii de albine	632	400	232	

5.2. Operatori economici de pe raza comunei Valea Crișului

Într-o statistică⁵ a firmelor realizată pe baza ultimelor bilanțuri depuse regăsim 149 de agenți economici cu sediul în comuna Valea Crișului, reprezentând 0,89% din totalul agenților economici din județul Covasna. Cifra de afaceri înregistrată este de 43,1 milioane lei (echivalent 9,8 milioane euro), ceea ce înseamnă 0,68% din cifra de afaceri a județului Covasna. Profitul realizat este de 4 milioane lei (echivalent 900.260 euro), reprezentând 0,90% din profitul net realizat în județul Covasna.

Firmele cu cifra de afaceri de peste 1 milion de lei de pe raza comunei Valea Crișului, la nivelul anului 2018, sunt următoarele:

⁵ Sursă informații: <https://www.topfirme.com/judet/covasna/localitate/valea%20crisului/>

SC DALIA PROD SRL – cod CAEN 119 – Cultivarea altor plante nepermanente

Cifră de afaceri: 11.689.597 lei

Profit: 1.025.950 lei

Număr mediu angajați: 61

SC E C D SRL – cod CAEN 4637 – Comerț cu ridicata cu cafea, ceai, cacao și condimente

Cifră de afaceri: 7.246.880 lei

Profit: - 247.369 lei

Număr mediu angajați: 19

SC K & M IMPORT-EXPORT SRL – cod CAEN 220 – Exploatare forestieră

Cifră de afaceri: 5.625.434 lei

Profit: 249.413 lei

Număr mediu angajați: 16

SC SALVAGE EUROPE SRL – cod CAEN 4673 – Comerț cu ridicata al materialului lemnos și al materialelor de construcții și echipamentelor sanitare

Cifră de afaceri: 3.889.664 lei

Profit: 179.125 lei

Număr mediu angajați: 32

SC OPAL TRANSILVANIA SRL – cod CAEN 2222 – Fabricarea articolelor de ambalaj din material plastic

Cifră de afaceri: 2.829.780 lei

Profit: 640.734 lei

Număr mediu angajați: 20

SC AKY-PROD COM SERVICE SRL – cod CAEN 5520 – Facilități de cazare pentru vacanțe și perioade de scurtă durată

Cifră de afaceri: 2.242.669 lei

Profit: 331.019 lei

Număr mediu angajați: 28

SC BAYERN LOGISTIC SRL – cod CAEN 4941 – Transporturi rutiere de mărfuri

Cifră de afaceri: 1.409.691 lei

Profit: - 156.415 lei

Număr mediu angajați: 4

SC GRUN FOREST SRL – cod CAEN 210 – Silvicultură și alte activități forestiere

Cifră de afaceri: 1.394.942 lei

Profit: 157.866 lei

Număr mediu angajați: 7

În topul firmelor cu cel mai mare profit se află și **SC SALMOFOR SRL** – cod CAEN 312 – Pescuitul în ape dulci, cu o cifră de afaceri de 695.733 lei, profitul net realizat de 259.882 lei și un număr mediu de 3 angajați.

Alți operatori economici cu activitate semnificativă în comună:

SC BEFA SRL – cod CAEN 150 – Activități în ferme mixte (cultura vegetală combinată cu creșterea animalelor)

SC PRODUCȚIE FERENCZ & FERENCZ SRL – cod CAEN 3109 – Fabricarea de mobilă n.c.a.

SC K-BROTHAUSE SRL – cod CAEN 1071 - Fabricarea pâinii, fabricarea prăjiturilor și a produselor proaspete de patiserie

SC RESTYLING CONSTRUCT SRL – cod CAEN 4333 – Lucrări de pardosire și placare a pereților

SC PRODUCȚIE COMERCIALIZARE STAFI SRL – cod CAEN 4711 - Comerț cu amănuntul în magazine nespecializate, cu vânzare predominantă de produse alimentare, băuturi și tutun

6. Protecția mediului înconjurător

6.1. Factorii de mediu⁶

Mediul în care trăiește omul este definit în primul rând de calitatea aerului, a apei, a solului, locuințelor, alimentele pe care le consumă, precum și mediul în care muncește. Factorii de mediu influențează în mod direct și indirect starea de sănătate a populației. În acest sens, pentru păstrarea

---

⁶ Sursă date privind mediul: Raport anual privind starea mediului în județul Covasna anul 2018, accesibil la <http://www.anpm.ro/web/apm-covasna/rapoarte-anuale1>

sau îmbunătățirea stării de sănătate, definită ca integritatea sau buna stare fizică, psihică și socială a individului și colectivităților, sunt absolut necesare cunoașterea și determinarea unor factori de risc.

6.1.1. Calitatea aerului

Starea privind calitatea și poluarea aerului înconjurător este evidențiată prin indicatori care caracterizează factorul de mediu „AER”:

- emisii de substanțe acidifiante (SO₂, NO_x, NH₃);
- emisii de precursori ai ozonului;
- emisii de precursori ai pulberilor în suspensie (PM₁₀ și PM_{2.5});
- depășiri ale valorilor limită ale indicatorilor de calitate ai aerului în arealele urbane;
- producția și consumul de substanțe care depreciază stratul de ozon.

În perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2018, la stația de fond regional din Sfântu Gheorghe au fost efectuate măsurători zilnice (probe 24 de ore) pentru dioxid de sulf (SO₂), oxizi de azot (NO, NO₂, NO_x), monoxid de carbon (CO), pulberi în suspensie (PM₁₀) automat (prin nefelometrie ortogonală), ozon (O₃) și precursori organici ai ozonului (benzen, toluen, etilbenzen, o-xilen, m-xilen și p-xilen).

Așa cum se vede din tabelul de mai jos, în anul 2018, captura de date de la analizoarele pentru NO₂, SO₂, CO, O₃, PM₁₀ grv, C₆H₆, care au fost validate, s-a situat la nivelul indicat în procente. Astfel, datele colectate peste nivelul de 75 % au fost suficiente pentru a respecta criteriile de calitate conform Legii nr. 104/2011 privind calitatea aerului înconjurător.

Tabel nr. 16 - Sinteza monitorizării calității aerului în anul 2018

Tip poluant	Medie anuală	UM	Tip depășire conform Legii nr. 104/2011	Număr depășiri	Captura de date validate în anul 2018
SO ₂	5.65	μg/m ³		0	78.99%
NO ₂	13.32	μg/m ³		0	91.15%
O ₃	52.47	μg/m ³	valoarea țintă	7	92.9%
CO	0.13	mg/m ³		0	93.34%
C ₆ H ₆	2.49	μg/m ³		0	88.01%
PM ₁₀	29.16	μg/m ³	zilnică	43	83.79%
PM ₁₀ grv	21.70	μg/m ³	zilnică	15	86%

Se apreciază că la nivelul județului Covasna emisiile de substanțe poluante evacuate în atmosferă au o tendință descendentă ca urmare a implementării principiilor dezvoltării durabile și adoptării unor politici de mediu precum:

- producerea energiei electrice prin înlocuirea parțială a combustibililor fosili cu surse alternative: energie eoliană, energie produsă în câmpurile de panouri fotovoltaice, etc;
- reducerea conținutului de sulf din combustibili și carburanți și înlocuirea parțială a combustibililor tip motorină cu biodiesel;
- înlocuirea încălzirii gospodăriilor din zona rurală (sobe tradiționale pe lemne) cu sobe modernizate care folosesc drept combustibil peleți și care au randamente de ardere mari și emisii de poluanți reduse;
- introducerea în exploatare a autovehiculelor prevăzute cu motoare alimentate electric;
- prevederea de mecanisme economico-financiare care să permită înlocuirea instalațiilor cu efect poluant important asupra mediului cu altele mai puțin poluante;
- prevederea de instalații de reținere, captare, stocare a substanțelor poluante (ex. filtre electrostatice, arzătoare cu NOx redus, scrubere, etc.).

În comuna Valea Crișului calitatea aerului este bună, nu sunt obiective industriale mari, cu impact considerabil asupra mediului. Sursele de poluare sunt ne semnificative, o parte provine de la centralele termice ale micilor gospodării țărănești – în perioada de iarnă, unde se utilizează cu prioritate combustibil de lemn.

Fermele zootehnice din comuna Valea Crișului au efecte poluante asupra aerului din cauza emisiilor de amoniac, gaz metan, bioxid de carbon etc. La intrarea în comună dinspre municipiul județului, în zona industrială se găsește o stație de asfalt care reprezintă un factor de poluare asupra aerului, prin emisiile următoarelor substanțe poluante: NOx, SO2, CO. Alte surse poluante asupra aerului sunt reprezentate de unitățile de prelucrare primară a lemnului și de atelierele de tâmplărie.

O problemă importantă privind poluarea aerului o reprezintă arderea miriștilor și a vegetației ierboase, în perioadele de primăvară și toamnă, reprezentând un factor de risc asupra incendiilor.

Pentru îmbunătățirea calității aerului înconjurător în județul Covasna este în derulare elaborarea Planului de menținere a calității aerului, de către Consiliul Județean Covasna, conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 257/2015 privind aprobarea Metodologiei de elaborare a planurilor de calitate a aerului, a planurilor de acțiune pe termen scurt și a planurilor de menținere a calității aerului. Totodată, APM Covasna monitorizează implementarea Planului Local de Acțiune pentru Mediu care include măsuri pentru diminuarea poluării atmosferice.

Un alt program care contribuie la îmbunătățirea calității aerului înconjurător este Programul Guvernamental *Casa Verde* care finanțează instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energie

regenerabilă, inclusiv înlocuirea sau completarea sistemelor clasice de încălzire pentru persoanele fizice și juridice.

6.1.2. Calitatea apelor

6.1.2.1. Apele de suprafață

Pe teritoriul județului Covasna s-au acumulat bogate straturi acvifere și s-a creat o rețea hidrografică permanentă, bine organizată. Râul Olt este principala arteră hidrografică. Pe teritoriul județului Covasna el are o lungime de cca 150 km și colectează apele majorității râurilor ce străbat radiar teritoriul județului.

Resursele de apă ale bazinului hidrografic Olt, în județul Covasna se împart în:

- resurse de apă subterane;
- resurse de apă de suprafață.

Calitatea cursurilor de apă monitorizate în județul Covasna, anul 2017, se prezenta astfel:

Tabel nr. 17 – Starea ecologică a cursurilor de apă

Categorie curs de apă	Starea ecologică a cursurilor de apă (%)				
	Foarte bună	Bună	Moderată	Slabă	Proastă
Râuri naturale	-	63.6	36.3	-	-
Râuri puternic modificate	-	100	-	-	-

Sursa: Prelucrare date furnizate de către SGA Covasna

Evaluarea stării chimice a corpurilor de apă:

După evaluarea stării chimice a corpurilor de apă, cele 6 corpuri de apă s-au încadrat astfel:

- **OLT** aval confluență Mitaci – aval confluență Talomir cu secțiunea de monitorizare **Micfalău**, la starea chimică Bună;
- **OLT** aval confluență Talomir – aval confluență Râul Negru cu secțiunea de monitorizare **Iieni**, la starea chimică Bună;
- **CORMOȘ** – Cormoș izvoare – vărsare și afluenții, corp de apă comun cu S.G.A. Harghita, la starea chimică Bună;
- **VALEA CRIȘULUI** – izvoare – confluența Olt cu secțiunea de monitorizare amonte confluența Olt la starea chimică Bună (s-a îmbunătățit față de anul 2017);

- **BARAOLT** – amonte, confluența Ozunca – confluența Olt, cu secțiunea de monitorizare Baraolt și amonta captare SC EUROAVIPO SRL, la starea chimică Bună;
- **VALEA SIMBREZII** – izvoare – confluența Olt cu secțiunea de monitorizare amonte confluenta Olt la starea chimică Proastă din cauza indicatorului de cloroform.

Indicatorii monitorizați la starea chimică:

Plumb dizolvat, mercur dizolvat, hexaclorciclohexan, Suma pesticide ciclodiene, suma Benz (g,h,i) perilen-indeno (c,d) piren, alaclor, benzen, cadmiu dizolvat, nichel dizolvat, suma Benz(b) fluoranten - Benz (k) fluoranten, antracen, naftalină, endosulfan, hexaclorbenzen, Benzo(a)piren, para- para- DDT, fluoranten, DDT total, tricloretilenă.

Comuna Valea Crișului este amplasată în bazinul mijlociu al Oltului, râul Olt se limitează la est, pe o lungime de 1,6 km.

6.1.2.2. Starea apelor subterane

Poluarea cu nitrați este considerată a fi cea mai importantă problemă a apelor subterane. În cadrul programelor de măsuri pentru reducerea presiunilor chimice și a celor hidromorfologice, au fost identificate zonele vulnerabile din punct de vedere a prezenței nitraților.

Categoriile de zone vulnerabile la nitrați desemnate sunt:

- a) zone potențial vulnerabile ca urmare a antrenării nitraților către corpurile de apă de suprafață prin scurgere de pe versanți;
- b) zone potențial vulnerabile prin percolarea nitraților sub stratul de sol către acviferele libere;
- c) zone cu risc ridicat de vulnerabilitate la percolarea nitraților sub stratul de sol către acviferele libere.

O sursă cu pondere importantă în contaminarea cu azotați o constituie spălarea permanentă a solului impregnat cu oxizi de azot de către precipitațiile atmosferice și apa de irigații. O altă sursă cu pondere importantă o constituie apa de suprafață (râuri, lacuri) în care s-au evacuat ape uzate încărcate cu azotați. Alte surse sunt reprezentate de aplicarea îngrășămintelor chimice pe terenurile arabile și managementul defectuos al deșeurilor animaliere.

În cursul anului 2018 s-au realizat de 2 ori recoltări de probe și au fost prelucrați indicatorii de calitate : NH₄, cloruri, sulfati, cadmiu, plumb, NO₂, PO₄, NO₃.

Valorile de prag sunt depășite astfel:

- parametrul NO₃ la 4 foraje: Mărtineni F6; Sînzieni F2; Ilieni-Ozun F7 și Tălișoara F1.
- parametrul PO₄ la 2 foraje și anume: Tălișoara F1 și la Mărtineni F6.

Conform analizelor corpul de apă subterană din județul Covasna se află în stare chimică SLABĂ pentru parametrul NO₃ și BUNĂ pentru parametrul PO₄.

Pentru asigurarea monitorizării poluării din surse și activități agricole a fost organizat Monitoringul Suport Național Integrat de Supraveghere, Control și Decizii pentru reducerea aportului de poluanți proveniți din surse agricole în apele de suprafață și în apele subterane, care face parte din Sistemul Național de Monitoring Integrat al Apelor. Se poate estima că, în prezent, multe ferme din zonele vulnerabile la nitrați nu au capacități adecvate de stocare a gunoierului de grajd, neîndeplinind încă în totalitate cerințele de protecție a calității apei.

6.1.2.3. Apele uzate și rețeaua de canalizare

Apele uzate menajere și industriale exercită o presiune semnificativă asupra mediului acvatic, datorită încărcărilor cu materii organice, nutrienți și substanțe periculoase. Având în vedere procentul mare al populației care locuiește în aglomerări urbane, o parte semnificativă a apelor uzate este colectată prin intermediul sistemelor de canalizare și transportate la stațiile de epurare. Nivelul de epurare, înainte de evacuare, și gradul de sensibilitate al apelor receptoare determină intensitatea impactului asupra ecosistemelor acvatice.

Calitatea apelor de suprafață este influențată în mod direct de evacuările de ape uzate, neepurate sau insuficient epurate, provenite din surse punctiforme, urbane, industriale și agricole. Impactul acestor surse de poluare asupra receptorilor naturali depinde de debitul apei și de încărcarea acesteia cu substanțe poluante.

6.1.3. Calitatea solului

Calitatea terenurilor agricole cuprinde atât fertilitatea solului, cât și modul de manifestare a celorlalți factori de mediu față de plante. Din acest punct de vedere, terenurile agricole se grupează în 5 clase de calitate, diferențiate după nota de bonitare medie, pe țară (clasa I – 81-100 puncte – clasa a V-a – 1-20 puncte). Clasele de calitate ale terenurilor dau preabilitatea acestora pentru folosințele agricole. Numărul de puncte de bonitare se obține printr-o operațiune complexă de cunoaștere aprofundată a unui teren, exprimând favorabilitatea acestuia pentru cerințele de existență ale unor plante de cultură date, în condiții climatice normale și în cadrul folosirii raționale.

Impactul antropogen actual are influență considerabilă asupra indicatorilor și fertilității solului, exprimată prin nota relativ scăzută de bonitate a solurilor. Nota medie de bonitate a terenurilor arabile, pășuni și fânețe sunt în clasa de bonitate a III-a, ce înseamnă că se caracterizează cu 41-60 puncte, iar terenurile cu livezi sunt în clasa de bonitate a IV-a. Cauzele principale sunt procesele de eroziune, precum și cultivarea necorespunzătoare prin arătură cu întoarcerea brazdei, fertilizarea minerală cu doze mari, monoculturi, aplicarea de tratamente chimice pentru combaterea buruienilor, bolilor și dăunătorilor.

În agricultură, în vederea realizării unor producții cantitative și calitative superioare, atât marii producători, cât și micii producători agricoli au executat și lucrări de fertilizare a terenurilor, utilizând atât îngrășăminte organice, cât și îngrășăminte chimice. Dejecțiile animaliere, prin conținutul lor de elemente chimice, au un rol important în nutriția plantelor și influențează favorabil însușirile solului și implicit producția agricolă.

Aplicate în cantități excesive, îngrășămintele naturale pot influența negativ unele însușiri ale solului, cum ar fi permeabilitatea și aciditatea solului. Totodată, îngrășămintele chimice folosite neadecvat pot avea efecte poluante. Astfel, azotatul de amoniu folosit o perioadă îndelungată și în cantități mari poate determina acidifierea solului și în același timp apariția nitraților și nitriților în apă și în plante.

Solul poate fi afectat și în urma activităților agricole a locuitorilor, flora naturală autohtonă fiind înlocuită de plantele agricole cultivate. În perioada de toamnă și primăvara fermierii pot afecta solul prin arderea miriștilor și a vegetației ierboase, ce distruge viețuitoarele din sol și de pe suprafață, contribuind la poluarea atmosferei și prezentând pericol de incendii.

Agricultura ecologică este un sistem de agricultură dezvoltată în mod explicit pentru a fi durabilă din punct de vedere ecologic, fiind reglementată prin normative clare și verificabile. Agricultura este considerată organică la nivelul UE, numai dacă este în conformitate cu Regulamentul (CEE) nr. 2092/91 al Consiliului (și amendamentele sale). În acest cadru, agricultura organică este diferențiată de alte abordări ale producției agricole prin aplicarea unor standarde reglementate (reguli de producție), proceduri de certificare (scheme de inspecție obligatorii) și o schemă specifică de etichetare, conducând la apariția unei piețe specifice, izolată parțial de la alimentele non-organice.

Principalele acțiuni întreprinse pentru ameliorarea solurilor sunt: reconstrucția ecologică a terenurilor afectate, valorificarea terenurilor degradate și sporirea fertilității solurilor, ameliorarea calității solurilor și prevenirea compactizării solurilor.

Referitor la ponderea suprafețelor agricole în care se realizează agricultura ecologică din total suprafețe agricole din județul Covasna, nu au fost identificate date.

6.1.4. Poluarea fonică

Carta verde a UE privind expunerea la zgomote menționează că aproape 20% din populația UE suferă de pe urma nivelurilor crescute de zgomot, care produc efecte adverse asupra sănătății. Alături de poluarea atmosferică și managementul deșeurilor, poluarea sonoră este una dintre marile probleme cu care se confruntă omenirea la ora actuală. Din acest motiv, monitorizarea și evaluarea zgomotului constituie un obiectiv prioritar, urmate de adoptarea măsurilor care se impun în scopul

prevenirii și reducerii efectelor dăunătoare ale zgomotului asupra populației, acolo unde valorile nivelului de zgomot depășesc maximele admise.

Conform monitorizărilor APM Sfântu Gheorghe, în ultimii ani s-a înregistrat o dinamică crescătoare a nivelurilor de zgomot. Principalele surse identificate sunt:

- traficul auto;
- comportamentul inadecvat;
- obiectivele comerciale și industriale;
- zonele de agrement pentru tineret.

6.1.5. Protecția naturii și biodiversitatea

6.1.5.1. Speciile invazive

Plantele și animalele care ajung să se adapteze la habitate străine pot acapara flora și fauna indigenă, provocând daune mediului. Aceste organisme sunt cunoscute sub denumirea de „specii invazive”. Acestea au de asemenea repercusiuni economice și sociale, spre exemplu asupra sănătății umane, pescuitului, agriculturii și producției de alimente. Răspândirea acestora a fost accelerată de intensificarea schimburilor comerciale, a turismului și a transportului transfrontalier de mărfuri. Uniunea Europeană alocă în prezent cel puțin 12 miliarde de euro pe an pentru prevenirea răspândirii speciilor invazive și repararea daunelor produse de acestea. UE a elaborat propuneri pentru o strategie paneuropeană de combatere a speciilor invazive. Detectarea timpurie este esențială: combaterea speciilor invazive înainte ca acestea să se aclimatizeze este mult mai ușoară și mai eficientă din punct de vedere economic.

Este consimțit la nivel internațional faptul că problema presupune o abordare în trei etape:

- *prevenirea* este cea mai ieftină și cea mai eficientă abordare și presupune controale mai stricte la frontiere și un schimb de informații la nivel regional, național și internațional;
- din momentul aclimatizării speciilor invazive, *eradicarea* reprezintă cea mai eficientă măsură. Pentru a acoperi suprafețe vaste, astfel de acțiuni necesită coordonare și finanțare la nivel central;
- în cazul în care eradicarea nu este posibilă, sunt necesare *măsuri de izolare și de control pe termen lung* pentru a stopa răspândirea în continuare a speciilor invazive. În rezolvarea acestor probleme, autoritățile locale se află deseori în linia întâi și prin urmare au nevoie de sprijin.

6.1.5.2. Poluarea și încărcarea cu nutrienți

Nutrienții sunt elemente chimice și compuși ai acestora care se găsesc în mediul înconjurător, de care plantele și animalele au nevoie pentru a crește sau supraviețui. Prezența nutrienților în apă, sol și subsol este normală, poluarea reprezentând încărcarea cu substanțe nutritive a factorilor de mediu peste concentrațiile determinate de mecanismele de funcționare a ecosistemelor.

Depunerile de sulf și de compuși azotici contribuie la acidifierea solului și a apelor de suprafață, la îndepărtarea nutrienților pentru plante și la afectarea florei și faunei.

Depunerile de compuși azotici pot conduce la eutrofizare, la tulburarea ecosistemelor naturale, la proliferarea algelor în apele de coastă și la concentrații sporite de nitrați în apele subterane.

Depunerile în exces ale poluanților atmosferici pot duce la tulburări ale funcției și structurii ecosistemelor. Depunerile compușilor sulfului și azotului contribuie la acidifierea solurilor și apelor dulci. Efectele negative sunt reprezentate de levigarea nutrienților din sol către resursele de apă subterană și afectarea florei și faunei (modificări ale biodiversității). Depunerea compușilor azotului poate duce la un surplus de azot ca nutrient în ecosistemele terestre și acvatice. Efectele pot fi schimbări în abundența florei sau levigarea nitraților în apele subterane.

Riscul de deteriorare a unui receptor reprezentat de un ecosistem sensibil aflat într-o anumită locație poate fi evaluat prin compararea depunerii poluanților atmosferici cu efect de acidifiere și eutrofizare estimate cu încărcarea critică pentru acea locație.

6.1.5.3. Fragmentarea ecosistemelor

Fragmentarea ecosistemelor sau habitatelor este fenomenul prin care, în locul în care înainte a existat un habitat de extindere mare, continuă, se formează mai multe petece de habitate de dimensiuni reduse. Aceste fragmente de habitate sunt înconjurate de un mediu care diferă de caracteristicile habitatului inițial, care pot include drumuri, cursuri de apă, zone antropizate etc. Migrația între aceste fragmente este posibilă pentru unele specii, pentru altele însă este împiedicată total sau parțial. Această situație influențează prin două căi populațiile existente în această zonă. Prin reducerea suprafeței totale a habitatului inițial este influențată negativ mărimea populațiilor și crește semnificativ șansa de dispariție a acestora. Pe de altă parte așezarea fragmentelor rezultate și sistemele complexe de legături între acestea influențează activitatea de migrație sau dispersie a populațiilor. De obicei scade semnificativ șansa repopulărilor, fapt care mărește importanța gradului de populare a fragmentelor de habitate învecinate.

Este de remarcat faptul că fragmentarea habitatelor nu este datorat exclusiv activității umane directe, a schimbării categoriilor de folosință sau a investițiilor infrastructurale, adeseori procesul de degradare generală a habitatelor conduce la un grad mai ridicat de fragmentare.

6.1.5.4. Exploatarea excesivă a resurselor naturale. Exploatarea forestieră

Utilizarea nesustenabilă a resurselor naturale și supra-exploatarea lor, care apare când consumul depășește puterea de reproducere a plantelor și animalelor, este una din amenințările majore pentru biodiversitate.

Raportul dintre creșterea și tăierea arborilor arată sustenabilitatea producției de masă lemnoasă în timp, cât și disponibilitatea actuală a masei lemnoase și potențialul acesteia. Pentru o dezvoltare durabilă, tăierile anuale nu trebuie să depășească creșterea anuală netă. Creșterea fondului forestier este o indicație a maturizării pădurilor.

Volumul rezultat din creșterea anuală medie pe țară este peste volumul recoltat în anul 2018 (3,4 mc/an/ha) deci se exploatează 62% din creșterea anuală.

6.1.5.5. Arii protejate

Programul **Natura 2000** reprezintă o structură de protejare a naturii, care permite atât conservarea, cât și dezvoltarea pe mai departe a biodiversității României. Astfel, se observă oportunități în numeroase direcții: de la un turism durabil la o combinație între activitățile agricole și forestiere cu alternative de protejare a naturii. Scopul Rețelei Natura 2000 este să oprească declinul biodiversității, prin conservarea pe termen lung a celor mai valoroase și periclitare specii de interes comunitar european, în habitatele lor naturale.

Prin Hotărârea Guvernului nr. 1284/2007 privind declararea ariilor de protecție specială avifaunistică ca parte integrantă a rețelei ecologice europene Natura 2000 în România, s-a instituit regimul de arie naturală protejată și s-a aprobat încadrarea în categoria de management ca arie de protecție specială avifaunistică pentru situl **ROSPA0082 Munții Bodoc-Baraolt**, care se întinde pe teritoriul a 3 județe:

Județul Brașov: Bod (<1%), Hărman (3%), Măieruș (<1%), Sânpetru (<1%)

Județul Covasna: Aita Mare (66%), Arcuș (65%), Baraolt (27%), Belin (58%), Bixad (58%), Bodoc (73%), Bățani (38%), Cernat (<1%), Dalnic (6%), Ghidfalău (44%), Hăghig (47%), Ilieni (46%), Malnaș (90%), Micfalău (75%), Moacșa (19%), Sfântu Gheorghe (17%), Turia (2%), **Valea Crișului (61%)**, Vâlcele (75%)

Județul Harghita: Cozmeni (1%)

După cum se poate observa, o suprafață reprezentând 61 % din teritoriul administrativ al comunei Valea Crișului se află în cadrul sitului.

Suprafața totală a sitului este de 58.021 ha, din care 58.013 ha se află în județul Covasna. Situl a căpătat regim de protecție, încadrat în categoria de management, ca arie de protecție specială avifaunistică, pe baza identificării a **21 de specii de păsări ocrotite**.

Situl cuprinde în întregime munții Baraolt și parțial munții Bodoc. Pădurile acoperă cca. 70% din suprafața sitului, în trupuri compacte. Este o zonă relativ izolată datorită accesibilității reduse în zona munților Baraolt.

Relieful este caracteristic zonelor de dealuri înalte. Toate pâraiele de pe teritoriul sitului sunt afluenții râului Olt.

Bazinul hidrografic aferent comunei Valea Crișului, cod VIII_1.39....., ordin 2, are o suprafață totală de 3.065,56 ha, din care suprafața ariei naturale protejate este de 2.370,02 ha, ceea ce reprezintă o pondere de 4,18% din aria naturală protejată.

Specii de păsări ocrotite care se găsesc în situl Munții Bodoc-Baraolt, enumerate în anexa I a Directivei Consiliului 79/409/CEE: *Ciconia ciconia*, *Ciconia nigra*, *Aquila pomarina*, *Pernis apivorus*, *Falco vespertinus*, *Bonasa bonasia*, *Crex crex*, *Bubo bubo*, *Strix uralensis*, *Caprimulgus europaeus*, *Alcedo atthis*, *Picus canus*, *Dendrocopos leucotos*, *Dendrocopos medius*, *Dryocopus martius*, *Ficedula albicollis*, *Ficedula parva*, *Lanius minor*, *Lullula arborea*, *Lanius collurio*, *Aythya nyroca*.

În situl Munții Bodoc-Baraolt cristelul de câmp (*Crex crex*) este specie de interes conservativ global. Alte specii importante de faună: *Bombina variegata*, *Triturus cristatus*, *Triturus montandoni*.

Situl se suprapune cu rezervația naturală 2.487. *Tinovul Mohoș* cu o suprafață de 238 ha, cu rezervația naturală 2.486. *Lacul Sfânta Ana*, cu rezervația naturală 2.258. *Pădurea și mlaștinile eutrofe de la Prejmer* și cu rezervația IV.31. *Dealul Ciocas - Dealul Vițelului*.

Situl ROSPA0082 Munții Bodoc-Baraolt se suprapune cu următoarele situri de importanță comunitară: ROSCI0056 Dealul Ciocaș – Dealul Vițelului, ROSCI0248 Tinovul Mohoș – Lacul Sfânta Ana, ROSCI0037 Ciomad – Balványos, ROSCI0329 Oltul Superior și ROSCI0170 Pădurea și mlaștinile eutrofe de la Prejmer.

Chiar dacă situl Natura 2000 ROSPA0082 Munții Bodoc-Baraolt nu a fost desemnat pentru habitate de interes comunitar, sunt prezente pe teritoriul sitului următoarele habitate importante:

- 40A0* Tufărișuri subcontinentale peripanonice
- 6240* Pajiști stepice subpanonice
- 6520 Fânețe montane
- 9170 Păduri de stejar cu carpen de tip *Galio-Carpinetum*

- 91E0* Păduri aluviale de *Alnus glutinosa* și *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- 91V0 Păduri dacice de fag (*Symphyto-Fagion*).

Activitățile umane cele mai importante sunt agricultura, pășunatul și exploatarea forestieră. Suprafața agricolă ocupă o pondere redusă în cadrul sitului, acoperind o suprafață de cca 6% însă, la nivelul comunităților adiacente sitului, agricultura reprezintă o activitate economică importantă.

La acest nivel tendința este de intensificare a activității agricole prin realizarea de monoculturi cu utilaje mecanizate. Domină culturile de cereale (cca 41% din suprafața agricolă), cartofi (cca 35.5% din suprafața agricolă) și porumb (20% din suprafața agricolă).

Având în vedere că aproximativ 70% din suprafața sitului este acoperită de păduri, activitatea de exploatare a lemnului este una intensă. Exploatarea și prelucrarea lemnului reprezintă una dintre activitățile economice dominante. În plus, 80% dintre gospodăriile existente în sit depind de lemn pentru încălzire.

Creșterea animalelor este o activitate economică de bază la nivelul comunităților din proximitatea sitului, fiind realizată atât ca activitate de subzistență, cât și ca activitate economică generatoare de venituri.

Turismul este o activitate considerată la nivelul autorităților locale ca având perspective substanțiale de dezvoltare. Zona beneficiază de proximitatea și notorietatea stațiunii Băile Tușnad și a lacului în crater vulcanic Sfânta Ana, dar și de o rețea densă de drumuri naționale (DN12 care leagă Băile Tușnad de Sfântu Gheorghe) și județene (DJ 103, DJ 112, DJ 121, DJ122) care străbat întreg teritoriul sitului.

Planul de management al sitului Natura 2000 ROSPA0082 Munții Bodoc-Baraolt, aprobat prin Ordinul ministrului mediului, apelor și pădurilor nr. 1643/2016, se dorește a fi un mijloc de armonizare a acțiunilor instituțiilor responsabile de gestionarea resurselor din acest spațiu și ale proprietarilor de terenuri, în scopul atingerii obiectivelor legate de conservarea resurselor și dezvoltarea activităților socio-economice. Cooperarea între instituții situate la același nivel (local, județean, național) reprezintă elementul-cheie de care depinde aplicarea planului de management.

Principiile planului de management urmăresc trasarea unor linii generale pe care se va sprijini acțiunea de realizare a planului de management:

- principiul opiniei generale unitare;
- principiul dezvoltării durabile, ameliorării calității vieții și asigurării coerenței managementului;
- conservarea și valorificarea calității mediilor naturale;

- promovarea realizării regulamentelor locale de urbanism și a planurilor de amenajare a teritoriului, care să integreze obiectivele planului de management al sitului Natura 2000 ROSPA0082 Munții Bodoc–Baraolt;
- promovarea dezvoltării armonioase a fondului forestier și cinegetic;
- încurajarea ecoturismului cu respectarea echilibrelor locale;
- susținerea intensă a informării populației, dezvoltării culturale și al educației permanente;
- principiul respectării autonomiei locale și a dreptului proprietății;
- principiul precauției și transparenței în luarea deciziei;
- principiul conservării diversității biologice;
- principiul integrării și informării populației în acțiunile desfășurate;
- principiul ameliorării și refacerii ecosistemelor și peisajelor degradate;
- principiul corelării acțiunilor cu situația reală și aplicarea de măsuri de către organismele competente.

Sarcinile uzuale în managementul ariilor naturale protejate sunt:

- aplicarea legislației;
- protecția și monitorizarea speciilor și habitatelor;
- cercetare și monitorizare științifică;
- cooperare cu instituții de profil, la nivel național și local;
- colaborarea cu comunitățile locale;
- colaborarea cu organizațiile guvernamentale și cu alți factori interesați;
- promovarea participării în procesul decizional a tuturor factorilor interesați;
- informare, conștientizare și educație ecologică în rândul comunităților locale și a vizitatorilor;
- asigurarea folosirii durabile a resurselor;
- promovarea și susținerea dezvoltării comunitare durabile;
- managementul turismului și al vizitatorilor;
- managementul personalului, al bugetului și al resurselor;
- cooperarea cu proprietarii de terenuri.

Managementul unei arii naturale protejate poate să fie relativ simplu sau foarte complex. Pentru o rezervație științifică, managementul poate să fie foarte simplu, implicând prevenirea oricărei activități dăunătoare, dar pentru celelalte categorii managementul este un proces complex, implicând mai mult de un singur scop și o mare varietate de factori interesați.

Planul de management, respectiv managementul unei arii naturale protejate asigură:

- menținerea statutului favorabil de conservare pentru speciile și habitatele care fac obiectul conservării ariei naturale protejate, sau îmbunătățirea statutului de conservare, după caz;
- stabilirea unor măsuri concrete de conservare ce țin cont și de exigențele economice, sociale și culturale, precum și de particularitățile regionale și locale ale zonei, prioritare fiind însă obiectivele care au dus la constituirea ariei naturale protejate;
- îmbunătățirea coerenței ecologice a rețelei de arii naturale protejate de interes național și comunitar, în general.

Prevederile planului de management vor fi respectate de către administratorul ariei protejate, precum și de către toate persoanele fizice și juridice care au în proprietate și/sau administrează terenuri și/sau bunuri și/sau care desfășoară orice fel de activități pe raza sitului, conform prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și faunei salbatice, cu modificările și completările ulterioare.

6.1.6. Managementul deșeurilor

Din momentul producerii și până la eliminarea lor, deșeurile exercită o presiune asupra mediului și sănătății umane.

Gestionarea deșeurilor cuprinde toate activitățile de colectare, transport, tratare, valorificare și eliminare a acestora. Organizarea activității de colectare, transport și eliminare a deșeurilor menajere, provenite de la gospodăriile oamenilor, a unităților economice și instituțiilor este o obligație a administrațiilor publice locale.

Obiectivele gestionării deșeurilor sunt:

- protejarea sănătății populației;
- protecția mediului înconjurător;
- menținerea curățeniei și crearea unui cadru estetic corespunzător al localităților;
- conservarea resurselor naturale, prin intermediul politicilor de reducere a deșeurilor și de reciclare a acestora.

Tabel nr. 18 - Tipuri de deșeuri generate de comună

Sursa	Amenajări tipice, activități generatoare de deșeuri	Tipuri de deșeuri solide
Deșeuri solide municipale	Locuințe	Deșeuri alimentare, hârtie, cartoane, materiale plastice, textile, piele, lemn,

menajere (DSM)		sticle, bidoane, aluminiu, alte metale, cenușă, frunze.
DSM provenite de pe străzi, din parcuri și grădini	Străzi, parcuri și alte zone de recreere.	Deșeuri stradale, deșeuri din amenajarea peisajului și tăierea copacilor, deșeuri provenite din parcuri și zone de agrement (frunze uscate).
DSM – comerciale	Magazine, restaurante, piețe, clădiri de birouri, hoteluri, service auto etc.	Hârtie, cartoane, materiale plastice, lemn, deșeuri alimentare, sticle, metale, ambalaje uzate.
DSM – instituționale	Școli, spitale, instituții de stat, ONG	Hârtie, cartoane, materiale plastice, lemn, deșeuri alimentare, sticle, metale, ambalaje uzate.
DSM industriale nepericuloase	Industria ușoară, construcții	Hârtie, cartoane, materiale plastice, lemn, deșeuri alimentare, sticle, metale, ambalaje uzate.
Alte deșeuri		
Deșeuri periculoase	Reziduuri din activitățile agricole, industriale	Dejecții solide și lichide, nămol, uleiuri uzate, acumulatori
Deșeuri medicale și veterinare	Circumscripții medicale și veterinare	Deșeurile infecțioase, medicamente expirate, chimicale, deșeurile similare din unitățile veterinare, etc
Deșeuri din construcții și demolări	Noi șantiere de construcții, șantiere de reparații a clădirilor, reabilitarea străzilor, a șoselei naționale.	Moloz, lemn, oțel, beton, ciment, etc.
Alte deșeuri – echipamente casnice, electronice, autovehicule scoase din uz.	Populație, activități economice comerciale, agricole, etc.	Aparate electrice și electronice uzate, aparate electrocasnice, mobilă, autovehicule, utilaje agricole și forestiere

Comuna Valea Crișului este asociat al **ADI ECO SEPSI**, constituită în scopul înființării, organizării, reglementării, exploatarei, monitorizării și gestionării în comun a serviciului de salubritate a localităților pe raza de competență a unităților administrativ-teritoriale membre, precum și realizarea în comun a unor proiecte de investiții publice de interes zonal sau regional destinate înființării, modernizării și/sau dezvoltării, după caz, a sistemelor de utilități publice aferente serviciului, pe baza strategiei de dezvoltare a serviciului.

ADI ECO SEPSI asigură cadrul legal în vederea implementării sistemului integrat de gestionare a deșeurilor, asigurând o colaborare între localitățile membre ale asociației în vederea atingerii obiectivelor regionale delegate.

Asociația ECO SEPSI a delegat gestiunea serviciilor operatorului **TEGA SA**, operator regional în județul Covasna.

6.2. Factorii de risc

Reducerea riscului de producere a dezastrelor naturale cu efect asupra populației se poate realiza prin implementarea măsurilor preventive în cele mai vulnerabile zone. La nivelul comunei Valea Crișului există Planul de analiză și acoperire a riscurilor, care cuprinde riscurile potențiale identificate la nivelul teritoriului administrativ al comunei Valea Crișului împreună cu satele aparținătoare (Valea Crișului și Calnic), măsurile, acțiunile și resursele necesare pentru managementul riscurilor respective.

Comuna Valea Crișului poate fi afectată de următoarele tipuri de risc⁷:

- seisme (cutremure de pământ);
- dezastre complementare cutremurelor;
- alunecări de teren;

⁷ Conform Planului de analiză și acoperire a riscurilor, disponibil la http://www.primariavaleacrisului.ro/web/wp-content/uploads/2011/02/plan_analiza_acop_risc_plan_evac_sit_urgenta.pdf

- inundații;
- incendii;
- înzăpeziri, viscole, înghețuri.

6.2.1. Seisme (cutremure de pământ)

Riscul seismic este scăzut. Cutremurele de pământ își au epicentrul în regiunea Vrancea, fiind de adâncime intermediară și având focarul la 70...170 km.

Pe timpul cutremurelor și în faza imediată postdezastrului, se pot produce multiple alte tipuri de riscuri, cum sunt:

- incendii simultane sau incendii în masă urmate sau nu de explozii;
- alunecări și prăbușiri de teren;
- prăbușiri de construcții, instalații sau alte amenajări;
- fisurări sau ruperi de baraje sau diguri hidrotehnice;
- scufundarea în pământ a unor construcții realizate pe terenuri moi, ca urmare a lichefierii acestor terenuri datorită vibrațiilor produse de undele seismice;
- explozii urmate sau nu de incendii ori de distrugerea
- unor construcții ori instalații;
- eșecul unor utilități publice (rețele electrice, de gaze, de apă, de telecomunicații, informatice etc.)

6.2.2. Alunecări de teren

Pe teritoriul comunei nu există zone cu risc de alunecare de teren.

6.2.3. Inundații

Pentru combaterea inundațiilor nu au fost executate indiguiri. Zonele de risc la inundații sunt pe terenurile agricole și pe gospodăriile localităților, după cum urmează:

- în valea pârâului Valea Crișului - 50 gospodării din satul Valea Crișului, sediul primăriei, post poliție, drum comunal 2 km, cu un pod, fosta carieră de lignit, 50 ha terenuri agricole;
- în valea pârâului Calnic - 50 gospodării din satul Calnic, școala generală Calnic, 75 ha terenuri agricole.

6.2.4. Incendii

Riscul producerii de incendii cunoaște următoarea frecvență:

- la case si gospodăriile populației = 40 %

- la pajiști = 5 %
- la păduri = 20 %
- la obiective industriale = 25 %
- la autovehicule = 5 %
- alte situații = 5 %

Incendiile la case și anexe gospodărești au frecvența mai mare în perioada sezonului rece, când se fac focuri în sobe, la pajiști și resturi vegetale în perioada de primăvară, la păduri în perioada de vară.

6.3.Spațiile verzi și zonele de agrement

Spațiile verzi și parcurile au un rol foarte important din punct de vedere al influenței asupra poluării. În condițiile în care poluarea rutieră este un flagel al societății contemporane, ar fi oportună amenajarea în comună de spații verzi, care vor constitui adevărate bariere verzi împotriva poluării fonice și cu noxe.

Spațiile verzi din centrul civic al comunei ocupă o suprafață de 850 mp. În ceea ce privește spațiile verzi din jurul intravilanului comunei, alcătuite din zonele împădurite și din terenuri agricole, se poate afirma că acestea formează o centură verde sustenabilă.

Comuna dispune de terenuri adecvate pentru crearea zonelor pentru case de vacanță, spații de agrement, odihnă și recreere în zona Vadas și a fostei cariere de lignit.

Autoritățile locale din Valea Crișului au de multă vreme în plan să construiască o bază sportivă internațională în jurul lacului amenajat în craterul fostei mine de lignit de suprafață, unde să poată fi practicate sporturile nautice. Acest lucru ar duce, fără îndoială, la dezvoltarea turismului în zonă. Lacul de la Valea Crișului s-a format din pânza freatică existentă în adâncuri, după ce, pe acest loc, înainte de 1989, a funcționat o carieră de exploatare a lignitului. După Revoluție, însă, s-a renunțat la exploatarea din cauza calității inferioare a lignitului obținut, iar ulterior au început lucrările de ecologizare a zonei. Din păcate, la acest moment nu este clarificată situația juridică a acestui teren, ceea ce împiedică realizarea de investiții.

Alte resurse care ar putea fi valorificate din punct de vedere turistic în viitor sunt cele două izvoare de apă minerală din satul Calnic, în prezent neamenajate.

Pentru practicarea activităților sportive, pe teritoriul administrativ al comunei Valea Crișului există un teren de sport în suprafață de 14.791 mp și o sală de sport școlară cu nivel de practică sportivă competițională locală, teren de handbal și 150 de locuri pentru spectatori. Sala de sport este compusă din suprafață de joc de 800 mp, 4 vestiare, 5 grupuri sanitare, 5 dușuri, 1 cabinet medical, centrală termică, depozit de materiale sportive. Terenul aferent este de 1.600 mp.

În comuna Valea Crișului se află și Centrul de echitație al Contelui Kálnoky⁸, care a format o tânără generație cu calități excelente de călăreți. Școala de călărie organizează cursuri de antrenament cu antrenori naționali și internaționali. Centrul are un maneaj exterior de 75 x 35 metri și unul interior de 12 x 45 metri. Principalele activități includ lecții de călărie, călărie pe ponei și ture de călărie de trei și șase zile.

Foto nr. 3 - Centrul de echitație al Contelui Kálnoky

Se organizează și școli de vară pentru grupuri de maxim 15 copii. Pe lângă călărie, copii sunt angrenați și într-o serie de activități creative.

Centrul de echitație organizează și cursuri de călărie pentru copii și adulți, tabere ecvestre, echitație pe teren și plimbări cu ponei pentru copii.

Pe lângă cele amintite anterior, sunt organizate sesiuni de echitație pe teren de câteva ore, iar excursiile călare pot avea o durată între o zi și cinci zile, pe parcursul cărora călăreții sunt conduși prin cele mai frumoase și retrase sate din zona Baraoltului (Valea Zălanului, Bățanii Mici, Micloșoara), explorând și Munții Baraoltului.

Aceste ture pe călare sunt destinate tuturor călăreților iubitori de natură, care doresc să cutreiere munții și împrejurimile acestora. În cadrul centrului de echitație, există și o echipă de voltijă (gimnastică pe călare) și o echipă de sărituri peste obstacole, care participă la competiții regionale și naționale.

7. Cultura

7.1. Infrastructura culturală

Pe teritoriul comunei Valea Crișului se găsesc câteva obiective culturale de referință, o parte dintre acestea regăsindu-se pe lista monumentelor istorice din județul Covasna.

Valea Crișului

În *Lista monumentelor istorice* din județul Covasna, satul Valea Crișului apare cu un sit arheologic din perioada medievală (sec. XII–XIII) pe dealul „Nyirtető”, cu ansamblul bisericii

⁸ Sursă informații și foto: <https://visitcovasna.com/places/centrul-de-echitatie-al-contelui-kalnoky-ij35upiyybbu3g>

catolice (clădirea bisericii, cavoul familiei Kálnoky, zidul de incintă), cu ruinele capelei Veresbarátok (Prietenii Roșii) de pe dealul „Kápolnatető”, între Valea Crișului și Calnic, și cu castelul familiei Kálnoky.

Foto nr. 4 – Biserica romano-catolică

Biserica romano-catolică „Sfânta Treime” este prezentă în literatura de specialitate mai ales datorită picturilor sale murale. În sanctuarul în formă de semicerc, specialiștii au descoperit în anul 1890, fragmentele unei fresce valoroase din Evul mediu. Galeria de apostoli cu arcade a fost realizată, probabil, în secolul al XIV-lea. Vechiul clopot al bisericii a fost turnat la Brașov în anul 1512.

Vizavi de intrarea sudică în biserică, în anii 1884–1885 a fost construită și **cripta familiei Kálnoky**. Chenarul ușii din capela situată în aripa nordică a castelului familiei a fost adus aici. Chenarul este caracteristic perioadei gotice, având o inscripție din secolul al XVII-lea.

Castelul **Kálnoky** este situat în mijlocul unui parc, având clădirea în formă de U. Cercetările au arătat că, în a doua jumătate a secolului al XVI-lea, aici exista un conac, construit de Balint Kálnoky. La sfârșitul secolului al XVII-lea avem deja de-a face cu o curie fortificată construită și ornată în maniera Renașterii târzii, Istvan Kálnoky și Samuel Kálnoky fiind cei care au contribuit la ridicarea acesteia. La sfârșitul secolului al XVIII-lea clădirea prezenta patru aripi, în partea vestică fiind un turn de poartă. Foarte probabil, la jumătatea secolului al XIX-lea, aripa vestică, aflată într-o stare de degradare accentuată, a fost demolată, în acest fel conturându-se structura actuală a clădirii.

Un monument interesant este ruina situată pe dealul dintre Valea Crișului și Calnic, așa numitul „**Turn al călugărilor roșii**”, cu un amplasament pitoresc. Este vorba despre o clădire de cult, o biserică cu sanctuarul poligonal, astăzi doar ruinele turnului sfidând timpul. Nu știm foarte multe detalii despre clădire, unele opinii spun că a fost construită în secolul al XV-lea, în perioada gotică, însă unele documente vorbesc și despre o reconstrucție din secolul al XVIII-lea.

Foto nr. 5 – Turnul călugărilor roșii

Calnic

În *Lista monumentelor istorice* din județul Covasna, localitatea Calnic apare cu două ansambluri, și anume cel al Bisericii unitariene (format din clădirea bisericii și clopotnița din lemn), respectiv cel al Bisericii reformate (format, de asemenea, din clădirea bisericii și clopotnița din lemn).

Biserica unitariană a fost construită în anul 1674. Se pare că tavanul casetat pictat din Biserica reformată a fost adus cu această ocazie în clădirea de cult a unitarienilor. În anul 1938 vechiul tavan casetat a fost schimbat cu unul nou, cu ocazia acestor lucrări casețele vechi fiind distruse în mare parte, același lucru întâmplându-se cu tot mobilierul de lemn din clădire. Unica piesă rămasă din 1782 este baldachinul amvonului, care ulterior a fost repictat de mai multe ori. Clopotnița din lemn situată lângă biserică a fost construită în anul 1781 și este poate cel mai de seamă monument de acest fel din întreg teritoriul celor Trei Scaune.

Biserica reformată este o clădire mai veche, se presupune că în secolul al XV-lea deja exista, numai că nu a rămas niciun document care ne-ar da informații mai precise asupra anului ridicării construcției. Se știe că în secolul al XVII-lea biserica avea un tavan casetat pictat, care a fost mutat

Foto nr. 6 – Biserica reformată

în Biserica unitariană. În fața intrării sudice, în anul 1854 a fost construit un portic, acoperișul fiind reparat în anii 1880–1881. Zidul de incintă ce înconjoară clădirea a fost construit fie odată cu clădirea bisericii, fie nu mult timp după aceasta. Foarte probabil, clopotnița din lemn exista la sfârșitul secolului al XVII-lea, având în vedere că din următorul secol avem mai multe date despre renovarea acesteia.

7.2. Agenda culturală a comunei

În comuna Valea Crișului există două cămine culturale, unde se organizează diverse manifestări cu caracter social, educațional și cultural-artistic.

Dintre activitățile culturale desfășurate la Căminul cultural din satul Valea Crișului menționăm:

- Concert fanfară comunală – concertul este dedicat de fanfara din comună sărbătorilor de iarnă;
- Dansuri populare copii – evenimentul este organizat de ansamblul de dans popular al satului „Körös”;

- Balul Strugurilor – eveniment organizat anual de locuitorii satului, care sărbătoresc terminarea culesului strugurilor;
- Balul mascat al elevilor – eveniment organizat în perioada premergătoare venirii primăverii; semnifică alungarea frigului și a iernii;
- Comemorarea lui Imre Lajos, scriitor popular din Valea Crișului – prezentarea activității scriitorului Imre Lajos, cu distribuirea gratuită de cărți locuitorilor din comună.

Activitățile culturale desfășurate la Căminul cultural din satul Calnic:

- Concert fanfară comunală – concertul este dedicat de fanfara din comună sărbătorilor de iarnă;
- Dansuri populare copii – evenimentul este organizat de ansamblul de dans popular al satului „Körös”;
- Balul Strugurilor – eveniment organizat anual de locuitorii satului, care sărbătoresc terminarea culesului strugurilor;
- Balul Ciocolatei – eveniment organizat în perioada premergătoare postului Crăciunului;
- Comemorarea inginerului silvic Bedő Albert, primul inițiator al amenajamentului silvic din Europa.

În cadrul celor două cămine culturale se organizează și activități sociale cum ar fi:

- *Ziua Vârstnicilor*, eveniment organizat anual pentru a sărbători persoanele vârstnice din sat, care au împlinit vârsta de 70 de ani în anul respectiv;
- *Comemorarea eroilor neamului*, eveniment organizat în vederea comemorării eroilor căzuți în luptele revoluției din anul 1848;
- *Serbări creștine*, organizate pentru sărbătorirea Crăciunului, fiind colindate persoanele care nu pot participa la slujba de Crăciun.

În cadrul comunei Valea Crișului există ansamblu de dansuri populare copii și o fanfară, reînființată în anul 2012, care susține reprezentații atât în comună, cât și în localitățile învecinate. Fanfara este invitată în fiecare an la Nedeia de la Vâlcele.

7.3. Alte atracții culturale

Deși meșteșugurile tradiționale s-au pierdut în cea mai mare parte, la nivelul comunei Valea Crișului se mai practică încă sculptura în lemn și producerea de obiecte de ceramică.

Un obicei foarte interesant al zonei este „**potcovitul ouălor**”, o îndeletnicire foarte meticuloasă, care presupune „potcovirea” (împodobirea) ouălor cu potcoave minuscule, cuișoare, ace de gămălie, dar și realizarea de broderii cu fir de ață sau sculptură în coaja de ou. Meșterii

folosesc în acest scop un întreg arsenal de ace, forfecuțe, pensete și cuțițașe, iar până să ajungă la stăpânirea acestei arte, au spart sute de ouă.

8. Administrația publică locală

Administrația publică a comunei Valea Crișului este organizată și funcționează pe baza prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ, cu modificările și completările ulterioare, și în conformitate cu hotărârile Consiliului local.

8.1. Structura administrației publice locale

Administrația publică locală se organizează și funcționează în temeiul principiilor generale ale administrației publice prevăzute la partea I titlul III și al principiilor generale prevăzute în Legea nr. 199/1997 pentru ratificarea Cartei europene a autonomiei locale, adoptată la Strasbourg la 15 octombrie 1985, precum și a următoarelor principii specifice:

- ✓ principiul descentralizării
- ✓ principiul autonomiei locale
- ✓ principiul consultării cetățenilor în soluționarea problemelor de interes local deosebit
- ✓ principiul eligibilității autorităților administrației publice locale
- ✓ principiul cooperării
- ✓ principiul responsabilității
- ✓ principiul constrângerii bugetare.

Autonomia locală se exercită de către autoritățile administrației publice locale de la nivelul comunei. Acestea sunt consiliile locale, ca autorități deliberative, și primarii, ca autorități executive.

Primăria este structură funcțională fără personalitate juridică și fără capacitate procesuală, cu activitate permanentă, care duce la îndeplinire hotărârile autorității deliberative și dispozițiile autorității executive, soluționând problemele curente ale colectivității locale, constituită din: primar, viceprimar, administratorul public, consilierii primarului sau persoanele încadrate la cabinetul primarului și aparatul de specialitate al primarului.

Consiliul local al comunei Valea Crișului este constituit din 11 consilieri locali, aleși prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat, în condițiile stabilite de legea pentru alegerea autorităților administrației publice locale.

Începând cu alegerile locale din 2020, consiliul local are următoarea componență⁹:

---

⁹ Conform Biroului Electoral Central pentru alegerile locale din 2020

Partid	Consilieri	Componenta Consiliului							
Uniunea Democrată Maghiară din România	8								
Alianța Maghiarilor din Transilvania	3								

Organigrama aparatului de specialitate al Primarului comunei Valea Crișului, aprobată prin Hotărârea Consiliului local nr. 9/2020, cuprinde un număr total de posturi de 22, din care:

- demnitari: 2 (primar, viceprimar)
- aparatul de specialitate al primarului: 20, din care:
  - de conducere: 1 (secretar general)
  - de execuție: 19

În subordinea primarului funcționează:

- Cabinetul primarului
- Viceprimar
- Secretar general
- Compartiment financiar-contabil, impozite și taxe
- Compartiment urbanism

În subordinea viceprimarului funcționează:

- Compartimentul pentru situații de urgență
- Compartimentul administrativ-gospodăresc

În subordinea secretarului general al comunei se regăsesc:

- Compartimentul achiziții publice
- Compartimentul asistență socială
- Compartimentul agricol și cadastru agricol
- Compartimentul juridic

8.2. Varietatea cooperărilor la nivel interregional, național și internațional

Înfrățirile oferă un cadru privilegiat pentru stabilirea de relații cu localități din alte țări prin care se realizează schimburi și cooperări internaționale.

Comuna Valea Crișului are acorduri de înfrățire cu următoarele localități:

- **Mezőtúr** - oraș în districtul Mezőtúr, județul Jász-Nagykun-Szolnok, Ungaria
- **Gárdony** - oraș în districtul Gárdony, județul Fejér, Ungaria

Comuna Valea Crișului face parte din:

- **Asociația de Dezvoltare Intercomunitară „Aquacov”**, CUI 25487212, înființată în anul 2009, având ca unități administrativ-teritoriale componente: Județul Covasna, Municipiul Sfântu Gheorghe, Municipiul Târgu Secuiesc, Orașul Covasna, Orașul Întorsura Buzăului și comunele: Sita Buzăului, Aita Mare, Arcuș, Bărcani, Brateș, Chichiș, Hăghig, Ilieni, Mereni, Sânzieni, Valea Crișului, Zăbala, Ozun, Bodoc, Brăduț, Vârghiș, Bățani, Catalina, Estelnic, Ghelița, Reci, Valea Mare, Vama Buzăului, Vâlcele;
- **Sistem de Management Integrat al Deșeurilor**, CUI 26511572, înființat în anul 2010, având ca unități administrativ-teritoriale componente: Județul Covasna, Municipiul Sfântu Gheorghe, Municipiul Târgu Secuiesc, Orașul Covasna, Orașul Întorsura Buzăului și comunele din județul Covasna;
- **Asociația de Dezvoltare Intercomunitară ECO SEPSI**, CUI 25295381, înființată în anul 2009, având ca unități administrativ-teritoriale componente: Municipiul Sfântu Gheorghe, comunele Ilieni, Chichiș, Dobârlău, Arcuș, Vâlcele, Hăghig, Ghidfalău, Moacșa, Ozun, Reci, Dalnic, Boroșneu Mare, Valea Mare, Bodoc, Mereni, Lemnia, Brețcu, Vârghiș, Aita Mare, Brăduț, Bățani, Micfalău, Bixad, Malnaș, Belin, Brateș, Zăbala, Zagon, Catalina, Turia, Ghelița, Sânzieni, Poian, Comandău, Ojdula, Baraolt;
- **Asociația Comunelor din România – ACOR**, o asociație de autorități locale, având ca membri comunele din România. Dintre obiectivele ACOR sunt de menționat:
  - armonizarea intereselor comunelor membre în vederea dezvoltării economico-sociale echilibrate a acestora;
  - promovarea unor forme de colaborare și întrajutorare reciprocă a comunelor membre în oricare dintre domeniile administrativ, economic, financiar, social, cultural și instituțional;
  - crearea și întreținerea unui sistem informațional integrat, precum și organizarea unor corpuri de specialiști capabili să analizeze și să ofere soluții pentru rezolvarea problemelor comunelor;
  - organizarea unor activități proprii pentru formarea și perfecționarea profesională a aleșilor locali, a funcționarilor publici, precum și a personalului contractual din administrația publică locală a comunelor membre;
  - organizarea, la nivelul filialei județene, în baza unui acord de cooperare, de activități stabilite prin lege ca atribuții ale autorităților administrației publice locale în diverse domenii, cum ar fi: auditul public intern, urbanismul, amenajarea teritoriului și autorizarea executării lucrărilor de construcții, serviciile publice comunitare locale de evidență a persoanei, controlul privind comercializarea produselor și a serviciilor de piață, poliția locală, fără a se limita la acestea.

PARTEA A III-A

ANALIZA SWOT

1. Delimitare conceptuală

Eficiența unui sistem este influențată în mare măsură de capacitatea acestuia de a înțelege și de a se adapta la mediul ambiant, iar eficiența managementului presupune planificare, organizare, control, proceduri de lucru și o legislație adecvată.

Analiza SWOT este cea mai importantă tehnică managerială pentru înțelegerea poziției strategice a unei organizații. Scopul acesteia este de a recomanda strategiile care asigură cea mai bună aliniere între mediul intern și extern: alegerea strategiei corecte, încât să fie adaptate punctele tari la oportunități, să reducă la minimum riscurile și să elimine punctele slabe.

SWOT - prezentare:

S - Strength/ punctele tari ale organizației – definesc valorile pozitive și condiționările interne care pot constitui surse pentru succesul organizației în atingerea obiectivului managerial

W - Weaknesses/ punctele slabe sau zonele de vulnerabilitate – elemente ce pot împiedica atingerea obiectivelor

O - Opportunities/ oportunitățile sau căile prin care pot fi influențate interesele organizației

T – Threats/ amenințări la adresa creșterii organizației respective – aspecte negative ce apar din supra-exploatarea resurselor organizației, ori limitările care sunt impuse organizației din partea unui mediu extern aflat în schimbare

2. Analiza SWOT pe domenii

În continuare este prezentată analiza SWOT pe principalele domenii de interes în cadrul analizei noastre: economie și mediu de afaceri, agricultură și dezvoltare rurală, infrastructură și utilități, educație, sănătate și protecție socială, turism și cultură, mediu, capacitate administrativă.

ECONOMIE ȘI MEDIU DE AFACERI	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Distanța mică între comuna Valea Crișului și reședința județului Covasna, municipiul Sfântu Gheorghe (10 km); • Disponibilitatea terenurilor și spațiilor pentru dezvoltarea diferitelor activități antreprenoriale; • Sprijinul pentru înființarea și dezvoltarea întreprinderilor acordat de conducerea comunei; • Infrastructura rutieră favorabilă pentru dezvoltarea activităților economice; • Existența pe teritoriul comunei a unor operatori economici cu cifră mare de afaceri, ceea ce are un impact semnificativ asupra ocupării forței de muncă locale și creșterii veniturilor proprii ale comunei; • Existența pădurilor pe teritoriul administrativ al comunei în proporție de circa 40%. 	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructura de sprijin a afacerilor în stadiu incipient de dezvoltare (inclusiv pentru agricultură); • Diminuarea puternică a meseriilor tradiționale-lipsa meșteșugarilor cu tradiție; • Rețea de sprijinire a afacerilor insuficient dezvoltată, capacitate redusă de consultanță; • Ponderea scăzută a investițiilor cu capital străin; • Oferta forței de muncă nu este diversificată conform cerințelor, lipsește forța de muncă calificată; • Activitatea de marketing a comunei este slab dezvoltată; • Lipsa grupurilor de producători; • Lipsa întâlnirilor pentru întreprinderi, lipsa de informare despre direcțiile de dezvoltare viitoare.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Existența cadrului legislativ, a strategiilor guvernamentale și a programelor de finanțare pentru înființarea de IMM-uri; • Existența Programului Național de Dezvoltare Rurală, care are ca obiective dezvoltarea majorității sectoarelor economice din spațiul rural; • Cerințe ridicate ale pieței externe pentru produse tradiționale și meșteșugărești, care pot fi realizate la nivelul teritoriului și valorificate în afara acestuia; • Mediul ambiant și peisajele naturale oferă posibilitatea dezvoltării turismului pe cuprinsul teritoriului, care contribuie implicit la dezvoltarea economică a comunei; • Creșterea cooperării între producătorii locali și agenți economici mari în domeniul industriei alimentare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Legislația națională și comunitară în continuă schimbare, ce poate determina fluctuații asupra strategiilor de dezvoltare ale operatorilor economici sau stoparea investițiilor acestora; • Schimbările climatului politic oferă incertitudini asupra mediului de afaceri pe termen mediu și lung; • Reducerea ponderii populației active și îmbătrânirea acesteia; • Politici economice nefavorabile dezvoltării micilor afaceri și/sau apariția unor situații neprevăzute (pandemii) care pot afecta mediul economic; • Apariția multinaționalelor în județul Covasna, ceea ce poate afecta negativ activitatea unităților economice autohtone; • Încălzirea globală constituie o amenințare pentru agricultură.

AGRICULTURĂ ȘI DEZVOLTARE RURALĂ	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Ponderea terenurilor valorificabile din punct de vedere agrar este mare, suprafața agricolă fiind potrivită atât pentru creșterea animalelor, cât și pentru cultivarea plantelor; • Solul și clima favorabile culturii cerealelor și plantelor industriale; • Existența terenurilor de pășune favorizează creșterea bovinelor și ovinelor; • Posibilitatea de închiriere a terenurilor către exploatații agricole asigură venituri constante proprietarilor de terenuri; • Păduri și pășuni restituite proprietarilor privați: composesorate, biserici, școală, persoane fizice; • Existența unor societăți agricole cu suprafețe cultivate între 100-150 ha, cu parc de mașini și efective mari de animale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fermierii, în marea lor majoritate, nu sunt organizați în entități cu personalitate juridică, ceea ce face dificilă accesarea programelor de finanțare ale Guvernului României și Uniunii Europene; • Prelucrarea produselor agricole locale (lapte, carne, lână, piele, cartofi etc.) nu este realizată în comună; • Piața de desfacere a produselor agricole este foarte slabă; • Sprijinul slab pentru practicarea agriculturii ecologice; • Prețul scăzut al produselor agricole în general; • Activitățile aferente creșterii animalelor nu sunt mecanizate, forța de muncă umană este dominantă în activități agrare.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Avantajele oferite de programele de dezvoltare pentru înființarea de forme asociative în sectorul agricol; • Existența cadrului legislativ, a strategiilor guvernamentale și a programelor de finanțare pentru înființarea de IMM-uri; • Creșterea competitivității sectorului agricol prin sprijinirea tinerilor fermieri în dezvoltarea afacerilor; • Posibilitatea finanțării acțiunilor necesare dezvoltării prin intermediul Programului Național pentru Dezvoltare Rurală; • Interesul ridicat de pe piața produselor agricole și alimentare pentru produsele ecologice; • Posibilități de investiții în prelucrarea produselor locale; • Existența piețelor de desfacere la nivel național și european pentru produsele agricole și alimentare și cererea continuă pentru acestea. 	<ul style="list-style-type: none"> • Absența unui cadru legal pentru protejarea producției agricole interne; • Numărul de concurenți în creștere pentru producătorii de produse agroalimentare de pe piața Uniunii Europene; • Condițiile meteorologice nefavorabile care pot crea daune producătorilor agricoli; • Echilibru social fragil: populația îmbătrânită rămasă fără sprijin din cauza migrației tinerilor, practicarea agriculturii de subzistență; • Lipsa locurilor de muncă în mediul rural are ca efect migrația persoanelor tinere și a celor cu studii de la sat la oraș, precum și în afara țării; • Dezastrele naturale (inundațiile, incendiile); • Lipsa politicilor specifice de promovare și valorificare a produselor locale; • Criza economică globală.

INFRASTRUCTURĂ ȘI UTILITĂȚI	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Accesarea de către autoritățile publice a proiectelor destinate investițiilor în dezvoltarea infrastructurii de transport și a celei tehnico-edilitare; • Rețea de alimentare cu apă; • Introducerea rețelei de canalizare ape menajere – în fază de execuție; • Întreaga comună dispune de rețea de energie electrică; • Iluminat stradal modern, cu becuri economice; • Existența unei infrastructuri de telecomunicații bine dezvoltată; • Existența transportului în comun; • Colectarea și transportul deșeurilor prin firma de salubritate SC TEGA SA; • Comuna Valea Crișului este parte în asociațiile de dezvoltare intercomunitară din județul Covasna (AQUACOV, ECO SEPSI). 	<ul style="list-style-type: none"> • Rețeaua de drumuri din comună necesită reparații și investiții periodice; • Slaba dezvoltare a infrastructurii pietonale, absența trotuarelor; • Lipsa parcărilor amenajate; • Lipsa traseelor și a pistelor pentru deplasări cu bicicletele; • Stațiile de autobuze necesită amenajare și întreținere permanentă; • Lipsa unor măsuri privind conservarea specificului arhitectural al zonei; • Majoritatea drumurilor de exploatare agricolă și forestieră în stare proastă; • Spații verzi neîngrijite.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Posibilitatea de acces la Programele operaționale de dezvoltare a infrastructurii și la noi surse de finanțare; • Existența unor planuri naționale de modernizare a rețelei rutiere; • Modernizarea infrastructurii rutiere și edilitare conform strategiei de dezvoltare a județului; • Atragerea de noi societăți de transport public în comun care să ofere servicii de calitate cetățenilor și care să favorizeze competitivitatea în acest domeniu; • Utilizarea resurselor energetice regenerabile. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa fondurilor necesare inițierii și/sau finalizării unor lucrări de infrastructură; • Decalarea programelor de reabilitare a infrastructurii; • Nefinalizarea lucrărilor inițiate din fonduri europene sau întârzierea acestor lucrări poate duce la pierderea finanțării pentru proiectele respective; • Migrarea forței de muncă din mediul rural poate duce la imposibilitatea realizării unor investiții și proiecte de infrastructură; • Dezinteresul operatorilor economici cu activitate în sectorul transporturilor de a activa pe piața din comună.

EDUCAȚIE	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Investiții în reabilitarea, modernizarea, extinderea și dotarea unităților de învățământ; • Existența transportului pentru elevi în satele din comună; • Existența unei infrastructuri moderne pentru desfășurarea activităților sportive; • Organizarea de evenimente culturale cu tradiție în comună; • Personal didactic calificat în comună; • Distanța mică între comuna Valea Crișului și reședința județului Covasna, municipiul Sfântu Gheorghe (10 km), ceea ce permite deplasarea facilă la unitățile de învățământ din municipiu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Infrastructura școlară necesită investiții permanente; • Lipsa stimulării sau a politicilor de atragere a specialiștilor/ONG-urilor în vederea înființării/furnizării serviciilor sociale și educaționale în mediul rural; • Lipsa organizării unor cursuri de pregătire profesională/recalificare profesională pentru tineri și șomeri; • Lipsa unui centru/program afterschool; • Abandonul școlar și analfabetismul în rândul grupurilor vulnerabile social.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Posibilitatea accesării de fonduri europene structurale pentru dotarea școlilor, pentru modernizarea bibliotecilor comunale, căminelor culturale și structurilor sportive; • Stabilirea de parteneriate care să favorizeze dezvoltarea unor servicii social-educative noi și de calitate; • Existența de programe de formare a personalului în colaborare cu specialiști din țară și din străinătate; • Promovarea voluntariatului. 	<ul style="list-style-type: none"> • Schimbări dese ale sistemului de învățământ și ale programei școlare; • Creșterea ratei de părăsire a sistemului de învățământ în mediul rural; • Subfinanțarea sistemului educațional; • Accentuarea scăderii calității procesului de învățământ; • Nivelul de trai redus limitează și oportunitățile de dezvoltare socială și educațională; • Politica de salarizare în domeniul educației slab motivantă.

SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Existența unei infrastructuri de sănătate pentru locuitorii comunei; • Derularea de proiecte de investiții pentru extinderea și modernizarea infrastructurii de sănătate în comună; • Asistenți personali pentru persoanele încadrate în grad de handicap bine instruiți; • Buna organizare a serviciilor de consiliere și informare în cadrul aparatului de specialitate al Primarului; • Colaborare cu instituții publice și organizații nonguvernamentale pentru oferirea de servicii și beneficii de asistență socială; • Localizarea geografică a comunei în vecinătatea municipiului Sfântu Gheorghe, reședința județului Covasna. 	<ul style="list-style-type: none"> • Migrarea unui număr tot mai mare de specialiști din sistemul public de sănătate din zona rurală către mediul urban; • Numărul insuficient de specialiști în vederea înființării/furnizării de servicii sociale; • Birocrația din sistemul public; • Fonduri bugetare reduse pentru dezvoltarea sistemului de servicii sociale din comună; • Neefectuarea de studii profesionale pentru monitorizarea și analiza nevoilor reale ale comunității; • Lipsa parteneriatelor public-privat viabile și durabile; • Pasivitatea membrilor comunității în problemele de interes comunitar, lipsa simțului civic; • Probleme sociale permanente ale populației de etnie romă.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Accesarea programelor cu finanțare europeană și/sau națională destinate reabilitării și extinderii clădirilor, respectiv dotării cu echipamente a unităților medicale; • Existența programelor și fondurilor naționale și europene accesibile pentru grupuri dezavantajate: programe sociale, programe de incluziune, programe educative, programe de mică infrastructură; • Implementarea Programului operațional pentru ajutorarea persoanelor defavorizate; • Existența la nivelul județului de modele de bună practică în furnizarea de servicii sociale; • Promovarea voluntariatului. 	<ul style="list-style-type: none"> • Concentrarea specialiștilor, ca număr și timp de lucru, în unitățile medicale din mediul urban și dezechilibrarea sistemului public de sănătate; • Epuizarea din ce în ce mai rapidă a bugetelor unităților sanitare și CJAS, în urma multiplicării numărului bolnavilor ce necesită investigații și tratamente costisitoare; • Nivelul de trai redus poate duce la creșterea morbidității în mediul rural; • Deciziile cu privire la dezvoltarea serviciilor sociale aparțin factorilor politici; • Politici neadecvate nevoilor reale; • Instabilitatea contextului politic național.

TURISM ȘI CULTURĂ	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Așezarea geografică a comunei este favorabilă pentru turiștii cu programe în municipiul Sfântu Gheorghe; • Diversitatea resurselor atractive pentru o paletă foarte largă de activități turistice, pentru practicarea unor forme de turism variate în tot timpul anului: cultural, religios (monahal), balnear, montan, turism rural și agroturism, ecoturism, turism de aventură; • Climat temperat-continental moderat fără extreme deosebite, ceea ce favorizează desfășurarea activităților turistice tot timpul anului; • Existența unui patrimoniu cultural-istoric diversificat (sit arheologic, bisericile catolică, unitariană și reformată, castelul familiei Kálnoki); • Oameni primitivi și ospitalitate tradițională. 	<ul style="list-style-type: none"> • Promovarea slabă a obiectivelor turistice și a evenimentelor culturale ale comunei; • Infrastructura ce deservește obiectivele turistice este precară; • Lipsa personalului calificat din domeniul turismului, fluctuația acestuia; • Ofertă scăzută a posibilităților de agrement; • Număr redus al unităților de cazare; • Lipsa unor itinerarii turistice tematice care să valorifice potențialul natural și cultural; • Lipsa resurselor necesare întreținerii patrimoniului cultural; • Abandonarea arhitecturii tradiționale; • Dispariția meșteșugurilor tradiționale, care ar fi constituit o atracție pentru turiști.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea de parteneriate între administrația publică locală, producătorii locali, unități de primire turistică și ONG-uri locale în scopul dezvoltării și diversificării turismului; • Colaborarea cu comunele învecinate din punct de vedere al proiectelor/obiectivelor turistice; • Posibilitatea atragerii resurselor financiare pentru dezvoltarea turismului de către operatorii publici și/sau privați prin programele de finanțare, crescând gradul de accebilizare și atractivitatea teritoriului; • Politica națională încurajează dezvoltarea de noi forme de turism (religios, rural, ecologic, agroturism, silvoturism etc.) 	<ul style="list-style-type: none"> • Scăderea cererii pentru servicii turistice cauzată de criza economică globală; • Schimbările climatice au efecte negative asupra activităților turistice, reducând numărul de turiști; • Calamități naturale (inundații, alunecări de teren etc.) sau situații excepționale (epidemii, pandemii, etc); • Degradarea și chiar dispariția arhitecturii tradiționale.

MEDIU	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • O parte a teritoriului administrativ al comunei (61%) este arie naturală protejată NATURA 2000; • Existența apelor minerale cu compoziție sulfuroasă; • Existența producătorilor de îngrășăminte naturale (fermele de animale); • Poluare redusă, lipsa unor factori poluanți majori – comuna se află într-o zonă neafectată de dezvoltarea industrială excesivă; • Existența contractului pentru colectarea și transportul deșeurilor menajere cu SC TEGA SA. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa investițiilor pentru protecția mediului la agenții economici; • Poluarea apelor de suprafață, a apelor freatice și a solului din cauza lipsei la acest moment a rețelei de canalizare; • Poluarea aerului din cauza arderii miriștilor și a vegetației ierboase, primăvara și toamna; • Deșeuri menajere și din construcții depozitate în locuri nepermise; • Lipsa monitorizării mediului înconjurător; • Deranjarea habitatului faunei și florei protejate prin activități agricole și zootehnice; • Lipsa de educație și de responsabilitate a populației în raport cu mediul.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Existența fondurilor de investiții direcționate către proiecte în domeniul salubrității, canalizării, apelor uzate și protecției mediului în general; • Introducerea surselor regenerabile de energie (panouri solare, panouri fotovoltaice, utilizarea energiei geotermale, etc.) • Existența unor finanțări guvernamentale pentru proiecte de mediu (lucrări de regularizare a scurgerilor pe versanți, îndigui, apărări și consolidări de maluri și albie, decolmatări, etc.); • Existența programelor de finanțare susținute din Fondul pentru Mediu, precum: programul Rabla, programul de îmbunătățire a calității mediului prin împădurirea terenurilor agricole degradate, programul național de îmbunătățire a calității mediului prin realizarea de spații verzi în localități etc.; • Dezvoltarea educației ecologice la nivelul comunității locale. 	<ul style="list-style-type: none"> • Schimbările climatice reprezintă o amenințare pentru cadrul natural: temperaturile cresc, tiparele precipitațiilor se schimbă; • Condițiile meteorologice extreme care conduc la riscuri de genul inundațiilor și a secetei tind să devină mai frecvente și intensitatea lor să sporească; • Diminuarea spațiilor verzi prin dezvoltarea sectorului imobiliar; • Degradarea cadrului natural în cazul dezvoltării urbanistice necontrolate; • Poluarea aerului, apei și solului de către operatorii economici din zonă.

CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ	
PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
<ul style="list-style-type: none"> • Management performant al Primăriei; • Personal angajat cu studii superioare și cu experiență în administrația publică locală; • Sistem de control intern managerial implementat; • Asigurarea liberului acces la informațiile de interes public; • Transparența decizională; • Dotare cu tehnică modernă; • Lucru în sistem informatizat, inclusiv online; • Răspuns prompt către cetățean; • Implementarea de proiecte de investiții care au dus la dezvoltarea comunității sub aspect economic, social, cultural etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lipsa resurselor financiare destinate modernizării și dezvoltării infrastructurii serviciilor comunitare de utilități publice sau chiar a celor destinate acoperirii cheltuielilor curente; • Personal insuficient pentru nevoile comunității; • Lipsa resurselor financiare necesare trimiterii personalului la cursuri de perfecționare profesională; • Un sistem de monitorizare și evaluare a modului de furnizare a serviciilor publice neadecvat sau chiar inexistent; • Implicarea redusă a societății civile în stabilirea strategiilor locale pe termen mediu și lung.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
<ul style="list-style-type: none"> • Existența cadrului legal privind autonomia financiară și administrativă la nivelul autorității administrației publice locale; • Existența unui program operațional dedicat dezvoltării capacității administrative; • Dezvoltarea socio-economică ascendentă la nivelul unității administrativ-teritoriale; • Existența unei surse alternative generatoare de venituri proprii, prin proiectele finanțate din fonduri nerambursabile; • Existența mecanismelor de cooperare/colaborare/parteneriat, cum ar fi: asociații de dezvoltare intercomunitară, grupuri de acțiune locală, parteneriate public-public, public-privat, etc.; • Extinderea serviciilor publice furnizate online; • Punerea la dispoziția autorității administrației publice locale de instrumente de management eficiente pentru desfășurarea activității în condiții de eficiență, economicitate și eficacitate. 	<ul style="list-style-type: none"> • Legislație neclară, generată de întârzierea adoptării normelor de aplicare a unor acte normative, contradicții între prevederile legale și suprapuneri de acte normative; • Regulile de finanțare, atât regulile specifice ale finanțatorului cât și legislația națională aplicabilă, nu sunt corelate și armonizate astfel încât să permită o aplicare facilă, unitară, previzibilă și sustenabilă, de natură să contribuie la dezvoltarea capacității beneficiarilor și la eficientizarea activităților acestora; • Lipsa unui sistem informatic integrat în administrația publică; • Complexitatea formalităților/procedurilor administrative care trebuie îndeplinite în relația administrație – cetățean; • Influența și presiunile factorului politic.

PARTEA A IV-A

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ

1. Misiunea

Misiunea administrației publice locale a comunei Valea Crișului este de a fi permanent în slujba comunității locale, pentru a rezolva nevoile acesteia într-o manieră legală, transparentă, echitabilă, competentă și eficientă, asigurând astfel creșterea calității vieții locuitorilor comunei.

2. Viziunea

Valea Crișului 2030 – o comună dezvoltată economic, accesibilă investitorilor și competitivă, cu o administrație publică modernă, care să asigure îmbunătățirea condițiilor de trai ale locuitorilor săi și accesul liber și egal la servicii publice de calitate

Viziunea de dezvoltare a comunei Valea Crișului ne oferă o imagine asupra a ceea ce se dorește a fi Valea Crișului în anul 2030, bazându-se pe următoarele direcții generale:

- dezvoltarea economică a comunei prin valorificarea superioară a resurselor locale, acordarea de facilități investitorilor și crearea unui climat propice dezvoltării mediului de adaceri;
- modernizarea infrastructurii de transport și a celei tehnico-edilitare;
- îmbunătățirea condițiilor de trai ale locuitorilor ca urmare a dezvoltării economice și a modernizării serviciilor publice;
- creșterea calității vieții prin îmbunătățirea calității factorilor de mediu;
- consolidarea capacității administrative.

3. Principii

Principiul dezvoltării sustenabile

La baza strategiei se află ideea unei dezvoltări sustenabile, în cadrul căreia mediul natural, dezvoltarea economică și viața socială se găsesc într-o strânsă interdependență, interacțiunea lor contribuind la creșterea calității vieții oamenilor și a mediului lor natural.

Principiul accesibilității

O autentică integrare în societate se poate obține numai prin accesul liber și neîngrădit al oamenilor la mediul ambiant. Accesibilitatea reprezintă o condiție esențială pentru o calitate ridicată a vieții, fiind deosebit de importantă pentru ca persoanele cu dizabilități să poată participa la activitățile din cadrul societății. Datoria administrației publice locale este aceea de a furniza servicii integrate accesibile, astfel încât toți cetățenii să le poată folosi în mod independent, sigur și demn.

Principiul comunicării

Este necesară înțelegerea nevoilor, ideilor și valorilor cetățenilor comunei, astfel încât acestea să poată fi utilizate în fundamentarea unor decizii mai bune. Administrația publică locală trebuie să ofere cetățenilor posibilitatea de a deveni parte integrantă în procesul de luare a deciziilor cu privire la comună.

Principiul profesionalismului

Profesionalismul este exprimat atât prin managementul schimbării, cât și prin utilizarea unor tehnici esențiale pentru un management public eficient.

Pentru ca cetățenii să aibă încredere în administrația publică locală, ar trebui dezvoltate în toate compartimentele instituției, la toate nivelurile, competențe de bază cum ar fi: managementul financiar, managementul resurselor umane, managementul informației și al comunicațiilor, dezvoltarea abilităților de conducere, dezvoltarea profesională și furnizarea de servicii.

Principiul transparenței

Transparența constituie o condiție esențială pentru dezvoltarea durabilă și întreținerea unor relații strânse cu comunitatea. Proiectele publice trebuie să fie transparente, respectându-se dreptul cetățenilor de a participa la întâlniri și de a avea acces la înregistrări publice.

4. Valori

Respect pentru lege

În tot ceea ce întreprinde pentru atingerea obiectivelor sale, administrația publică locală se întemeiază pe lege. Respectul față de lege trebuie să stea la baza oricărei societăți, reprezentând garanția unei dezvoltări durabile a acesteia.

Respect pentru diversitatea culturală

Diversitatea culturală reprezintă fundamentul păcii, armoniei și al sustenabilității culturii societății. Promovarea diversității culturale constituie responsabilitatea tuturor societăților.

Respect pentru șanse egale

Administrația publică locală trebuie să ofere posibilitatea tuturor indivizilor de a trăi și de a munci într-un mediu lipsit de discriminări.

Respect pentru diversitatea etnică

Autoritățile publice locale caută să înlăture discriminarea rasială, socio-economică și barierele instituționale, asigurându-se astfel că toți cetățenii, indiferent de etnie, au oportunități și șanse egale de a participa la viața comunității.

Respect pentru justiția socială

Autoritățile publice locale cred în ideea de justiție socială care să ofere perspective mai bune pentru toate categoriile vulnerabile ale comunității. Este imperios necesar să se promoveze perspective egale de educație, sănătate și autonomie pentru toți cetățenii.

Respect pentru demnitatea umană

Autoritățile publice locale garantează dezvoltarea independentă și la potențial maxim a fiecărui individ și respectarea deplină a personalității fiecăruia. Cetățenii comunei vor fi tratați cu demnitate în ceea ce privește stilul lor de viață, cultura, credințele și valorile personale.

Respect pentru confidențialitate

Autoritățile publice locale trebuie să se asigure că dreptul la intimitate și la viața de familie este respectat, că este cunoscut modul în care datele cu caracter personal ar trebui folosite și stocate, și că cetățenii pot fi siguri de confidențialitatea informațiilor lor, dezvăluirea acestora putând fi realizată doar cu aprobarea lor.

Respect pentru mediul înconjurător

Autoritățile publice locale trebuie să asigure protecția și conservarea mediului înconjurător, resursă valoroasă pentru generațiile viitoare.

5. Obiectiv general

Dezvoltarea economică și socială durabilă a comunei Valea Crișului, care să determine creșterea calității vieții locuitorilor săi.

6. Obiective specifice, priorități și măsuri

Obiectiv specific 1

Consolidarea și modernizarea infrastructurii locale de transport și tehnico-edilitare

Justificare

Infrastructura de transport a comunei prezintă anumite vulnerabilități cum ar fi:

- accesibilitate limitată în anumite zone;
- drumuri ce deservește obiective economice, drumuri de exploatație agricolă și forestieră sau de interes turistic, care necesită reabilitare și modernizare;
- lipsa pistelor pentru bicicliști și a parcarilor de biciclete;
- lipsa trotuarelor amenajate pentru pietoni;
- poduri și podețe ce necesită reabilitare.

Din punct de vedere tehnico-edilitar:

- nu toți cetățenii comunei sunt racordați la sistemul de alimentare cu apă;
- în satul Calnic nu există încă sistem de canalizare menajeră;
- nu există implementat sistem de distribuție gaze naturale în comună;
- este necesară extinderea rețelei de curent electric și a iluminatului public modern;
- sunt oportune amenajarea peisagistică a comunei și extinderea și reabilitarea spațiilor verzi;
- se recomandă utilizarea pe scară largă a surselor regenerabile de energie.

Având în vedere că o infrastructură rutieră extinsă, reabilitată și modernizată, precum și dotările tehnico-edilitare la standarde înalte determină progresul economic și social al unei comunități, se stabilește ca obiectiv strategic „Consolidarea și modernizarea infrastructurii locale de transport și tehnico-edilitare”.

La sfârșitul perioadei 2021-2030, comuna Valea Crișului va beneficia de o rețea de drumuri de acces și străzi modernizate, de noi trasee pentru biciclete, de trotuare amenajate pentru pietoni, de spații verzi extinse. Comuna Valea Crișului va fi un loc în care cetățenii vor beneficia de alimentare cu apă și canalizare, racordare la rețeaua de gaz, iluminat public modern, inclusiv din energii regenerabile, ca bază a apropierii condițiilor de viață de standardele europene.

Prioritatea 1.1.

Îmbunătățirea mobilității locuitorilor și mărfurilor prin dezvoltarea și modernizarea rețelei de infrastructură rutieră.

Măsuri:

- 1.1.1. Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri în vederea îmbunătățirii conexiunii rutiere în cadrul comunei și între localitățile din județ
- 1.1.2. Reabilitarea, modernizarea și extinderea drumurilor ce deservește obiective economice
- 1.1.3. Amenajarea de piste de biciclete
- 1.1.4. Dezvoltarea transportului public

Prioritatea 1.2.

Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare

Măsuri:

- 1.2.1. Actualizarea PUG-ului
- 1.2.2. Realizarea de lucrări de întabulare și cadastru
- 1.2.3. Introducerea, extinderea, reabilitarea și modernizarea rețelei de apă și canalizare
- 1.2.4. Introducerea, modernizarea și extinderea rețelei de gaze naturale
- 1.2.5. Sprijinirea extinderii și modernizării rețelei de curent electric
- 1.2.6. Sprijinirea extinderii și modernizării rețelei de iluminat public
- 1.2.7. Sprijinirea introducerii și utilizării surselor alternative de producere a energiei, respectiv de eficientizare a utilizării energiei în clădirile publice
- 1.2.8. Amenajare case mortuare

Prioritatea 1.3.

Îmbunătățirea accesului la TIC, a calității și utilizării acestor rețele de către populație, operatori economici și instituții.

Măsuri:

1.2.1. Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor de TIC

1.2.2. Susținerea utilizării TIC de către populație și operatorii economici

Obiectiv specific 2

Dezvoltarea economiei locale și creșterea competitivității acesteia

Justificare

Dezvoltarea mediului de afaceri local prin sprijinirea întreprinzătorilor privați existenți și atragerea de noi investitori va avea efecte benefice pentru întreaga comunitate locală:

- venituri mai mari la bugetul local;
- valorificarea potențialului natural, economic-social, cultural etc. al comunității locale;
- crearea de noi locuri de muncă;
- specializarea forței de muncă;
- reducerea/eliminarea șomajului;
- incluziune socială;
- promovarea comunei pe plan național și internațional.

Se impune de asemenea sprijinirea producătorilor locali pentru creșterea competitivității și consolidarea poziției acestora pe piața națională și internațională.

Aceasta implică inclusiv dezvoltarea infrastructurii rutiere de transport de mărfuri și persoane, precum și dotări tehnico-edilitare la standarde moderne.

Prioritatea 2.1

Creșterea competitivității producătorilor locali

Măsuri:

2.1.1. Sprijinirea creării și dezvoltării infrastructurii mediului de afaceri

2.1.2. Valorificarea inteligentă a potențialului agro-zootehnic, pomicol și silvicol al comunității

2.1.3. Valorificarea inteligentă a lemnului

2.1.4. Susținerea investițiilor în industria materialelor de construcții

2.1.5. Valorificarea potențialului balnear al zonei

2.1.6. Susținerea industriilor creative

Prioritatea 2.2.

Dezvoltarea capitalului uman

Măsuri:

2.2.1. Susținerea programelor adecvate de formare a resursei umane potrivit dinamicii pieței de muncă

2.2.2. Stimularea performanțelor în învățământul preuniversitar

2.2.3. Calificarea/recalificarea în domeniile cu potențial competitiv, în vederea configurării condițiilor pentru specializare inteligentă

2.2.4. Dezvoltarea antreprenoriatului

Prioritatea 2.3.

Dezvoltarea serviciilor de consultanță și expertiză în afaceri competitive

Măsuri:

2.3.1. Informarea și consilierea continuă a agricultorilor cu privire la: oportunitățile de dezvoltare și de investiții; cerințele și standardele UE (referitoare la mediu, apă, sănătatea și bunăstarea animalelor, sănătatea plantelor și sănătatea publică), precum și susținerea proiectelor care au ca scop trecerea la sisteme de producție conforme cu cerințele UE și respectării acestor cerințe de către toți producătorii agricoli

2.3.2. Sprijinirea omologării și promovării produselor agroalimentare cu specific local

2.3.3. Facilitarea accesului la finanțare, inclusiv a accesului la informațiile cu privire la sursele de finanțare

Obiectiv specific 3

Servicii de educație moderne și performante

Justificare

Nu se poate vorbi de dezvoltarea durabilă a unei comunități fără asigurarea de servicii de educație moderne și performante. Constituie prioritate pentru administrația publică locală:

- construirea de clădiri noi pentru unitățile de învățământ existente;
- reabilitarea și modernizarea clădirilor unităților de învățământ existente;
- dotarea cu mobilier și echipamente IT performante pentru creșterea calității actului educațional;
- amenajarea de terenuri de sport;
- amenajarea de locuri de joacă pentru copii și adolescenți;
- asigurarea transportului cu microbuze școlare;
- stabilizarea personalului didactic calificat în unitățile de învățământ din comună.

Administrația publică locală, în colaborare cu conducerea unităților de învățământ de pe raza comunei urmăresc în acest fel creșterea performanțelor școlare, dar și reducerea absenteismului și a abandonului școlar, în special pentru copiii ce provin din medii sociale defavorizate.

Prioritatea 3.1.

Asigurarea accesului tuturor cetățenilor la servicii de educație

Măsuri

3.1.1. Asigurarea educației de bază pentru toți cetățenii, prin sprijinirea învățământului primar și gimnazial și prevenirea abandonului școlar

3.1.2 Facilitarea accesului copiilor și cadrelor didactice la grădinițe și școli în zonele greu accesibile sau cu transport public deficitar

3.1.3. Încurajarea inițiativelor ce vizează învățarea pe tot parcursul vieții

Prioritatea 3.2.

Susținerea performanței școlare și a specializării inteligente

Măsuri

3.2.1. Susținerea elevilor cu potențial intelectual crescut, precum și a elevilor ce provin din familii defavorizate

3.2.2. Susținerea specializării inteligente, creșterea adaptabilității ofertei educaționale la cerințele pieței muncii și adaptarea competențelor absolvenților la cerințele angajatorilor

Obiectiv specific 4

Servicii de sănătate și sociale de calitate

Justificare

Creșterea calității vieții cetățenilor comunei este întemeiată și pe servicii de sănătate și de protecție socială furnizate la cele mai înalte standard în domeniu.

Pe teritoriul comunei Valea Crișului există cabinet de medicină umană, cabinet stomatologic și farmacie, pentru care administrația publică locală intenționează implementarea unor proiecte de reabilitare, modernizare, amenajare și dotare cu echipament medical performant, dar și cu tehnică modernă de calcul.

Aceasta va determina creșterea calității actului medical și reducerea timpilor de intervenție în caz de urgențe medicale.

Cetățenii comunei nu vor mai fi nevoiți să se deplaseze în localitățile învecinate pentru a apela la servicii medicale.

Pentru că o societate sănătoasă se formează încă din copilărie, prin programele derulate în cadrul unităților de învățământ, se va pune accent pe educația sanitară și pe popularizarea normelor de igienă și de sănătate publică, inclusiv în comunitatea de rromi a comunei.

Prioritatea 4.1

Îmbunătățirea infrastructurii unităților medicale și a celor de protecție socială

Măsuri

4.1.1. Reabilitarea, modernizarea și extinderea/construirea clădirilor și spațiilor unităților medicale și de protecție socială

4.1.2. Dezvoltarea serviciilor medicale de urgență și acordare a primului ajutor

Prioritatea 4.2.

Îmbunătățirea calității serviciilor medicale și facilitarea accesului la servicii medicale de calitate

Măsuri

4.2.1. Încurajarea acțiunilor ce vizează prevenirea îmbolnăvirii

4.2.2. Creșterea egalității de șanse privind accesul la servicii în domeniul sănătății

Prioritatea 4.3.

Dezvoltarea serviciilor sociale locale

Măsuri

4.3.1. Consolidarea managementului sistemului de asistență socială la nivelul administrației publice locale

4.3.2. Susținerea programelor de incluziune socială, combaterea sărăciei și a oricăror forme de discriminare, prin măsuri de integrare pe piața muncii și acces la locuințe, servicii sociale, sănătate, educație și cultură a persoanelor/comunităților vulnerabile

4.3.3. Îmbunătățirea sistemului de servicii sociale pentru persoane vârstnice, copii, persoane cu dizabilități, victime ale violenței domestice

Obiectiv specific 5

Dezvoltarea durabilă a turismului și conservarea patrimoniului cultural

Justificare

Pe teritoriul administrativ al comunei Valea Crișului există obiective culturale de referință (biserici monument istoric, case tradiționale etc.), care pot fi valorificate din punct de vedere turistic. De

asemenea, administrația publică locală derulează la acest moment un proiect de construire în satul Calnic a casei memoriale Dr. Bedo Albert, personalitate marcantă a comunității.

Trebuie amintită și poziționarea geografică a comunei la poalele Munților Baraolt, ceea ce o face și mai atractivă din punct de vedere turistic.

La sfârșitul perioadei 2021-2030, comuna Valea Crișului va avea o ofertă turistică diversificată, bazată pe o infrastructură turistică și culturală modernă, care va cuprinde monumente istorice și culturale reabilite, zone de agrement, unități de cazare și alimentație diversificate, centre de închiriere biciclete și echipament sportiv, etc.

Calendarul de evenimente culturale organizate în localitate va fi unul diversificat, care împreună cu oferta de produse turistice vor fi promovate intensiv.

Comuna va putea oferi servicii de calitate turiștilor de toate vârstele - români, dar și străini, interesați de turism cultural, monahal și de agrement, servicii care respectă, conservă și valorifică resursele locale (tradițiile zonei, monumentele, siturile arheologice, rezervațiile și resursele naturale), servicii dezvoltate prin colaborare între toți agenții interesați, autorități publice, dar și agenți economici.

Prioritatea 5.1.

Dezvoltarea și valorificarea patrimoniului cultural identitar

Măsuri

5.1.1. Elaborarea unei strategii de marketing pentru promovarea patrimoniului cultural și a unei agende de evenimente culturale, în strânsă corelare cu patrimoniul cultural

5.1.2. Sprijinirea reabilitării și extinderii infrastructurii culturale: muzee, așezăminte culturale, monumente istorice și case memoriale etc.

Prioritatea 5.2.

Promovarea și valorificarea patrimoniului natural

Măsuri

5.2.1. Facilitarea punerii în valoare a potențialului natural al zonei

5.2.2. Crearea și dezvoltarea zonelor turistice, sportive și de agrement

Prioritatea 5.3.

Dezvoltarea infrastructurii ce deservește obiectivele turistice și unitățile de cazare

Măsuri

5.3.1. Înființare Centru de informare turistică

5.3.2. Sprijinirea includerii în circuitul turistic a unităților de cazare

5.3.3. Facilitarea modernizării și extinderii gamei de servicii a unităților de primire turistică

Obiectiv specific 6

Protejarea și conservarea mediului natural

Justificare

Un mediu natural sănătos generează:

- o calitate a vieții crescută pentru locuitorii comunei;
- posibilități multiple de recreere și petrecere a timpului liber;
- atractivitate turistică a zonei;
- noi investiții;
- evitarea efectelor negative ale dezastrelor naturale.

Preocuparea administrației publice locale pentru protecția și conservarea mediului natural este cu atât mai justificată cu cât o parte din teritoriul comunei este arie protejată NATURA 2000.

Apartenența la Asociația de dezvoltare intercomunitară Sistem de Management Integrat al Deșeurilor facilitează furnizarea la nivelul comunei a unui serviciu adecvat de gestiune a deșeurilor, care va îmbunătăți standardul de viață al tuturor cetățenilor, asigurând totodată protejarea mediului înconjurător.

Prioritatea 6.1

Îmbunătățirea calității aerului (reducerea gazelor cu efect de seră), apei și solului

Măsuri

6.1.1 Sprijinirea utilizării mijloacelor de transport mai puțin poluante/nepoluante

6.1.2. Extinderea zonelor verzi ale localității

6.1.3. Descurajarea poluării solului

6.1.4. Sprijinirea inițiativelor, programelor și acțiunilor ce vizează utilizarea surselor alternative de energie/energie regenerabilă : eoliană, solară, biomasă, termală, etc.

6.1.5. Sprijinirea măsurilor ce vizează asigurarea unei rezerve de apă pentru perioadele secetoase

6.1.6. Îmbunătățirea gradului de educare, conștientizare, informare, consultare și participare a cetățenilor în luarea deciziilor privind mediul

Prioritatea 6.2

Implementarea managementului integrat al deșeurilor

Măsuri

6.2.1. Încurajarea colectării selective a deșeurilor

6.2.2. Facilitarea ecologizării zonelor poluate

Prioritatea 6.3

Protecția și conservarea habitatelor naturale și a ariilor naturale protejate

Măsuri

6.3.1. Sprijinirea măsurilor de prevenire a dezastrelor naturale

6.3.2. Sprijinirea conservării biodiversității și a ariilor naturale protejate

6.3.3. Sprijinirea campaniilor de informare și conștientizare privind importanța dezvoltării durabile, a protecției și conservării habitatelor naturale și ariilor protejate

Obiectiv specific 7

Dezvoltarea capacității administrative

Justificare

O administrație publică modernă trebuie să câștige încrederea cetățenilor și a altor tipuri de beneficiari, oferindu-le servicii prompte și asigurând constanță în calitatea prestării serviciilor.

În acest scop, administrația publică locală:

- își va recruta personalul pe criterii profesionale și transparente;
- va pune accent pe dezvoltarea carierei, resursa umană urmând să fie motivată, formată și profesionalizată în mod constant în funcție de nevoile și tendințele societății;
- se va preocupa de crearea de condiții optime de muncă, prin reabilitarea, modernizarea și extinderea sediului administrativ al primăriei, precum și prin dotarea cu tehnologie de ultimă generație și achiziția de softuri performante;
- se va focusa pe implementarea de e-servicii, care să faciliteze contactul cu cetățenii și reducerea timpilor de soluționare a cererilor acestora.

În conceperea și furnizarea serviciilor, ca și în luarea altor tipuri de decizii, administrația publică se va sprijini pe participarea cetățenilor, implicarea experților și a actorilor cheie din societate, prin mecanisme stabile de consultare.

Prioritatea 5.1.

Dezvoltarea capacității administrației publice locale

Măsuri

5.1.1. Dotarea cu tehnologie IT modernă și performantă, care să permită implementarea unor soluții software integrate de gestionare ușoară, rapidă și modernă a activității curente a administrației publice

5.1.2. Simplificarea procedurilor birocratice și administrative pentru cetățeni și mediul de afaceri, prin încurajarea furnizării și utilizării e-guvernării.

5.1.3. Dezvoltarea competențelor și cunoștințelor personalului din administrația publică locală (inclusiv decidenții politici).

5.1.4. Creșterea gradului de transparență la nivelul administrației publice locale

5.1.5. Modernizare și extindere sediu administrativ și infrastructură

7. Planul local de acțiune

Planul local de acțiune constituie o planificare reală pe termen mediu și lung pentru realizarea obiectivelor stabilite în strategia de dezvoltare locală. Toate măsurile se concretizează în planul local de acțiune prin programe și proiecte.

Termenul de realizare a Planului local de acțiune trebuie să corespundă termenului de 7 ani, fixat pentru realizarea Strategiei de dezvoltare locală a comunei.

Periodic, Planul local de acțiune trebuie revizuit astfel încât obiectivele fixate să țină cont de evoluția macroeconomică la nivel național, starea economiei la nivel regional și local, precum și de opiniile comunității locale cu privire la implementarea lui.

PLANUL LOCAL DE ACȚIUNE 2021-2030

Obiectiv general

Dezvoltarea economică și socială durabilă a comunei Valea Crișului, care să determine creșterea calității vieții locuitorilor săi

Obiective specifice:

OS 1 – Consolidarea și modernizarea infrastructurii locale de transport și tehnico-edilitare

OS 2 – Dezvoltarea economiei locale și creșterea competitivității acesteia

OS 3 – Servicii de educație moderne și performante

OS 4 – Servicii de sănătate și sociale de calitate

OS 5 – Dezvoltarea durabilă a turismului și conservarea patrimoniului cultural

OS 6 – Protejarea și conservarea mediului natural

OS 7 – Dezvoltarea capacității administrative

Domenii:

1. Infrastructură și utilități
2. Economie și mediu de afaceri
3. Educație
4. Sănătate și protecție socială
5. Turism și cultură
6. Mediu
7. Capacitate administrativă

INFRASTRUCTURĂ ȘI UTILITĂȚI

Obiectiv specific 1: Consolidarea și modernizarea infrastructurii locale de transport și tehnico-edilitare							
Priorități	Măsuri	Proiecte de investiții propuse	Indicatori de evaluare	Sursă de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili	Observații și recomandări
1.1. Îmbunătățirea mobilității locuitorilor și mărfurilor prin dezvoltarea și modernizarea rețelei de infrastructură rutieră	1.1.1. Reabilitarea și modernizarea rețelei de drumuri în vederea îmbunătățirii conexiunii rutiere în cadrul comunei și între localitățile din județ.	1. Reabilitare și modernizare DC30	Lungimea drumului reabilitat și modernizat	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		2. Identificarea și întabularea străzilor din satele Valea Crișului și Calnic	Număr și lungime străzi identificate și întabulate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Primar Aparat de specialitate primar	
		3. Identificare drumuri agricole și drumuri de sistematizare	Număr și lungime drumuri	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Primar Aparat de specialitate primar	
		4. Reabilitare și modernizare străzi comunale, drumuri de sistematizare și de exploatare agricolă	Lungimea străzilor și drumurilor reabilite și modernizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2021-2030	Consiliu local Primar	

				Alte surse legal constituite			
		5. Modernizare infrastructură rutieră agricolă	Număr și lungime drumuri modernizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		6. Pietruire drumuri agricole, vicinale, rute alternative	Număr și lungime drumuri pietruite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		7. Extindere rețea stradală în comuna Valea Crișului	Lungime rețea stradală	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		8. Reabilitare și modernizare drumuri de interes local în comuna Valea Crișului	Număr și lungime drumuri reabilitate și modernizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		9. Amenajare, construire și reabilitare drumuri forestiere	Număr și lungime drumuri construite și reabilitate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		10. Construire de trotuare în	Lungime trotuare	Buget local	2021-2030	Consiliu local	

		comuna Valea Crișului	construite	Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite		Primar	
		11.Realizare șanțuri și podețe betonate în comuna Valea Crișului	Număr gospodării pentru care s-au realizat șanțuri și podețe betonate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		12.Construire poduri în satele Valea Crișului și Calnic	Număr și lungime poduri	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		13. Reabilitare poduri și podețe existente în comuna Valea Crișului, după cum urmează: 13.1.Reabilitare pod din beton în sat Valea Crișului, peste pârâul Vadas, lățime 6 m, lungime 10 m, lângă camping Vadas; 13.2.Reabilitare pod din beton în sat Valea Crișului, peste pârâul Vadas, lățime 4 m, lungime 5 m, în fața Dr. Bedo Andrei;	Număr și lungime poduri și podețe reabilitate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	

		<p>13.3.Reabilitare pod din beton în sat Valea Crișului, peste pârâul Vadas, în centrul civic, lungime 10 m, lățime 5 m;</p> <p>13.4.Reabilitare pod din fier în sat Valea Crișului, peste pârâul Vadas, lungime 6 m, lățime 4 m, în fața porții dlui Bedo Ferec;</p> <p>13.5.Reabilitare pod de fier în sat Calnic, peste pârâul Kalnak, lungime 5 m, lățime 3 m, în fața porții dlui Imreh Andras;</p> <p>13.6.Reabilitare pod din beton în sat Calnic, peste pârâul Kalnak, lățime 6 m, lungime 5 m, în fața porții dlui Kolto Andras;</p> <p>13.7.Reabilitare pod din beton în satul Calnic, peste pârâul Kalnak, lățime 2 m, lungime 4 m, în fața porții doamnei Szabo Belane;</p> <p>13.8. Reabilitare podețe din lemn (31 bucăți în comună).</p>					
--	--	---	--	--	--	--	--

		14.Realizare punți pietonale fixe în comuna Valea Crișului	Număr și lungime punți pietonale	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		15.Amenajare șanțuri pentru scurgerea apelor pluviale în comuna Valea Crișului	Lungime șanțuri amenajate Număr gospodării deservite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		16.Dezvoltare proiecte integrate pentru drumuri, apă, canal prin asociația de dezvoltare intercomunitară – ADI	Lungime drumuri Lungime rețele de apă și canal Număr gospodării/obiective economice racordate la apă-canal	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ADI	
		17. Sprijin pentru zona montană defavorizată, comuna Valea Crișului	În funcție de natura sprijinului	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	1.1.2. Reabilitarea, modernizarea și extinderea drumurilor ce deservește obiective	1. Modernizare căi de acces în zona pensiunilor agro-turistice	Lungime căi de acces modernizate Număr pensiuni deservite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		2.Dezvoltare rețea de drumuri	Lungime rețea	Buget local	2021-2030	Consiliu local	

economice.	locale în zonele turistice	drumuri	Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite		Primar	
	3.Dezvoltare căi de acces prin drumuri pietruite la fermele de animale	Lungime căi de acces dezvoltate Ferme deservite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	4. Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii în comuna Valea Crișului	Număr obiective economice deservite Creștere economică generată Lungime/suprafață infrastructură dezvoltată	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	5.Realizare infrastructură pentru dezvoltarea turismului pe plan local în comuna Valea Crișului	Număr obiective economice deservite Creștere economică generată Lungime/suprafață infrastructură dezvoltată	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	6.Modernizare drumuri de exploatare pentru exploatațiile agricole în comuna Valea Crișului	Număr și lungime drumuri modernizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2021-2030	Consiliu local Primar	

				Alte surse legal constituite			
		7. Amenajare drumuri agricole și forestiere în comuna Valea Crișului	Număr și lungime drumuri agricole și forestiere amenajate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
1.1.3. Amenajarea de piste de biciclete	1. Amenajare piste biciclete în comuna Valea Crișului	Număr și lungime piste amenajate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	2. Amenajare parcări pentru biciclete în zonele de interes economic (industrial, agricol, comercial, turistic)	Număr și suprafață parcări de biciclete Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Firme private		
	3. Achiziționarea de biciclete și punerea lor la dispoziția cetățenilor și turiștilor	Valoare achiziție Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
1.1.4. Dezvoltarea transportului public	1. Dezvoltarea transportului public pentru navetiștii care au loc de muncă în unitățile economice din oraș	Număr curse noi Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Operatori de transport		

		2.Amenajare stații transport public în comuna Valea Crișului	Număr stații de transport amenajate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
1.2. Îmbunătățirea infrastructurii tehnico-edilitare	1.2.1.Actualizare PUG	1. Actualizarea PUG-ului	Creștere economică generată, investitori noi	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	1.2.2.Realizare de lucrări de întabulare și cadastru	1.Identificare și întabulare terenuri și clădiri proprietatea comunei Valea Crișului	Număr și suprafață terenuri și clădiri identificate și întabulate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Primar Aparat de specialitate primar	
		2.Realizarea lucrărilor sistematice de cadastru în sectoarele cadastrale	Număr și valoare lucrări de cadastru Termen de realizare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Primar Aparat de specialitate primar	
	1.2.3. Introducerea, extinderea, reabilitarea și modernizarea rețelei de apă și canalizare	1. Extindere sistem de alimentare cu apă și înființare sistem de canalizare menajeră în sat Calnic, comuna Valea Crișului, județul Covasna	Lungime rețea de apă Lungime rețea canalizare Număr gospodării/obiective economice racordate la cele două utilități	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	

		2.Rețea de canalizare menajeră în comuna Valea Crișului, sat Valea Crișului, județul Covasna	Lungime rețea canalizare Număr gospodării/obiective economice racordate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		3. Extindere și reabilitare a sistemului de alimentare cu apă în comuna Valea Crișului	Lungime rețea de apă Număr gospodării/obiective economice racordate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		4. Înființare, întreținere și extindere rețea de canalizare în comuna Valea Crișului	Lungime rețea canalizare Număr gospodării/obiective economice racordate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		5.Rețea de apă potabilă în comuna Valea Crișului	Lungime rețea de apă Număr gospodării/obiective economice racordate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		6.Renovarea și dezvoltarea satelor, îmbunătățirea serviciilor de bază pentru economia și populația rurală și punerea în valoare a moștenirii rurale, modernizarea/retehnologizarea infrastructurii de irigații și alte lucrări de îmbunătățiri	Număr gospodării/obiective economice racordate Lungime infrastructură de irigații Suprafață teren agricol deservită	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	

		funciare				
		7. Infrastructură de apă și irigații pentru activități agricole și zootehnice în comuna Valea Crișului	Număr obiective economice racordate Lungime infrastructură de irigații Suprafață teren agricol deservită	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar
		8. Înlocuirea rețelelor de apă cu prioritatea stabilită de pierderile din rețea, număr de intervenții, probleme în alimentare, pierderi în contorizare	Lungimea rețelei înlocuite Volum pierderi Număr intervenții Număr gospodării deservite de rețea	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar
		9. Retehnologizarea rețelei de canalizare	Lungime rețea retehnologizată Număr utilizatori deserviți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar
		10. Amenajare de trotuare și șanțuri pentru scurgerea apelor pluviale	Lungime trotuare și șanțuri amenajate Număr gospodării deservite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar
	1.2.4. Introducerea, modernizarea și extinderea	1. Racordare la rețea gaz	Număr racordări la rețeaua de gaz	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2021-2030	Consiliu local Primar

rețelei de gaze naturale				Alte surse legal constituite			
	2.Extindere rețea de gaz	Lungime rețea nouă	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	3. Aducțiune rețea gaz	Lungime rețea aducțiune	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	4.Distribuție gaze naturale, racord de înaltă presiune și SRM (stație de reglare-măsură) gaz	Lungime rețea Număr gospodării/operatori economici deserviți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
1.2.5. Sprijinirea extinderii și modernizării rețelei de curent electric	1.Extindere rețea electrică în comuna Valea Crișului	Lungimea rețelei noi Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	2.Electrificare ferme de animale	Lungime rețea electrică Număr ferme	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		

		3.Alimentare cu energie electrică la obiective agricole și industriale	Lungime rețea electrică Număr obiective agricole și industriale	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		4.Extindere rețea de joasă tensiune în comuna Valea Crișului	Lungimea rețelei noi Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
1.2.6. Sprijinirea extinderii și modernizării rețelei de iluminat public	1. Modernizare sistem de iluminat public	Lungimea rețelei de iluminat public modernizată Număr puncte de aprindere	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	2.Extindere și modernizare sistem de iluminat public	Lungimea noii rețele Număr puncte de aprindere noi	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	3.Reabilitare sistem de iluminat public stradal	Lungimea sistemului de iluminat reabilitat Număr puncte de aprindere	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	4.Iluminatul decorativ în comună	Lungimea rețelei de iluminat decorativ	Buget local Buget de stat	2021-2030	Consiliu local Primar		

				Fonduri europene Alte surse legal constituite			
		5.Realizare sistem de iluminat public utilizând energie regenerabilă	Lungimea rețelei de iluminat care utilizează energie regenerabilă	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
1.2.7. Sprijinirea introducerii și utilizării surselor alternative de producere a energiei, respectiv de eficientizare a utilizării energiei în clădirile publice		1.Valorificarea superioară a biomasei prin colectarea centralizată și comercializarea profitabilă	Volum biomasă valorificată Profitul obținut	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		2.Dezvoltarea producției de biomasă	Volum biomasă	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		3.Dezvoltarea microhidrocentralelor și a centralelor eoliene pentru instituții publice și agenți economici	Număr și capacitate centrale Număr instituții și agenți economici deserviți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Instituții publice Agenți economici	
		4.Dezvoltarea centralelor eoliene	Număr și capacitate centrale	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2021-2030	Consiliu local Primar	

				Alte surse legal constituite			
		5.Dezvoltarea unor microhidrocentrale pe pârauri montane	Număr și capacitate centrale	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		6.Construire de parc fotovoltaic cu panouri solare	Suprafață parc Număr panouri solare Număr beneficiari deserviți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		7.Producere energie electrică și termică din biomasă	Cantitate energie produsă Beneficiari deserviți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		8.Utilizarea complementară a surselor regenerabile de energie în instituțiile publice	Număr instituții care utilizează energie regenerabilă Procent reducere cheltuieli	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Instituții publice	
		9.Construire fabrică de biogaz prin folosirea deșeurilor regenerabile	Capacitate fabrică Volum deșeuri folosite în producție	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	

	1.2.8. Amenajare case mortuare	1. Amenajare casă mortuară în satul Valea Crișului	Suprafață amenajată Termen de realizare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		2. Amenajare casă mortuară în satul Calnic	Suprafață amenajată Termen de realizare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
1.3. Îmbunătățirea accesului la TIC, a calității și utilizării acestor rețele de către populație, operatori economici și instituții	1.3.1. Dezvoltarea infrastructurii și serviciilor de TIC	1. Racordarea la rețeaua de internet în bandă largă a comunei	Număr total conexiuni internet	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Operatori telecomunicații	
		2. Dotarea unităților de învățământ cu echipamente IT performante	Număr unități dotate Număr echipamente Număr elevi beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Conducerea unităților de învățământ	
		3. Dotarea unităților medicale și de protecție socială cu echipamente IT performante	Număr unități dotate Număr echipamente Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Conducerea unităților medicale și de protecție socială	

	1.3.2. Susținerea utilizării TIC de către populație și operatorii economici	1. Furnizarea de servicii publice online prin implementarea soluțiilor de tip e-guvernare, e-educație, e-sănătate	Număr utilizatori Număr și valoare tranzacții operate online Procent impozite și taxe plătite online Procent facturi plătite online	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
--	---	---	--	--	-----------	--------------------------	--

ECONOMIE ȘI MEDIU DE AFACERI

Obiectiv specific 2: Dezvoltarea economiei locale și creșterea competitivității acesteia

Priorități	Măsuri	Proiecte de investiții propuse	Indicatori de evaluare	Sursă de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili	Observații și recomandări
2.1. Creșterea competitivității producătorilor locali	2.1.1. Sprijinirea creării și dezvoltării infrastructurii mediului de afaceri	1. Înființare parc agro-industrial	Suprafață parc Investitori noi Număr locuri de muncă create Număr persoane încadrate în muncă	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Investitori privați	
		2. Modernizare căi de acces la parcul agro-industrial	Lungime căi de acces	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	2.1.2. Valorificarea	1. Creșterea producției agricole și valorificarea în	Cantitate produse agricole raportată	Buget local Buget de stat	2021-2030	Consiliu local Primar	

inteligentă a potențialului agro-zootehnic, pomicol și silvicol al comunității	industria alimentară, precum și dezvoltarea unei microfabrici pentru nutrețuri concentrate	la suprafața cultivată Cantitate produse valorificate	Fonduri europene Alte surse legal constituite		Producători locali	
	2.Susținerea industriei de panificație în zonă	Număr unități productive nou create Număr de noi locuri de muncă	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Antreprenori locali	
	3.Încurajarea creșterii animalelor și a produselor ecologice	Număr unități productive nou create Număr de noi locuri de muncă Cantitate și grad diversificare produse Cantitate produse valorificate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Producători locali	
	4.Construire, reabilitare și amenajare cabinet veterinar în comună	Suprafață amenajată Număr beneficiari deserviți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Medic veterinar	
	5. Dezvoltarea punctelor de colectare a laptelui de la producătorii familiali și fermele mici și mijlocii	Număr și capacitate puncte de colectare Cantitate de lapte colectată și valorificată	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	

		6. Dezvoltarea taberelor tematice pentru tineri	Număr tabere organizate Număr tineri participanți Număr operatori economici implicați	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		7. Susținerea unor mecanisme de branding, promovare și desfacere profitabilă a produselor locale	Număr acțiuni de promovare și desfacere Indicatori creștere economică	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		8. Dezvoltarea unor centre moderne de colectare și depozitare a produselor locale și a fructelor de pădure, inclusiv prelucrarea locală (dulceață, compot, produse medicinale etc.)	Suprafață construită și capacitate de depozitare Număr locuri de muncă create Cantitate de produse prelucrate/valorificate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		9. Construire depozit de preluare, păstrare și valorificare a produselor agricole în comuna Valea Crișului	Suprafață construită și capacitate de depozitare Număr locuri de muncă create Cantitate de produse valorificate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		10. Atragerea de investitori pentru valorificarea fructelor și legumelor în cadrul unei	Număr investitori atrași Capacitate de	Buget local Buget de stat Fonduri	2021-2030	Consiliu local Primar Investitori	

		minifabrici pentru conserve și desfacerea produselor la poartă prin marketare pe internet și contacte directe (evitarea politicilor supermarketurilor)	producție Număr de locuri de muncă create	europene Alte surse legal constituite		privăți	
		11.Încurajarea producției și valorificării legumelor, fructelor și plantelor medicinale	Capacitate de producție Cantitate produse valorificate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Producători locali	
		12.Încurajarea înființării asociațiilor pentru creșterea animalelor și valorificarea în produse alimentare	Număr asociații înființate Număr locuri de muncă create Capacitate de producție Cantitate produse valorificate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Asociații creștere animale	
		13.Centru de promovare și desfacere a produselor agricole în comuna Valea Crișului	Număr investitori atrași Volum și valoare tranzacții	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Producători locali	
		14.Înființare piață agroalimentară în comuna Valea Crișului	Număr investitori/producători locali atrași Volum și valoare tranzacții	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Producători locali	

		15. Microferme ecologice pentru integrarea în muncă a tinerilor cu deficiențe din categoriile sociale defavorizate	Număr tineri cu deficiențe integrați în muncă	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Fermieri locali	
		16. Înființare târg de animale în comuna Valea Crișului	Număr investitori/ producători locali atrași Volum și valoare tranzacții	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Producători locali	
		17. Colectarea fructelor de pădure și plantelor medicinale și valorificarea acestora în industria alimentară și farmaceutică	Cantitate produse colectate și valorificate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		18. Centru modern pentru colectarea fructelor de pădure, dar și producția locală a unor produse tradiționale (spre ex. gem, sirop, ceaiuri medicinale, esențe, ale produse medicinale tradiționale)	Suprafață construită și capacitate de depozitare Număr locuri de muncă create Cantitate de produse prelucrate/ valorificate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	2.1.3. Valorificarea inteligentă a lemnului	1. Dezvoltarea unor ateliere de fabricare a mobilierului, precum și pentru dezvoltarea unor produse artisanale din lemn	Număr ateliere Capacitate de producție Volum și valoare tranzacții realizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Investitori privați	

		2. Dezvoltare fabrici de mobilă artizanală	Capacitate de producție	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Investitori privați	
		3. Dezvoltare rețea de minifabrici pentru mobilă de lux, jucării din lemn, mobilier tradițional și artizanal cu o unitate comună de distribuție și promovare în zonă	Număr minifabrici Capacitate de producție Volum și valoare tranzacții realizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Investitori privați	
		4. Atelier de prelucrare și valorificare a materialului lemnos în comuna Valea Crișului	Capacitate de producție Volum și valoare tranzacții realizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Investitori privați	
2.1.4.Susținerea investițiilor în industria materialelor de construcții		1. Atragerea investițiilor în industria de cărămidă, țiglă, faianță și alte materiale ceramice prin valorificarea resurselor naturale locale	Număr investitori atrași Indicatori specifici de creștere economică	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Investitori privați	
		2. Dezvoltarea producției de piatră și marmură prelucrată pentru construcții și ornamente	Număr investitori atrași Indicatori specifici de creștere economică	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Investitori privați	
		3. Construire de fabrici de cărămidă, țiglă, gresie,	Număr investitori atrași	Buget local Buget de stat	2021-2030	Consiliu local Primar	

		faianță, în parteneriat cu firme de prestigiu în domeniu	Indicatori specifici de creștere economică	Fonduri europene Alte surse legal constituite		Investitori privați	
	2.1.5. Valorificarea potențialului balnear al zonei	1. Identificarea apelor minerale din zonă și valorificarea balneo a apelor sărate și susținerea prin diverse facilități a inițiativelor antreprenoriale în acest sens	Număr izvoare de ape minerale și apă sărată identificate Număr investitori atrași Indicatori specifici de creștere economică	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Investitori privați	
	2.1.6. Susținerea industriilor creative	1. Lansarea unor minicapacități de producție în industrii creative: textile, pielărie, olărit, confecții	Număr unități de producție Capacitate de producție Volum și valoare tranzacții realizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Investitori privați	
2. Dezvoltare capacități de producție pentru produse cosmetice pe bază de rețete tradiționale		Număr unități de producție Capacitate de producție Volum și valoare tranzacții realizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Investitori privați		
3. Dezvoltarea meșteșugurilor și artizanatului tradițional		Număr meșteșugari și artiști populari atrași Capacitate de producție Volum și valoare tranzacții realizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Meșteșugari și artiști populari		
2.2. Dezvoltarea capitalului uman	2.2.1. Susținerea programelor	1. Susținerea programelor de instruire privind dezvoltarea	Număr și diversitate	Buget local Buget de stat	2021-2030	Consiliu local Primar	

	adecvate de formare a resursei umane potrivit dinamicii pieței de muncă	resurselor umane în comuna Valea Crișului	programe de instruire Număr beneficiari	Fonduri europene Alte surse legal constituite		AJOFM Formatori profesionali	
	2.2.2.Stimularea performanțelor în învățământul preuniversitar	1. Stimularea financiară/premierea companiilor locale care angajează cei mai buni absolvenți de liceu/facultate din comuna Valea Crișului	Număr companii locale premiate Număr absolvenți de liceu/facultate din comună încadrați în muncă	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	2.2.3. Calificarea/recalificarea în domeniile cu potențial competitiv, în vederea configurării condițiilor pentru specializare inteligentă	1.Calificarea populației cu studii primare și medii în domeniile exploatării și prelucrării lemnului pentru obiecte de artizanat și artă tradițională, pomiculturii, zootehniei, industriei textile etc.	Număr programe de calificare Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar AJOFM Formatori profesionali	
2. Instruire pentru dezvoltarea unor proiecte antreprenoriale locale		Număr programe de instruire Număr beneficiari Număr proiecte antreprenoriale demarate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar AJOFM Formatori profesionali		
3. Înființarea și dezvoltarea asociațiilor meșteșugarilor în rândul populației rrome și calificarea acestei populații pentru relansarea meseriilor tradiționale, tradițiilor culturale și evenimentelor culturale tematice		Număr asociații înființate/ dezvoltate Număr membri comunitate rromă implicați Număr și diversitate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Reprezentanți ai comunității rrome		

			meșteșuguri și tradiții relansate Număr beneficiari/ investitori atrași				
		4. Instruiri pentru dezvoltarea turismului de nișă – trasee turistice, concursuri tematice	Număr programe de instruire Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar AJOFM Formatori profesionali	
		5.Susținerea școlilor profesionale, în parteneriat cu operatorii economici	Număr programe de instruire Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Școli profesionale	
		6.Proiecte de reconversie pentru calificare și recalificare pentru persoane defavorizate social sau aflate în stare de vulnerabilitate	Număr programe de reconversie profesională Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar AJOFM Formatori profesionali	
	2.2.4. Dezvoltarea antreprenoriatului	1.Dezvoltarea programelor intensive de instruire în antreprenoriat și managementul inovării	Număr programe de instruire Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar AJOFM Formatori profesionali	
		2. Proiect de dezvoltare a antreprenoriatului pe zone strategice de dezvoltare	Număr antreprenori atrași pe zone strategice de dezvoltare	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2021-2030	Consiliu local Primar Antreprenori locali	

				Alte surse legal constituite			
		3. Proiect de dezvoltare a antreprenoriatului feminin	Număr antreprenori feminini lansați/ sprijiniți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Antreprenori locali	
		4. Proiect de dezvoltare a antreprenoriatului în meșteșuguri și activități tradiționale cu valoare turistică și identitară	Număr antreprenori lansați/ sprijiniți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Antreprenori locali	
		5. Realizarea de proiecte de formare profesională pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale și promovarea afacerilor în mediul rural în comuna Valea Crișului	Număr proiecte de formare profesională Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar AJOFM Formatori profesionali	
2.3. Dezvoltarea serviciilor de consultanță și expertiză în afaceri competitive	2.3.1. Informarea și consilierea continuă a agricultorilor cu privire la: oportunitățile de dezvoltare și de investiții; cerințele și standardele UE (referitoare la mediu, apă, sănătatea și	1. Înființare centru de consultanță și expertiză în afaceri, proiecte de investiții etc.	Număr specialiști atrași Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Investitori privați Fermieri Producători locali	

	bunăstarea animalelor, sănătatea plantelor și sănătatea publică), precum și susținerea proiectelor care au ca scop trecerea la sisteme de producție conforme cu cerințele UE și respectării acestor cerințe de către toți producătorii agricoli.						
	2.3.2. Sprijinirea omologării și promovării produselor agroalimentare cu specific local.	1.Omologare și promovare pe piața internă și internațională a produselor agroalimentare cu specific local	Număr produse locale omologate Piețe accesate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Fermieri Producători locali	
	2.3.3. Facilitarea accesului la finanțare, inclusiv a accesului la informațiile cu privire la sursele de finanțare	1.Consultanță proiecte de investiții cu finanțare națională sau europeană	Număr sesiuni de consultanță Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	

EDUCAȚIE

Obiectiv specific 3: Servicii de educație moderne și performante							
Priorități	Măsuri	Proiecte de investiții propuse	Indicatori de evaluare	Sursă de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili	Observații și recomandări
3.1. Asigurarea accesului tuturor cetățenilor la servicii de educație	3.1.1. Asigurarea educației de bază pentru toți cetățenii, prin sprijinirea învățământului primar și gimnazial și prevenirea abandonului școlar	1. Construirea clădirii grădiniței în satul Valea Crișului	Suprafață construită Număr săli destinate activității Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Conducerea grădiniței	
		2. Modernizarea, extinderea și dotarea Școlii gimnaziale Kálnoky Ludmilla sat Valea Crișului	Suprafață extinsă și modernizată Număr săli destinate activității Număr beneficiari Număr și valoare dotări	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Conducerea școlii	
		3. Reabilitarea, modernizarea și extinderea/construirea clădirilor și spațiilor unităților de învățământ preșcolar, primar și gimnazial din comună	Suprafețe reabiliate/modernizate/extinse Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Conducerea unităților de învățământ	

		4. Proiect de dotare a școlilor și grădinițelor cu echipamente didactice și tehnologie performantă	Număr și valoare echipamente Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Conducerea unităților de învățământ	
		5. Construire și amenajare sală de sport/teren sportiv	Suprafață construită și amenajată Valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		6. Amenajare și modernizare bibliotecă comunală	Capacitate bibliotecă Volum fond de carte Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Biblioteca comunală	
		7. Reabilitare și modernizare cămine culturale din localitățile Valea Crișului și Calnic	Capacitate săli Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Conducere cămine culturale	
		8. Amenajare teren sport în comuna Valea Crișului, sat Calnic	Suprafață amenajată Valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	3.1.2. Facilitarea accesului copiilor și cadrelor	1. Reabilitare căi de acces la unități de învățământ	Lungime căi de acces reabilite	Buget local Buget de stat Fonduri	2021-2030	Consiliu local Primar	

	didactice la grădinițe și școli în zonele greu accesibile sau cu transport public deficitar			europene Alte surse legal constituite			
		2. Organizare transport microbuze școlare	Număr și valoare microbuze școlare achiziționate Număr curse Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	3.1.3. Încurajarea inițiativelor ce vizează învățarea pe tot parcursul vieții	1. Înființare centru de formare profesională	Capacitate centru Număr programe de formare Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		2. Înființare școală de arte și meserii tradiționale	Capacitate școală Număr programe de formare Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		3. Înființare școli profesionale pentru realizarea de instruiți specifice nevoilor comunității locale	Capacitate școală profesională Număr programe de formare Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
3.2. Susținerea performanței școlare și a specializării inteligente	3.2.1. Susținerea elevilor cu potențial intelectual crescut, precum și a elevilor ce provin	1. Susținerea copiilor și a tinerilor cu performanțe școlare deosebite prin acordarea de burse de merit și alte stimulente	Număr și valoare burse de merit acordate într-o perioadă de timp (un an)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	

din familii defavorizate	2. Sprijinirea tinerilor din mediul rural în urmarea studiilor liceale, tehnice, profesionale, universitare, potrivit potențialului – proiecte de filantropie și asistență	Număr tineri sprijiniți Număr proiecte de asistență Valoare sumă acordată	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
3.2.2. Susținerea specializării inteligente, creșterea adaptabilității ofertei educaționale la cerințele pieței muncii și adaptarea competențelor absolvenților la cerințele angajatorilor	1. Proiect de orientare a educației pe coordonatele potențialului competitiv, al specializării inteligente și inovării	Număr programe de specializare Număr beneficiari Număr încadrați în muncă în urma specializării	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar AJOFM Formatori profesionali	
	2. Proiect de promovare a culturii antreprenoriale, instruire, educație continuă	Număr programe de instruire Număr beneficiari Număr încadrați în muncă în urma instruirii	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar AJOFM Formatori profesionali	
	3. Proiect de dotare cu ateliere/spații/echipamente necesare desfășurării programelor de instruire specializată	Număr ateliere/spații puse la dispoziție Număr și valoare echipamente Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar AJOFM Formatori profesionali	
	4. Proiecte de reconversie pentru calificare în diverse meserii practicate pe plan local	Număr proiecte de reconversie Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar AJOFM Formatori profesionali	

SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ

Obiectiv specific 4: Servicii de sănătate și sociale de calitate							
Priorități	Măsuri	Proiecte de investiții propuse	Indicatori de evaluare	Sursă de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili	Observații și recomandări
4.1. Îmbunătățirea infrastructurii unităților medicale și a celor de protecție socială	4.1.1. Reabilitarea, modernizarea și extinderea/construirea clădirilor și spațiilor unităților medicale și de protecție socială	1.Reabilitare, modernizare și dotare cabinet medical uman, cabinete stomatologice și farmacie	Suprafețe reabilitate, modernizate Număr și valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Cabinete medicale Farmacii	
		2. Dotarea clădirii „Cabinet medical cu farmacie” sat Valea Crișului	Număr și valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Cabinet medical	
		3. Construire și dotare centru pentru vârstnici	Capacitate centru Număr beneficiari Număr locuri de muncă create	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		4. Construire și dotare centru de zi pentru copii	Capacitate centru Număr beneficiari Număr locuri de muncă create	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2021-2030	Consiliu local Primar	

				Alte surse legal constituite			
		5. Construire și dotare centru de recuperare persoane cu dizabilități	Capacitate centru Număr beneficiari Număr locuri de muncă create	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		6. Construire și dotare adăpost și consiliere pentru victimele violenței domestice	Capacitate adăpost Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		7. Construire de locuințe sociale în comunitățile defavorizate	Număr și suprafață locuințe sociale construite Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		8. Dotare cu echipamente medicale performante a dispensarului medical	Număr și valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Conducerea dispensarului medical	
		9. Înființare afterschool	Capacitate afterschool Număr beneficiari Număr locuri de muncă create	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Unități de învățământ	

		10.Înființare cantină socială	Capacitate cantină socială Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri	
	4.1.2. Dezvoltarea serviciilor medicale de urgență și acordare a primului ajutor.	1.Dotare cu echipamente performante pentru acordarea ajutorului medical de urgență și deplasarea la cel mai apropiat spital la nevoie	Număr și valoare dotare Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Unități medicale	
4.2. Îmbunătățirea calității serviciilor medicale și facilitarea accesului la servicii medicale de calitate	4.2.1. Încurajarea acțiunilor ce vizează prevenirea îmbolnăvirii	1.Campanii de informare și sănătate publică	Număr campanii Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Unități de sănătate publică	
		2. Campanii de analize și investigații medicale gratuite	Număr campanii Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Unități medicale	
		3. Educație sanitară în școli	Număr programe de educație Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Unități de sănătate Unități de învățământ	
		4. Educație sanitară în comunitățile de rromi	Număr programe de educație	Buget local Buget de stat	2021-2030	Consiliu local Primar	

			Număr beneficiari	Fonduri europene Alte surse legal constituite		Unități de sănătate	
		5. Distribuie produse de igienă în rândul populației defavorizate	Număr beneficiari Cantitate produse distribuite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	4.2.2. Creșterea egalității de șanse privind accesul la servicii în domeniul sănătății	1. Organizare de campanii de analize și investigații medicale gratuite	Număr campanii Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Unități medicale	
		2. Constituirea unei structuri de asistență medicală comunitară la nivelul UAT	Număr locuri de muncă create Număr beneficiari Servicii sociale asigurate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
4.3. Dezvoltarea serviciilor sociale locale	4.3.1.Consolidarea managementului sistemului de asistență socială la nivelul administrației publice locale	1.Dotarea cu tehnică și mijloace de lucru performante a structurii de asistență socială din cadrul aparatului de specialitate al Primarului	Număr și valoare dotări	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		2. Formarea continuă a personalului din structura de asistență socială din cadrul aparatului de specialitate al	Număr programe de formare Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2021-2030	Consiliu local Primar	

		Primarului		Alte surse legal constituite			
4.3.2. Susținerea programelor de incluziune socială, combaterea sărăciei și a oricăror forme de discriminare, prin măsuri de integrare pe piața muncii și acces la locuințe, servicii sociale, sănătate, educație și cultură a persoanelor/comunităților vulnerabile	1. Asigurarea unei comunități sănătoase și echilibrate prin scăderea numărului de asistați social din comunitate, prin creșterea angajării și scăderea presiunii asupra bugetului local	Număr asistați sociali Procent reducere cheltuieli buget local	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	2. Construire de locuințe sociale în comunitățile defavorizate	Număr și suprafață locuințe sociale construite Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	3. Alfabetizarea membrilor comunităților devaforizate	Număr programe alfabetizare Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Unități de învățământ ONG-uri		
	4. Servicii sociale la domiciliu	Număr și categorii servicii sociale asigurate la domiciliu Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Firme private ONG-uri		
	5. Organizare de programe de calificare și reconversie profesională	Număr programe de calificare și reconversie Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2021-2030	Consiliu local Primar AJOFM Formatori profesionali		

				Alte surse legal constituite			
		6. Organizare de campanii de conștientizare a populației privind abandonul de copii, abandonul școlar, metodele contraceptive etc.	Număr campanii Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri	
4.3.3. Îmbunătățirea sistemului de servicii sociale pentru persoane vârstnice, copii, persoane cu dizabilități, victime ale violenței domestice	1. Construire și dotare centre de servicii sociale (copii, vârstnici, persoane cu dizabilități)	Suprafețe construite Număr și valoare dotări Număr beneficiari Număr locuri de muncă create	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	2. Construire și dotare adăpost și consiliere pentru victimele violenței domestice	Suprafață construită Număr și valoare dotări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	3. Formare continuă a personalului implicat în acordarea de servicii sociale	Număr programe de formare Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	4. Proiect de voluntariat privind asistarea copiilor cu părinți plecați în străinătate	Număr programe de asistare Număr copii asistați	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri		

		5. Proiect de voluntariat pentru îngrijirea vârstnicilor	Număr programe de îngrijire vârstnici Număr vârstnici asistați	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri	
--	--	--	---	--	-----------	-------------------------------------	--

TURISM ȘI CULTURĂ

Obiectiv specific 5: Dezvoltarea durabilă a turismului și conservarea patrimoniului cultural

Priorități	Măsurile	Proiecte de investiții propuse	Indicatori de evaluare	Sursă de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili	Observații și recomandări
5.1.Dezvoltarea și valorificarea patrimoniului cultural identitar	5.1.1. Elaborarea unei strategii de marketing pentru promovarea patrimoniului cultural și a unei agende de evenimente culturale, în strânsă corelare cu patrimoniul cultural	1.Program de conștientizare asupra patrimoniului cultural identitar	Număr programe Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri	
		2. Integrarea într-o rețea națională cu circuit închis a caselor vechi și valorificarea cu scop turistic într-o rețea la nivelul județului	Număr case vechi integrate în circuitul turistic Număr vizitatori/turiști	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri	
		3. Integrarea în circuite turistice a unor monumente	Număr obiective culturale integrate	Buget local Buget de stat	2021-2030	Consiliu local Primar	

		istorice, biserici, case memoriale etc.	în circuite turistice Număr vizitatori/ turiști	Fonduri europene Alte surse legal constituite		ONG-uri	
		4.Introducerea în circuitul turistic a unor ateliere de artă tradițională și meserii specifice zonei	Număr ateliere introduse în circuit turistic Număr vizitatori/ turiști	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri Artiști populari și meșteșugari locali	
		5.Organizare școală de vară și/sau ateliere multianuale pentru artiști și cercetători	Număr programe de vară Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		6. Organizare de evenimente culturale, religioase, etnografice, gastronomice, care să revitalizeze tradițiile locale (inclusiv în parteneriat cu alte localități)	Număr evenimente Număr participanți Plus valoare adusă	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Firme private ONG-uri	
		7. Organizare de trasee tematice	Număr trasee organizate Număr participanți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		8. Organizare de circuite turistice cu includerea	Număr circuite organizate	Buget local Buget de stat	2021-2030	Consiliu local Primar	

	obiectivelor culturale, religioase și a monumentelor istorice din comună	Număr vizitatori/ turiști	Fonduri europene Alte surse legal constituite		Firme private ONG-uri	
	9. Realizare broșură și alte materiale publicitare de promovare turistică a localității	Valoare investită în promovare Număr vizitatori/ turiști Plus valoare adusă	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	10. Realizare website și aplicație mobilă de promovare turistică a localității	Valoare investită în promovare Număr utilizatori Număr vizitatori/ turiști Plus valoare adusă	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	11. Organizare de expoziții de produse tradiționale și de artizanat	Număr expoziții organizate Număr producători/ artiști populari atrași Număr vizitatori	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Producători locali Artiști populari și meșteșugari	
	12. Organizare de întâlniri cu artiști locali	Număr întâlniri organizate Număr participanți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Artiștii locali	
	13. Cartarea obiectivelor turistice cultural-religioase	Număr obiective cartate Număr utilizatori	Buget local Buget de stat Fonduri	2021-2030	Consiliu local Primar	

			Număr turiști/ vizitatori	europene Alte surse legal constituite			
5.1.2. Sprijinirea reabilitării și extinderii infrastructurii culturale: muzee, așezăminte culturale, monumente istorice și case memoriale etc.	1. Restaurarea caselor vechi și redarea lor circuitului turistic	Număr și suprafețe case restaurate și incluse în circuite turistice Număr vizitatori/ turiști	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri		
	2.Reabilitare și restaurare clădire monument istoric etc.	Număr și suprafețe clădiri monument istoric restaurate și incluse în circuite turistice Număr vizitatori/ turiști	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri		
	3. Construire casă memorială Dr. Bedő Albert, satul Calnic	Valoare investiție Număr vizitatori/ turiști Plus valoare adusă	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	4. Reabilitare și modernizare căi de acces la obiectivele turistice culturale	Lungime căi de acces reabilite și modernizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	5. Organizare transport public pentru obiectivele turistice culturale	Număr curse Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri	2021-2030	Consiliu local Primar Operatori de		

			Număr obiective turistice deservite	europene Alte surse legal constituite		transport	
5.2. Promovarea și valorificarea patrimoniului natural	5.2.1. Facilitarea punerii în valoare a potențialului natural al zonei	1. Protejarea parcurilor naționale și a celorlalte zone naturale de interes turistic (identificarea și eliminarea construcțiilor ilegale, interzicerea tăierilor de păduri, interzicerea pășunatului, etc.)	Număr acțiuni de protejare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri	
		2. Program de curățare ecologică a tuturor zonelor naturale și organizarea de programe de educare a populației	Număr programe Număr participanți Suprafețe ecologizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri	
		3. Sistem de management eficient sit de importanță comunitară	Suprafață sit Resurse implicate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		4. Cartarea obiectivelor turistice naturale	Număr obiective cartate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		5. Organizare transport public către punctele de acces la obiectivele turistice	Număr curse Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri	2021-2030	Consiliu local Primar Operatori de	

			Număr obiective deservite	europene Alte surse legal constituite		transport	
		6. Campanii de conștientizare a publicului larg despre existența și valoarea obiectivelor naturale vizate	Număr campanii Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri	
5.2.2. Crearea și dezvoltarea zonelor turistice, sportive și de agrement	1. Dezvoltare zonă turistică	Suprafață zonă dezvoltată Număr investitori atrași Număr turiști Număr locuri de muncă create	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	2. Amenajare trasee turistice	Număr trasee amenajate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	3. Dezvoltare turism alpin	Suprafață zonă dezvoltată Număr investitori atrași Număr turiști Număr locuri de muncă create	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar		
	4. Dezvoltare turism tematic (spre ex. vânătoare sportivă)	Număr investitori atrași Număr turiști Număr locuri de	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2021-2030	Consiliu local Primar		

			muncă create	Alte surse legal constituite			
		5.Amenajare turistică lacuri, iazuri	Suprafață amenajată Număr investitori atrași Număr turiști Număr locuri de muncă create	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		6.Amenajare arie protejată	Suprafață amenajată Număr investitori atrași Număr turiști	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		7. Dezvoltare infrastructură de agrement	Suprafață dezvoltată Număr investitori atrași Număr turiști Număr locuri de muncă create	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		8.Amenajare bază turistică pădure	Suprafață amenajată Număr investitori atrași Număr turiști	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		9.Amenajare tabără/centru de cantonament	Suprafață amenajată Număr investitori atrași Număr turiști	Buget local Buget de stat Fonduri europene	2021-2030	Consiliu local Primar	

				Alte surse legal constituite			
		10. Amenajare bazin de înot	Suprafață amenajată Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		11. Construire teren sportiv sintetic în comuna Valea Crișului	Suprafață construită Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		12. Realizare complex de agrement	Suprafață amenajată Număr investitori atrași Număr turiști/ vizitatori	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		13. Parc de distracții	Suprafață amenajată Număr investitori atrași Număr turiști/ vizitatori	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		14. Aquaparc	Suprafață amenajată Număr investitori atrași Număr turiști/ vizitatori	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	

		15. Exploatarea spațiului pentru afaceri novatoare: sporturi extreme (motorbike, mountainbike etc.), sporturi care necesită mult spațiu (hipism, golf, tir cu arcul, tir cu pistolul etc.), tabere tematice	Suprafață amenajată Număr investitori atrași Număr turiști/ vizitatori	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		16. Amenajare piste pentru cicloturism	Lungime piste amenajate Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		17. Locuri de joacă pentru copii și adolescenți	Număr locuri de joacă Suprafață amenajată Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		18. Amenajare parc aventură	Suprafață amenajată Număr investitori atrași Număr turiști/ vizitatori	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		19. Amenajare spațiu verde pentru picnic	Suprafață amenajată Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	

5.3.Dezvoltarea infrastructurii ce deservește obiectivele turistice și unitățile de cazare	5.3.1. Înființare Centru de informare turistică	1. Construire și amenajare Centru local de informare turistică	Suprafață construită și amenajată Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	5.3.2. Sprijinirea includerii în circuitul turistic a unităților de cazare	1. Investiții publice locale pentru infrastructura de transport și utilități (apă, canalizare, gaze, curent electric)	Lungime rețele Număr de racordări Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		2.Program de transport public pentru unitățile de cazare, cu facilitarea transportului bicicletelor	Număr curse efectuate Număr beneficiari (unități de cazare, turiști)	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Operatori de transport	
	5.3.3. Facilitarea modernizării și extinderii gamei de servicii a unităților de primire turistică	1. Realizarea de produse turistice diversificate, încercând să răspundă unor hobby-uri diverse (ex. vânatoare, pescuit, degustări de vinuri, gastronomie, motocros, cicloturism, parapantă, deltaplan, cățărări, scufundări, sporturi extreme, echitație, observare/filmare/fotografieri etc.)	Suprafață amenajată Număr investitori atrași Număr turiști/ vizitatori	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Firme private Producători locali ONG-uri	

		2. Sprijinirea programelor de formare în domeniul turismului și în domenii conexe	Număr programe Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar AJOFM Formatori profesionali	
--	--	---	-------------------------------------	--	-----------	---	--

MEDIU

Obiectiv specific 6: Protejarea și conservarea mediului natural

Priorități	Măsuri	Proiecte de investiții propuse	Indicatori de evaluare	Sursă de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili	Observații și recomandări
6.1. Îmbunătățirea calității aerului (reducerea gazelor cu efect de seră), apei și solului	6.1.1. Sprijinirea utilizării mijloacelor de transport mai puțin poluante/nepoluante	1. Organizarea de campanii de conștientizare cu privire la beneficiile transportului cu emisii reduse de carbon în atenuarea schimbărilor climatice	Număr campanii Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri	
		2. Achiziționarea de biciclete și punerea lor la dispoziția turiștilor și a cetățenilor	Număr și valoare biciclete Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	

6.1.2. Extinderea zonelor verzi ale localității	1. Plantare de perdele forestiere pe marginea drumurilor cu trafic intens, precum și între zonele industriale și cele de locuit	Lungime/ suprafețe plantații	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	2. Împădurirea terenurilor degradate, a celor nefolosite, defrișate etc.	Suprafețe împădurite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri	
	3.Reabilitare spații verzi din interiorul localității	Suprafețe spații verzi reabilite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
6.1.3. Descurajarea poluării solului	1. Introducerea sau extinderea rețelelor de apă și canalizare și desființarea foselor septice	Lungime rețea de canalizare Număr racordări la rețea Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
6.1.4. Sprijinirea inițiativelor, programelor și acțiunilor ce vizează utilizarea surselor alternative de energie/energie regenerabilă :	1. Dezvoltarea centralelor eoliene	Număr și capacitate centrale	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	2. Construire de parc fotovoltaic cu panouri solare	Suprafață parc Număr panouri solare	Buget local Buget de stat Fonduri	2021-2030	Consiliu local Primar	

eoliană, solară, biomasă, termală, etc.		Procent reducere cheltuieli	europene Alte surse legal constituite			
	3. Producere energie electrică și termică din biomasă	Cantitate energie produsă	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	4. Utilizarea complementară a surselor regenerabile de energie în instituțiile publice	Număr instituții ce utilizează surse regenerabile	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
6.1.5. Sprijinirea măsurilor ce vizează asigurarea unei rezerve de apă pentru perioadele secetoase.	1. Înființare infrastructură de apă și irigații pentru activități agricole și zootehnice	Suprafață/ lungime infrastructură Număr obiective economice deservite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
6.1.6. Îmbunătățirea gradului de educare, conștientizare, informare, consultare și participare a cetățenilor în luarea deciziilor privind mediul	1. Campanii de conștientizare privind beneficiile unui mediu curat și sănătos și combaterea poluării	Număr campanii Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri	

6.2. Implementarea managementului integrat al deșeurilor	6.2.1. Încurajarea colectării selective a deșeurilor	1. Campanii de educare a cetățenilor privind responsabilitatea lor în ceea ce privește colectarea selectivă a deșeurilor	Număr campanii Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		2. Achiziționarea și instalarea de pubele pentru colectarea selectivă a deșeurilor	Număr și valoare pubele achiziționate Număr puncte de instalare Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		3. Dotarea gospodăriilor cu pubele pentru colectarea selectivă a deșeurilor	Număr gospodării deservite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	6.2.2. Facilitarea ecologizării zonelor poluate	1. Organizare acțiuni de ecologizare a zonelor verzi poluate (păduri, parcuri etc.)	Număr acțiuni Număr participanți Suprafețe ecologizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri	
6.3. Protecția și conservarea habitatelor naturale și a ariilor naturale protejate	6.3.1. Sprijinirea măsurilor de prevenire a dezastrelor naturale	1. Organizarea de acțiuni de împădurire a zonelor degradate, defrișate etc.	Număr acțiuni Număr participanți Suprafețe împădurite	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri	
		2. Plantarea de specii noi de copaci pentru combaterea fenomenului de deșertificare	Lungime/ suprafețe plantații	Buget local Buget de stat Fonduri	2021-2030	Consiliu local Primar	

				europene Alte surse legal constituite			
		3. Decolmatare râuri	Lungime râuri decolmatate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		4. Regularizări cursuri de apă	Lungime cursuri de apă regularizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		5. Îndiguiri și consolidări maluri și versanți	Lungime diguri și consolidări Suprafețe/ gospodării protejate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		6. Infrastructură de prevenire și protecție împotriva inundațiilor	Suprafață/lungim e infrastructură de protecție Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		7. Lucrări de amenajare a cursurilor de apă	Lungime cursuri de apă amenajate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	

		8. Reabilitare diguri de protecție și poduri de trecere în comuna Valea Crișului	Număr și lungime diguri și poduri reabilitate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
6.3.2. Sprijinirea conservării biodiversității și a ariilor naturale protejate		1.Evaluarea capitalului natural al localității și constituirea unei rețele de arii protejate care să acopere întreaga varietate de ecosisteme din localitate	Capital natural evaluat Suprafață rețea de arii protejate constituită Resurse implicate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		2.Elaborarea auditului privind biodiversitatea locală	Resurse implicate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		3. Stabilirea unor ținte de calitate pentru parametrii biodiversității locale (faună, floră, habitate) și a unor criterii pentru monitorizarea acestora	Ținte și criterii de monitorizare stabilite Resurse implicate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		4. Acțiuni de curățare a tuturor zonelor naturale și organizarea de programe sistematice de educare a populației pentru combaterea fenomenului poluării	Număr acțiuni organizate Număr participanți Suprafețe ecologizate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri	

		5.Servicii de gestionare a câinilor fără stăpân	Număr câini luați în gestiune Resurse implicate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri	
6.3.3. Sprijinirea campaniilor de informare și conștientizare privind importanța dezvoltării durabile, a protecției și conservării habitatelor naturale și ariilor protejate	1. Organizarea de acțiuni pentru marcarea evenimentelor din calendarul ecologic: 2 februarie – Ziua internațională a zonelor umede, 1 aprilie – Ziua internațională a păsărilor, 22 mai – Ziua biodiversității, 22 martie – Ziua mondială a apei, Luna pădurii, 22 aprilie – Ziua internațională a Pământului, 5 iunie – Ziua mediului, Săptămâna europeană a mobilității, 8 octombrie – Ziua mondială a reducerii dezastrelor naturale	Număr acțiuni Număr participanți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar ONG-uri		
	2. Dezvoltare program de educație ecologică în unitățile de învățământ	Număr programe Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar Unități de învățământ		

CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ

Obiectiv specific 7: Dezvoltarea capacității administrative

Priorități	Măsurile	Proiecte de investiții propuse	Indicatori de evaluare	Sursă de finanțare	Perioadă de implementare	Responsabili	Observații și recomandări
7.1. Dezvoltarea capacității administrației publice locale	7.1.1. Dotarea cu tehnologie IT modernă și performantă, care să permită implementarea unor soluții software integrate de gestionare ușoară, rapidă și modernă a activității curente a administrației publice	1. Achiziție și punere în funcțiune de echipamente performante de tehnică de calcul (calculatoare, imprimante multifuncționale etc.)	Număr și valoare echipamente Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	7.1.2. Simplificarea procedurilor birocratice și administrative pentru cetățeni și mediul de afaceri, prin încurajarea furnizării și utilizării e-guvernării	1. Achiziția și utilizarea de softuri performante pentru furnizarea de servicii de calitate către cetățeni și reducerea timpului de soluționare a solicitărilor acestora	Număr și valoare softuri Număr cetățeni deserviți Termen de soluționare cereri	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		2. Utilizarea sistemelor online de lucru implementate la nivel național	Număr utilizatori Termen de soluționare cereri	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	

7.1.3. Dezvoltarea competențelor și cunoștințelor personalului din administrația publică locală (inclusiv decidenții politici)	1. Programe de instruire și perfecționare profesională anuală	Număr programe Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	2. Organizare de schimburi de experiență cu alte autorități și instituții publice la nivel județean, național și internațional	Număr activități Număr participanți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
7.1.4. Creșterea gradului de transparență la nivelul administrației publice locale	1. Dezvoltare website și publicare informații conform standardelor aprobate	Număr documente publicate Număr accesări Număr cetățeni deserviți	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
7.1.5. Modernizare și extindere sediu administrativ și infrastructură	1. Reabilitare, modernizare și extindere sediu primărie	Suprafață reabilitată, modernizată și extinsă Număr săli noi date în folosință	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2025	Consiliu local Primar	
	2. Utilizarea complementară a surselor regenerabile de energie în primărie	Capacitate surse de energie regenerabilă Procent reducere cheltuieli	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
	3. Management integrat al deșeurilor la sediul primăriei	Volum deșeuri gestionate Număr	Buget local Buget de stat Fonduri	2021-2030	Consiliu local Primar	

			beneficiari	europene Alte surse legal constituite			
		4. Achiziționare buldoexcavator în comuna Valea Crișului	Valoare achiziție Servicii asigurate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		5.Sistem de monitorizare video	Valoare achiziție Servicii asigurate	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	
		6. Constituirea arhivei digitale a instituției	Valoare achiziție Număr beneficiari	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	2021-2030	Consiliu local Primar	

8. Portofoliul de proiecte prioritare

Fișele de proiect detaliază proiectele prioritare ce stau la baza măsurilor de dezvoltare a comunei Valea Crișului pentru perioada 2021-2030, oferind astfel un sprijin suplimentar autorității publice local în planificarea activităților necesare implementării strategiei.

Fișele au un caracter strict orientativ cu privire la obiectivele, activitățile propuse, rezultatele așteptate, bugetele estimative, aspectele concrete și detaliile urmând a fi stabilite de către autoritatea publică în urma unor analize aprofundate, a studiilor de fezabilitate, precum și a consultării părților vizate de inițiativele respective.

PORTOFOLIUL DE PROIECTE PRIORITARE**2021-2030****INFRASTRUCTURĂ ȘI UTILITĂȚI**

1.	Titlul proiectului: Reabilitare și modernizare DC30	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> O infrastructură rutieră modernă favorizează progresul economic și social al comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea accesului la infrastructura de bază Îmbunătățirea transportului local de persoane și mărfuri Fluidizarea circulației</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de reabilitare și modernizare a drumului</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură rutieră modernizată Îmbunătățirea traficului rutier și a siguranței acestuia Atragerea potențialilor investitori</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, vizitatori/turiști, participanți la trafic, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

2.	Titlul proiectului: Reabilitare și modernizare străzi comunale	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> O infrastructură rutieră modernă favorizează progresul economic și social al comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea accesului la infrastructura de bază Îmbunătățirea transportului rutier local Micșorarea timpilor de deplasare în comună și între localități Prevenirea blocării drumurilor datorită unor fenomene meteo extreme</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de reabilitare și modernizare a străzilor comunale</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură rutieră modernizată Îmbunătățirea traficului rutier și a siguranței acestuia</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungimea străzilor comunale reabilitate și modernizate (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, vizitatori/turiști, participanți la trafic, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	200.000 lei	

3.	Titlul proiectului: Identificarea și întabularea străzilor din comuna Valea Crișului	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea cunoașterii datelor tehnice și economice asupra imobilelor de pe raza comunei, pentru stabilirea priorităților și măsurilor adecvate în funcție de specificul zonei. Elaborarea corectă de proiecte de organizare, sistematizare și amenajare a teritoriului.</p> <p><u>Obiective:</u> Definirea străzilor și a limitelor de proprietate Impunerea unui regim de aliniere prin nominalizarea aliniamentului Reglementarea circulației rutiere în comună</p> <p><u>Activități:</u> Deplasări în teren Acțiuni de identificare și întabulare a străzilor din comună</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Identificarea și întabularea tuturor străzilor comunei Dezvoltarea infrastructurii în perspectivă</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr și lungime străzi identificate și întabulate</p> <p><u>Beneficiari:</u> Primăria Comunei Valea Crișului, comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	100.000 lei	

4.	Titlul proiectului: Identificare drumuri agricole și drumuri de sistematizare	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea cunoașterii datelor tehnice și economice asupra imobilelor de pe raza comunei, pentru stabilirea priorităților și măsurilor adecvate în funcție de specificul zonei. Elaborarea corectă de proiecte de organizare, sistematizare și amenajare a teritoriului.</p> <p><u>Obiective:</u> Definirea drumurilor agricole și a drumurilor de sistematizare Reglementarea circulației rutiere în comună</p> <p><u>Activități:</u> Deplasări în teren Acțiuni de identificare a drumurilor agricole și a drumurilor de sistematizare din comună</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Drumuri agricole și drumuri de sistematizare identificate Dezvoltare infrastructură de transport în perspectivă</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr și lungime drumuri (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> Primăria Comunei Valea Crișului, comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	100.000 lei	

5.	Titlul proiectului: Extindere rețea stradală în comuna Valea Crișului	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> O infrastructură rutieră dezvoltată favorizează progresul economic și social al comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea accesului la infrastructura de bază Îmbunătățirea transportului local de persoane și mărfuri</p> <p><u>Activități:</u> Realizare studii de trafic. Întocmire SF, PT Obținere avize/autorizații Lucrări de amenajare și modernizare străzi noi</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură rutieră modernă Fluidizarea circulației și creșterea siguranței în trafic Atragerea de noi investitori în comună</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime rețea stradală nou realizată (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, turiști/vizitatori, participanți la trafic, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

6.	Titlul proiectului: Reabilitare și modernizare drumuri de interes local în comuna Valea Crișului	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> O infrastructură rutieră modernă favorizează progresul economic și social al comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea accesului la infrastructura de bază Îmbunătățirea transportului local de persoane și mărfuri</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de reabilitare și modernizare drumuri de interes local</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură rutieră modernă Fluidizarea circulației și creșterea siguranței în trafic Atragerea de noi investitori în comună</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr și lungime drumuri reabilitate și modernizate (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, turiști/vizitatori, participanți la trafic, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	2.369.310 lei	

7.	Titlul proiectului: Modernizare infrastructură rutieră agricolă	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> O infrastructură rutieră dezvoltată favorizează progresul economic și social al comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Facilitarea accesului la infrastructura rutieră agricolă a comunei Îmbunătățirea transportului rutier agricol</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de modernizare a infrastructurii rutiere agricole existente</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură rutieră agricolă modernizată Atragerea de potențiali investitori Atragerea de forță de muncă specializată</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr și lungime drumuri modernizate (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	
Buget estimat	<p>Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului</p>	

8.	Titlul proiectului: Amenajare, construire și reabilitare drumuri forestiere
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> O infrastructură rutieră modernă favorizează progresul economic și social al comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Modernizarea și extinderea rețelei de drumuri de exploatare forestieră Îmbunătățirea transportului local</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de amenajare, construire și reabilitare a infrastructurii rutiere de drumuri de exploatare forestieră</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură modernizată de drumuri de exploatare forestieră Atragerea de potențiali investitori Atragerea de forță de muncă specializată</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr și lungime drumuri construite și reabilite (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, operatorii economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	6.750.000 lei

9.	Titlul proiectului: Construire de trotuare în comuna Valea Crișului	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Accidentele rutiere reprezintă o cauză majoră a deceselor, prin urmare se impune luarea măsurilor necesare pentru reducerea sau chiar eliminarea unor astfel de evenimente negative pe raza comunei.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea siguranței în trafic a pietonilor Facilitarea accesului pietonal al cetățenilor comunei la unități de învățământ, medicale, sociale, magazine sătești, primărie, poliție etc. Estetizarea spațiului comunal</p> <p><u>Activități:</u> Documentație tehnică Obținere avize/autorizații Lucrări de amenajare și construire trotuare</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură pietonală modernă Reducerea timpilor de deplasare în comună Siguranță în trafic</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime trotuare construite (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, turiști/vizitatori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

10.	Titlul proiectului: Realizare șanțuri și podețe betonate în comuna Valea Crișului	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare</u> Apa în cantități foarte mari poate provoca pagube umane și materiale însemnate, prin urmare se impune luarea măsurilor necesare pentru prevenirea evenimentelor negative cauzate de inundații și viituri.</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea stabilității drumurilor și fluidizarea traficului rutier Creșterea siguranței în trafic Facilitarea accesului locuitorilor în curțile proprii pe timpul ploilor Protejarea gospodăriilor de inundații Estetizarea spațiului comunal</p> <p><u>Activități:</u> Întocmire SF, PT Obținere avize/autorizații Lucrări de realizare șanțuri și podețe betonate în comună</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Șanțuri și podețe betonate pe tot teritoriul comunei Eliminare depuneri de apă pe carosabil Gospodării protejate de inundații</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime șanțuri realizate (km) Număr gospodării deservite</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

11.	Titlul proiectului: Construire poduri în satele Valea Crișului și Calnic	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea extinderii traficului rutier, care va determina progresul economic și social al comunei.</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea stabilității drumurilor și facilitarea traficului rutier Creșterea siguranței în trafic</p> <p><u>Activități:</u> Realizare studii de trafic. Întocmire SF, PT Obținere avize/autorizații Lucrări de construire poduri</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Număr mai mare de poduri în comună Infrastructură rutieră modernă Fluidizarea circulației rutiere Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr și lungime poduri construite (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, participanți la trafic, operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	
Buget estimat	<p>Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului</p>	

12.	Titlul proiectului: Reabilitare poduri și podețe existente în comuna Valea Crișului	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> O infrastructură de transport modern atrage după sine dezvoltarea economică și socială a comunei.</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea stabilității drumurilor și fluidizarea traficului rutier Creșterea siguranței în trafic</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de reabilitare poduri și podețe</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură rutieră modernă Fluidizarea circulației rutiere Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr și lungime poduri și podețe reabilite (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, participanți la trafic, operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

13.	Titlul proiectului: Realizare punți pietonale fixe în comuna Valea Crișului	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Accidentele rutiere reprezintă o cauză majoră a deceselor, prin urmare se impune luarea măsurilor necesare pentru reducerea sau chiar eliminarea unor astfel de evenimente negative pe raza comunei.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea standardelor de calitate a zonelor pietonale Creșterea siguranței în trafic a pietonilor</p> <p><u>Activități:</u> Realizare studii de trafic, SF, PT Obținere avize/autorizații Lucrări de construcție punți pietonale fixe</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Punți pietonale fixe realizate în comună Infrastructură pietonală modernă Reducerea timpilor de deplasare în comună Siguranță în trafic</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr și lungime punți pietonale (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

14.	Titlul proiectului: Amenajare șanțuri și rigole pentru scurgerea apelor pluviale în comuna Valea Crișului
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare</u> Apa în cantități foarte mari poate provoca pagube umane și materiale însemnate, prin urmare se impune luarea măsurilor necesare pentru prevenirea evenimentelor negative cauzate de inundații și viituri.</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea rețelei de evacuare a apelor pluviale, în vederea dezvoltării rurale și protejării mediului înconjurător Asigurarea stabilității drumurilor și fluidizarea traficului rutier Facilitarea accesului locuitorilor în curțile proprii pe timpul ploilor Protejarea gospodăriilor de inundații Estetizarea spațiului comunal</p> <p><u>Activități:</u> Întocmire documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de realizare șanțuri și podețe betonate în comună</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Șanțuri și rigole amenajate pe tot teritoriul comunei Eliminare depuneri de apă pe carosabil Gospodării protejate de inundații</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

15.	Titlul proiectului: Dezvoltare rețea de drumuri locale în zonele turistice	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Construirea și dezvoltarea infrastructurii publice de transport determină atragerea de investitori și fonduri suplimentare la bugetul local.</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea turismului în zonă Îmbunătățirea transportului local</p> <p><u>Activități:</u> Realizare SF, PT Obținere avize/autorizații Lucrări de construire/reabilitare a drumurilor locale în zonele turistice</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură rutieră modernă Atragerea de turiști/vizitatori Atragerea de potențiali investitori Atragerea de forță de muncă specializată</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime rețea drumuri (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, turiști/vizitatori, operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

16.	Titlul proiectului: Dezvoltare căi de acces prin drumuri pietruite la fermele de animale	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Construirea și dezvoltarea infrastructurii publice de transport determină atragerea de investitori și fonduri suplimentare la bugetul local.</p> <p><u>Obiective:</u> Facilitarea accesului la obiectivele economice agricole</p> <p><u>Activități:</u> Realizare SF, PT Obținere avize/autorizații Lucrări de construire/reabilitare a căilor de acces prin drumuri pietruite la fermele de animale</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură rutieră agricolă modernizată Atragerea de potențiali investitori Atragerea de forță de muncă specializată</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime căi de acces dezvoltate (km) Număr ferme deservite</p> <p><u>Beneficiari:</u> operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

17.	Titlul proiectului: Îmbunătățirea și dezvoltarea infrastructurii legate de dezvoltarea și adaptarea agriculturii și silviculturii în comuna Valea Crișului
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Construirea și dezvoltarea infrastructurii publice de transport determină atragerea de investitori și fonduri suplimentare la bugetul local.</p> <p><u>Obiective:</u> Facilitarea accesului la obiectivele economice agricole și silvice</p> <p><u>Activități:</u> Realizare SF, PT Obținere avize/autorizații Lucrări de construire, modernizare și reabilitare a infrastructurii legate de dezvoltarea agriculturii și silviculturii în comună</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură modernă Atragerea de potențiali investitori Atragerea de forță de muncă specializată</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr obiective economice deservite Creștere economică generată Lungime/suprafață infrastructură dezvoltată</p> <p><u>Beneficiari:</u> operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

18.	Titlul proiectului: Realizare infrastructură pentru dezvoltarea turismului pe plan local
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Construirea și dezvoltarea infrastructurii publice de transport determină atragerea de investitori și fonduri suplimentare la bugetul local.</p> <p><u>Obiective:</u> Facilitarea accesului la obiectivele turistice</p> <p><u>Activități:</u> Realizare SF, PT Obținere avize/acorduri Lucrări de construire, modernizare și reabilitare a infrastructurii legate de dezvoltarea turismului</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură rutieră modernă Atragerea de turiști/vizitatori Atragerea de potențiali investitori Atragerea de forță de muncă specializată</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr obiective economice deservite Creștere economică generată Lungime/suprafață infrastructură dezvoltată</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, turiști/vizitatori, operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

19.	Titlul proiectului: Amenajare piste de biciclete în comuna Valea Crișului	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Accidentele rutiere reprezintă o cauză majoră a deceselor, prin urmare se impune luarea măsurilor necesare pentru reducerea sau chiar eliminarea unor astfel de evenimente negative pe raza comunei. Facilitarea transportului la și de la locul de muncă. Dezvoltarea cicloturismului în zonă.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea siguranței în trafic în cazul deplasărilor cu bicicleta</p> <p><u>Activități:</u> Identificarea traseelor oportune deplasărilor cu bicicleta Realizare piste de bicicletă pe traseele identificate</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Piste de biciclete amenajate Siguranță în trafic Atragerea de forță de muncă specializată Creșterea numărului de turiști</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr și lungime piste amenajate (km) Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, turiști/vizitatori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

20.	Titlul proiectului: Amenajări parcări pentru biciclete în zonele de interes economic (industrial, agricol, comercial, turistic)
Descrierea proiectului	<p><u>Justificarea:</u> Inexistența parcărilor pentru biciclete în zonele de interes economic pe raza comunei Sprijinirea transportului cu bicicleta la/de la locul de muncă Dezvoltarea cicloturismului</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea siguranței în trafic în cazul deplasărilor cu bicicleta</p> <p><u>Activități:</u> Identificarea spațiilor oportune amenajării de parcări pentru biciclete Amenajări parcări pentru biciclete în zonele de interes economic</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Parcări de biciclete amenajate Atragerea de forță de muncă specializată Creșterea numărului de turiști</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr și suprafață parcări de biciclete Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, turiști/vizitatori, operatori economici cu sediul în comună</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

21.	Titlul proiectului: Dezvoltarea transportului public pentru navetiștii care au loc de muncă în unitățile economice din oraș
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea infrastructurii de transport public determină progresul economic și social al comunei.</p> <p><u>Obiective:</u> Facilitarea transportului la locul de muncă în unitățile economice din municipiul Sfântu Gheorghe Îmbunătățirea condițiilor de transport în comun</p> <p><u>Activități:</u> Extindere trasee de transport public Atragere de operatori de transport persoane pentru prestarea serviciilor de transport între comuna Valea Crișului și localitățile învecinate</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Număr mai mare de curse Sfântu Gheorghe – Valea Crișului Număr mai mare de persoane care apelează la transportul public în comun</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr curse noi Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

22.	Titlul proiectului: Amenajare stații de transport public în comuna Valea Crișului	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea infrastructurii de transport public determină progresul economic și social al comunei.</p> <p><u>Obiective:</u> Îmbunătățirea condițiilor de transport în comun</p> <p><u>Activități:</u> Întocmire SF, PT Modernizare stații de transport public existente, inclusiv realizarea de noi stații prin dotarea cu: indicatoare și marcaje rutiere, indicatoare cu informații pentru călători, platforme de așteptare, cabine cu acoperiș și scaune</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Număr mai mare de stații de transport public Stații modernizate Număr mai mare de călători deserviți</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr stații de transport amenajate</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, operatori economici, turiști/vizitatori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

23.	Titlul proiectului: Actualizare PUG	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a comunității și creșterea calității vieții populației, prin stabilirea direcțiilor, priorităților și reglementărilor de amenajare a teritoriului și dezvoltare urbanistică a localității</p> <p><u>Obiective:</u> Stabilirea priorităților de dezvoltare teritorială Stabilirea și delimitarea teritoriului intravilan Stabilirea unui model de utilizare rațională și echilibrată a terenurilor</p> <p><u>Activități:</u> Documentare, studii de fundamentare Elaborare documentație Avize, aprobări</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Noi investiții atrase în comună</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Creștere economică generată Număr investitori noi</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	80.000 lei	

24.	Titlul proiectului: Identificare și întabulare terenuri și clădiri proprietatea comunei	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea cunoașterii datelor tehnice și economice asupra imobilelor de pe raza comunei, pentru stabilirea priorităților și măsurilor adecvate în funcție de specificul zonei. Elaborarea corectă de proiecte de organizare, sistematizare și amenajare a teritoriului.</p> <p><u>Obiective:</u> Realizarea evidenței tehnico-economice și juridice a imobilelor aflate în proprietatea comunei Fundamentarea proprietății asupra imobilelor și identificarea limitelor proprietăților Corectitudinea sumei colectate pentru impozitul anual Dezvoltarea infrastructurii și a investițiilor în comună</p> <p><u>Activități:</u> Deplasări în teren Acțiuni de identificare și întabulare terenuri și clădiri proprietatea comunei</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Identificarea și întabularea tuturor terenurilor și clădirilor proprietatea comunei Dezvoltarea infrastructurii și a investițiilor pe termen lung în comună</p> <p><u>Beneficiari:</u> Primăria Comunei Valea Crișului, comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei ANCPI	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	200.000 lei	

25.	Titlul proiectului: Extindere și reabilitare a sistemului de alimentare cu apă în comuna Valea Crișului
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Existența rețelei de alimentare cu apă va determina dezvoltarea economică a comunei, prin facilitarea producției, precum și creșterea calității vieții populației. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Conformarea cu obligațiile privind calitatea apei</p> <p><u>Activități:</u> Proiectare și inginerie, studii de teren Obținere avize/autorizații Lucrări de extindere și reabilitare a sistemului de alimentare cu apă</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea calității apei furnizate Număr mai mare de cetățeni și operatori economici racordați la rețea Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime rețea de apă Număr gospodării/obiective economice deservite</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice, operatori economici, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

26.	Titlul proiectului: Înființare, întreținere și extindere rețea de canalizare în comuna Valea Crișului
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Existența rețelei de canalizare va determina creșterea nivelului de trai al populației și protecția mediului înconjurător. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Protejarea mediului înconjurător</p> <p><u>Activități:</u> Proiectare și inginerie, studii de teren Lucrări de extindere și reabilitare a sistemului de alimentare cu apă</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Rețea de canalizare extinsă la nivelul comunei Număr mai mare de cetățeni racordați la rețea Protecția mediului înconjurător</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime rețea canalizare Număr gospodării/obiective economice deservite</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice, operatori economici, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

27.	Titlul proiectului: Extindere sistem de alimentare cu apă și înființare sistem de canalizare menajeră în satul Calnic, comuna Valea Crișului
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Extinderea sistemului de alimentare cu apă și înființarea rețelei de canalizare va determina creșterea nivelului de trai al populației și protecția mediului înconjurător. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Protejarea mediului înconjurător</p> <p><u>Activități:</u> Proiectare și inginerie, studii de teren Lucrări de extindere și reabilitare a sistemului de alimentare cu apă Lucrări de introducere a sistemului de canalizare menajeră</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Rețea de alimentare cu apă extinsă la nivelul comunei Rețea de canalizare menajeră înființată Număr mai mare de cetățeni racordați la cele două rețele Protecția mediului înconjurător</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice, operatori economici, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	5.896.945 lei

28.	Titlul proiectului: Rețea de canalizare menajeră în comuna Valea Crișului, sat Valea Crișului
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Existența rețelei de canalizare va determina creșterea nivelului de trai al populației și protecția mediului înconjurător. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Protejarea mediului înconjurător</p> <p><u>Activități:</u> Proiectare și inginerie, studii de teren Lucrări de introducere a rețelei de canalizare menajeră Lucrări de racordare a cetățenilor comunei la rețea</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Rețea de canalizare înființată la nivelul comunei Număr mai mare de cetățeni racordați la rețea Protecția mediului înconjurător</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice, operatori economici, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	5.582.289,14 lei

29.	Titlul proiectului: Infrastructură de apă și irigații pentru activități agricole și zootehnice în comuna Valea Crișului
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Existența unei infrastructuri moderne de apă și irigații va determina dezvoltarea agriculturii, prin facilitarea producției și va ajuta la combaterea efectelor negative ale secetei.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea rentabilității activităților agricole Prevenirea producerii pagubelor cauzate de secetă</p> <p><u>Activități:</u> Proiectare și inginerie, studii de teren Avize/autorizații Lucrări de realizare a infrastructurii de apă și irigații pentru activități agricole și zootehnice</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură de apă și irigații modernă Suprafață mare de teren agricol deservită Creșterea productivității fermelor agricole și zootehnice Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>
Buget estimat	<p>Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului</p>

30.	Titlul proiectului: Înlocuirea rețelelor de apă cu prioritatea stabilită de pierderile din rețea, număr de intervenții, probleme în alimentare, pierderi în contorizare
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Modernizarea rețelei de alimentare cu apă va determina dezvoltarea economică a comunei, prin facilitarea producției, precum și creșterea calității vieții populației. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Diminuarea pierderilor și a problemelor în alimentare, limitarea numărului de intervenții Conformarea cu standardele legale privind calitatea</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de înlocuire a rețelelor de apă</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Rețele de apă înlocuite Diminuarea pierderilor în rețea Număr limitat de intervenții Reducerea cheltuielilor</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

31.	Titlul proiectului: Retehnologizarea rețelei de canalizare	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Retehnologizarea rețelei de canalizare va determina creșterea nivelului de trai al populației și protecția mediului înconjurător. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Conformarea cu standardele legale privind calitatea serviciilor</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de retehnologizare a rețelei de canalizare</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Rețea de canalizare retehnologizată Protecția mediului înconjurător</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime rețea retehnologizată Număr gospodării/obiective economice deservite</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

32.	Titlul proiectului: Distribuție gaze naturale, racord de înaltă presiune și SRM gaz	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Existența sistemului de distribuție a gazelor naturale în comună va determina dezvoltarea economică a comunei, prin facilitarea producției, precum și creșterea calității vieții populației. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației, instituțiilor publice și operatorilor economici din comună la serviciile de bază Conformarea cu standardele legale privind calitatea serviciilor</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de racordare la sistem de distribuție gaze naturale și SRM</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Introducere rețea de gaze naturale Gospodării racordate la rețea Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

33.	Titlul proiectului: Aducțiune rețea gaz	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Existența sistemului de distribuție a gazelor naturale în comună va determina dezvoltarea economică a comunei, prin facilitarea producției, precum și creșterea calității vieții populației. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Conformarea cu standardele legale privind calitatea serviciilor</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de aducțiune rețea gaz</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Aducțiune rețea gaz Gospodării deservite</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime rețea gaz (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

34.	Titlul proiectului: Racordare la rețea de gaz	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Existența sistemului de distribuție a gazelor naturale în comună va determina dezvoltarea economică a comunei, prin facilitarea producției, precum și creșterea calității vieții populației. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Conformarea cu standardele legale privind calitatea serviciilor</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de racordare la rețeaua de gaz</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Introducere rețea de gaze naturale Gospodării/operatori economici racordate/racordați la rețea Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr racordări la rețea gaz</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

35.	Titlul proiectului: Extindere rețea de gaz	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Extinderea sistemului de distribuție a gazelor naturale în comună va determina dezvoltarea economică a comunei, prin facilitarea producției, precum și creșterea calității vieții populației. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Conformarea cu standardele legale privind calitatea serviciilor</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de extindere a rețelei de gaz existente</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Extindere rețea de gaze naturale Număr mai mare de gospodării/operatori economici racordate/racordați la rețea Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

36.	Titlul proiectului: Extindere rețea electrică în comuna Valea Crișului	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Extinderea rețelei de energie electrică în comună va determina dezvoltarea economică a comunei, prin facilitarea producției, precum și creșterea calității vieții populației. Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de accesibilitate al populației la serviciile de bază Dezvoltarea sistemului de alimentare cu energie electrică</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de extindere a rețelei electrice</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Extindere rețea electrică Număr mai mare de gospodării/operatori economici racordate/racordați la rețea Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

37.	Titlul proiectului: Electrificare ferme de animale	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Accesul la rețeaua de energie electrică a fermelor agricole va determina creșterea producției agricole și a zootehniei.</p> <p><u>Obiective:</u> Facilitarea accesului operatorilor economici la utilități Extinderea sistemului de alimentare cu energie electrică în comună</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de extindere a rețelei de curent electric</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Extindere rețea electrică Ferme racordate la rețeaua electrică Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime rețea electrică (km) Număr ferme</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	
Buget estimat	<p>Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului</p>	

38.	Titlul proiectului: Alimentare cu energie electrică la obiective agricole și industriale	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Accesul la rețeaua de energie electrică a obiectivelor agricole și industrial va determina progresul economic al comunei, prin atragerea de noi investiții și dezvoltarea celor existente.</p> <p><u>Obiective:</u> Facilitarea accesului operatorilor economici la utilități Extinderea sistemului de alimentare cu energie electrică în comună</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de extindere a rețelei de curent electric</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Extindere rețea electrică Număr de obiective agricole și industriale deservite Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime rețea electrică (km) Număr obiective agricole și industriale racordate</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici cu sediul în comună, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

39.	Titlul proiectului: Extindere și modernizare sistem de iluminat public	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de acces la infrastructura de iluminat public Reducerea consumurilor specifice</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de extindere și modernizare a rețelei de iluminat public</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Extinderea rețelei de iluminat public Număr mai mare de puncte de aprindere Consum economic prin utilizarea becurilor LED Reducerea cheltuielilor</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungimea noii rețele (km) Număr puncte de aprindere noi</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

40.	Titlul proiectului: Reabilitare sistem de iluminat public stradal	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea gradului de acces la infrastructura de iluminat public Reducerea consumurilor specifice</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de extindere și modernizare a rețelei de iluminat public</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Rețea de iluminat public reabilitată Număr mai mare de puncte de aprindere Consum economic prin utilizarea becurilor LED Reducerea cheltuielilor</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungimea sistemului de iluminat reabilitat (km) Număr puncte de aprindere</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

41.	Titlul proiectului: Realizare sistem de iluminat public utilizând energie regenerabilă	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Implementarea normelor UE cu privire la protecția mediului, utilizarea tehnologiilor curate și care risipesc mai puține resurse Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene</p> <p><u>Obiective:</u> Valorificarea surselor regenerabile de energie (fotovoltaică) Reducerea cheltuielilor cu utilitățile</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Instalarea panourilor fotovoltaice pe sistemele de iluminat public și panourile de dirijare a circulației</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Panouri fotovoltaice instalate Reducerea cheltuielilor Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungimea rețelei de iluminat care utilizează energie regenerabilă (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local, buget de stat, fonduri externe nerambursabile	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

42.	Titlul proiectului: Construire de parc fotovoltaic cu panouri solare	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Implementarea normelor UE cu privire la protecția mediului, utilizarea tehnologiilor curate și care risipesc mai puține resurse</p> <p><u>Obiective:</u> Valorificarea surselor regenerabile de energie (fotovoltaică) Reducerea cheltuielilor cu utilitățile</p> <p><u>Activități:</u> Identificarea terenului pentru construire parc fotovoltaic Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Instalarea panourilor solare</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Panouri fotovoltaice instalate Reducerea cheltuielilor Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Suprafață parc fotovoltaic Număr panouri solare Număr beneficiari deserviți</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

43.	Titlul proiectului: Utilizarea complementară a surselor regenerabile de energie în instituțiile publice
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Implementarea normelor UE cu privire la protecția mediului, utilizarea tehnologiilor curate și care risipesc mai puține resurse</p> <p><u>Obiective:</u> Valorificarea surselor regenerabile de energie Reducerea cheltuielilor cu utilitățile</p> <p><u>Activități:</u> Elaborarea de documentații tehnice Obținere avize/autorizații Dotarea clădirilor de interes public cu instalații de producere a energiei din surse regenerabile</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Instalații implementate Reducerea cheltuielilor</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr instituții care utilizează energie regenerabilă Procent reducere cheltuieli</p> <p><u>Beneficiari:</u> instituții publice</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

44.	Titlul proiectului: Amenajare case mortuare în satele Valea Crișului și Calnic	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Asigurarea conformității cu normele legale privind expunerea persoanelor decedate Protecția sănătății publice</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea accesului la servicii funerare corespunzătoare normelor legale</p> <p><u>Activități:</u> Lucrări de amenajare case mortuare Dotarea material completă a acestora</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Case mortuare amenajate cu respectarea normativelor în vigoare</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Suprafață amenajată</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	200.000 lei	

45.	Titlul proiectului: Racordarea la rețeaua de internet în bandă largă a comunei	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Existența accesului la rețeaua de internet determină îmbunătățirea nivelului de trai a populației, precum și consolidarea capacității operatorilor economici de a furniza servicii la standarde europene.</p> <p><u>Obiective:</u> Facilitarea accesului la servicii de internet în bandă largă</p> <p><u>Activități:</u> Lucrări de racordare la rețeaua de internet</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Racordare la rețeaua de internet în bandă largă a cât mai multor utilizatori publici și privați</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr total utilizatori racordați la rețea</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

46.	Titlul proiectului: Dotarea unităților de învățământ cu echipamente IT performante	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Educația stă la baza dezvoltării durabile a oricărei comunități Se impune facilitarea accesului la actul educațional pentru toți copiii, inclusiv pentru cei care provin din categoriile defavorizate ale populației</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea conformității cu standardele în vigoare privind spațiile de desfășurare a procesului educațional Creșterea calității actului educațional</p> <p><u>Activități:</u> Modernizare săli de clasă și laboratoare Dotarea cu echipamente IT performante</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Acces facil la informație prin tehnologie performantă Servicii educaționale de calitate Performanțe școlare</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr unități de învățământ dotate Număr echipamente Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> școlile și grădinițele din comună</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

47.	Titlul proiectului: Dotarea unităților medicale și de protecție socială cu echipamente IT performante
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Asigurarea sănătății și protecției sociale a cetățenilor comunei Facilitarea accesului la actul medical pentru toți cetățenii comunei, inclusiv pentru cei care provin din categoriile defavorizate ale populației</p> <p><u>Obiective:</u> Îmbunătățirea accesului la serviciile medicale de bază Creșterea calității actului medical</p> <p><u>Activități:</u> Dotare cu echipamente IT performante</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Acces facil la informație prin tehnologie performantă Servicii medicale și sociale de calitate</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr unități de învățământ dotate Număr echipamente Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> unitățile medicale și de protecție socială de pe raza comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

48.	Titlul proiectului: Furnizarea de servicii publice online	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Crearea tuturor condițiilor pentru furnizarea de servicii publice la standarde europene</p> <p><u>Obiective:</u> Facilitarea accesului la servicii publice Reducerea termenului de soluționare a solicitărilor cetățenilor</p> <p><u>Activități:</u> Înregistrarea în sistemele informatice naționale Instruirea personalului pentru asigurarea serviciilor online Furnizarea de servicii publice online</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Acces facil la servicii publice online Reducerea timpului de soluționare a cererilor</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr utilizatori sistem Număr și valoare tranzacții operate online Procent impozite și taxe plătite online Procent facturi plătite online</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

ECONOMIE ȘI MEDIU DE AFACERI

49.	Titlul proiectului: Înființare parc agroindustrial	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea mediului de afaceri, prin atragerea de investiții și fonduri suplimentare la bugetul local</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea infrastructurii de afaceri în comună</p> <p><u>Activități:</u> Documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de construcție și amenajare parc industrial, cu toate utilitățile asigurate</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Atragerea de potențiali investitori Forță de muncă specializată Prevenirea șomajului</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

50.	Titlul proiectului: Modernizare căi de acces la parcul agroindustrial	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea mediului de afaceri, prin atragerea de investiții și fonduri suplimentare la bugetul local</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea infrastructurii de afaceri în comună</p> <p><u>Activități:</u> Documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de modernizare infrastructură de acces la parcul agroindustrial</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură de acces modernă Atragerea de potențiali investitori Atragerea de forță de muncă specializată</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime căi de acces (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	
Buget estimat	<p>Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului</p>	

51.	Titlul proiectului: Creșterea producției agricole și valorificarea în industria alimentară
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Pe raza comunei există un număr mare de producători agricoli, care au nevoie de sprijin în dezvoltarea activității lor Se urmărește crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin valorificarea inteligentă a potențialului agricol</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a potențialului agricol al comunei Ocuparea forței de muncă la nivelul comunei</p> <p><u>Activități:</u> Sprijinirea producătorilor agricoli locali, prin acordarea de consiliere și facilități pentru dezvoltarea activităților de producție Dezvoltarea infrastructurii locale (de transport, irigații, locuri de desfacere și depozitare a produselor)</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea producției agricole și valorificarea acesteia în industria alimentară Atragerea de investitori în sectorul agricol și al industriei alimentare Prevenirea șomajului</p> <p><u>Beneficiari:</u> producători agricoli (persoane fizice și juridice), potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

52.	Titlul proiectului: Încurajarea creșterii animalelor și a produselor ecologice	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Pe raza comunei există crescători de animale, care au nevoie de sprijin în dezvoltarea activității lor Se urmărește crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin susținerea produselor ecologice de interes pe piața actuală</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a potențialului agricol al comunei Ocuparea forței de muncă la nivelul comunei</p> <p><u>Activități:</u> Sprijinirea crescătorilor de animale, prin acordarea de consiliere și facilități pentru dezvoltarea producției de lapte, carne, piele, lână etc. Dezvoltarea infrastructurii locale (de transport, utilități, puncte de colectare a laptelui, etc.)</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Diversificarea gamei de produse ecologice Atragerea de investitori Prevenirea șomajului</p> <p><u>Beneficiari:</u> producători agricoli (persoane fizice și juridice), potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

53. Titlul proiectului: Construire, reabilitare și amenajare cabinet veterinar	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Pe raza comunei există crescători de animale, care au nevoie de sprijin în dezvoltarea activității lor Este necesară furnizarea de servicii de medicină veterinară de calitate</p> <p><u>Obiective:</u> Sprijinirea crescătorilor de animale prin acordarea de servicii de medicină veterinară conform standardelor de calitate în domeniu</p> <p><u>Activități:</u> Lucrări de construire și amenajare a cabinetului de medicină veterinară Dotarea materială a cabinetului veterinar</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Servicii de medicină veterinară asigurate în comună</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Suprafață amenajată Număr beneficiari deserviți</p> <p><u>Beneficiari:</u> cabinetul de medicină veterinară, crescătorii de animale</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	20.000 lei

54.	Titlul proiectului: Dezvoltarea punctelor de colectare a laptelui de la producătorii familiari și fermele mici și mijlocii
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Pe raza comunei există crescători de animale, care au nevoie de sprijin în dezvoltarea activității lor și valorificarea inteligentă a produselor obținute</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea infrastructurii de afaceri în comună Sprijinirea crescătorilor de animale și a producției de lapte</p> <p><u>Activități:</u> Amenajarea de puncte de colectare a laptelui de la producătorii familiari și fermele mici și mijlocii din comună Organizarea transportului laptelui la fabricile din zonă</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea cantității de lapte colectat în condiții optime Atragerea de investitori interesați de producția de lapte</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr și capacitate puncte colectare Cantitate de lapte colectată și valorificată</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, producătorii familiari și fermele mici și mijlocii din comună, transportatori, fabricile de prelucrare a laptelui, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

55.	Titlul proiectului: Dezvoltarea unor centre moderne de colectare și depozitare a produselor locale și a fructelor de pădure, inclusiv producția locală de produse tradiționale (gem, sirop, compot, produse medicinale etc.)
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin valorificarea inteligentă a potențialului agricol, precum și a resurselor naturale ale zonei</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea infrastructurii locale de afaceri Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a resurselor naturale ale zonei, dar și a producției locale Ocuparea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Documentații tehnice Avize/autorizații Lucrări de construire și amenajare a unor centre de colectare și depozitare a produselor locale și a fructelor de pădure</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea cantității de produse locale și fructe de pădure colectate și depozitate, care urmează a fi valorificate Prevenirea șomajului Atragerea de investitori</p> <p><u>Beneficiari:</u> producători locali (persoane fizice și juridice), potențiali investitori, cetățeni ai comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

56.	Titlul proiectului: Construire depozit de preluare, păstrare și valorificare a produselor agricole în comuna Valea Crișului
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin valorificarea inteligentă a potențialului agricol</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea infrastructurii locale de afaceri Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a producției locale Ocuparea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Documentații tehnice Avize/autorizații Lucrări de construire și amenajare a unui depozit de preluare, păstrare și valorificare a produselor locale</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea cantității de produse locale preluate și depozitate, care urmează a fi valorificate Prevenirea șomajului Atragerea de investitori</p> <p><u>Beneficiari:</u> producători locali (persoane fizice și juridice), potențiali investitori, cetățenii comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

57.	Titlul proiectului: Atragerea de investitori pentru valorificarea fructelor și legumelor în cadrul unei minifabrice pentru conserve și desfacerea produselor la poartă prin marketare pe internet și contacte directe (evitarea politicilor supermarketurilor)
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Exploatarea la intensitate maximă a producției de fructe și legume Dezvoltarea mediului de afaceri în comună</p> <p><u>Obiective:</u> Sprijinirea economiei locale și a producției autohtone Evitarea politicilor supermarketurilor, prin desfacerea produselor la poartă prin marketare pe internet și contacte directe Ocuparea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Lucrări de construire și dare în folosință a unei minifabrice de conserve Dezvoltarea infrastructurii locale (de transport, centre de colectare și valorificare a fructelor și legumelor) Promovare inteligentă a produselor locale</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Atragerea de investitori Creșterea producției locale de conserve Creșterea vânzărilor prin internet și contacte directe</p> <p><u>Beneficiari:</u> producători locali (persoane fizice și juridice), potențiali investitori, cetățenii comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

58.	Titlul proiectului: Încurajarea înființării asociațiilor pentru creșterea animalelor și valorificarea produselor alimentare
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea economiei locale, prin sprijinul acordat asociațiilor crescătorilor de animale în dezvoltarea activității lor și valorificarea inteligentă a produselor obținute Eficientizarea activităților agricole prin asociere și cooperare și aplicarea unor tehnologii moderne</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea economiei locale și a producției autohtone Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a producției autohtone Ocuparea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Realizarea de întâlniri și oferirea de consiliere și sprijin pentru constituirea asociațiilor de crescători de animale Dezvoltarea infrastructurii locale (de transport, utilități, centre de colectare și valorificare a produselor locale etc.) Promovare a produselor locale</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Înființare de asociații ale crescătorilor de animale Atragerea de investitori Creșterea producției autohtone Prevenirea șomajului</p> <p><u>Beneficiari:</u> crescătorii de animale, producătorii locali, potențiali investitori, cetățenii comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

59.	Titlul proiectului: Centru de promovare și desfacere a produselor agricole în comuna Valea Crișului
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin valorificarea inteligentă a potențialului agricol</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea infrastructurii locale de afaceri Creșterea competitivității producătorilor locali Valorificarea inteligentă a producției locale Ocuparea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Documentații tehnice Avize/autorizații Lucrări de construire și amenajare a unui centru de promovare și desfacere a produselor locale</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea cantității de produse locale valorificate în cadrul centrului Prevenirea șomajului Atragerea de investitori</p> <p><u>Beneficiari:</u> producători locali (persoane fizice și juridice), potențiali investitori, cetățenii comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

60.	Titlul proiectului: Înființare piață agroalimentară în comuna Valea Crișului	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Pentru stimularea producției și a comerțului cu produse autohtone trebuie creată o piață de desfacere dezvoltată. Existența spațiilor destinate activităților economice atrage investitorii din exterior.</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea economiei locale, prin sprijinirea comerțului cu produse autohtone Crearea de noi locuri de muncă Atragerea de investitori</p> <p><u>Activități:</u> Studii de teren, elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Lucrări de construire și amenajare a pieței Crearea tuturor condițiilor de igienă prin asigurarea tuturor utilităților Darea în funcțiune a pieței Promovarea pieței la nivel local, județean și la nivelul județelor limitrofe</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Atragerea de investitori Tranzacții comerciale semnificative desfășurate în cadrul pieței Noi locuri de muncă</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, producătorii autohtoni, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

61.	Titlul proiectului: Înființare târg de animale în comuna Valea Crișului	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Pentru stimularea comerțului cu animale trebuie creată o piață de desfacere dezvoltată. Existența spațiilor destinate activităților economice atrage investitorii din exterior.</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea economiei locale, prin sprijinirea comerțului cu animale Crearea de noi locuri de muncă Atragerea de investitori</p> <p><u>Activități:</u> Studii de teren Obținere avize/autorizații Lucrări de amenajare a târgului de animale Crearea tuturor condițiilor de igienă prin asigurarea tuturor utilităților Promovarea târgului de animale la nivel local, județean și la nivelul județelor limitrofe</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Atragerea de investitori Tranzacții comerciale semnificative desfășurate în cadrul târgului Noi locuri de muncă</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, crescătorii de animale (persoane fizice și juridice), potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

62.	Titlul proiectului: Microferme ecologice pentru integrarea în muncă a tinerilor cu deficiențe din categoriile sociale defavorizate
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea unei comunități care să fie echilibrată și durabilă din punct de vedere ecologic, etică din punct de vedere economic și justă din punct de vedere social</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea producției ecologice Sprijinirea categoriilor sociale defavorizate Crearea de locuri de muncă pentru tinerii cu deficiențe Specializarea în muncă a tinerilor cu deficiențe</p> <p><u>Activități:</u> Studiu de teren, elaborare documentație Acordare sprijin pentru constituirea și dezvoltarea fermei ecologice Identificarea tinerilor cu deficiențe din cadrul categoriilor sociale defavorizate Încadrarea în muncă și specializarea acestora</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Locuri de muncă pentru tineri cu deficiențe Forță de muncă specializată Producție agricolă ecologică</p> <p><u>Beneficiari:</u> investitori privați, tinerii cu deficiențe</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

63.	Titlul proiectului: Colectarea fructelor de pădure și plantelor medicinale și valorificarea acestora în industria alimentară și farmaceutică
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Crearea premiselor de dezvoltare economică a comunei, prin valorificarea inteligentă a resurselor naturale constând în fructe de pădure și plante medicinale</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea economiei locale, prin sprijinul acordat în vederea colectării fructelor de pădure și plantelor medicinale și valorificării acestora în industria alimentară și farmaceutică Atragerea de investitori</p> <p><u>Activități:</u> Amenajarea unui punct de colectare a fructelor de pădure și plantelor medicinale Asigurarea condițiilor pentru păstrarea și conservarea în condiții optime a acestora Promovarea punctului de colectare, în scopul atragerii de investitori pentru valorificarea produselor</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea cantităților de fructe de pădure și plante medicinale colectate și valorificate Atragerea de investitori</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

64.	Titlul proiectului: Dezvoltarea unor ateliere de fabricare a mobilierului, precum și pentru dezvoltarea unor produse artisanale din lemn
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea economiei locale prin valorificarea resurselor naturale locale (lemnul) și dezvoltarea producției de mobilă și obiecte artisanale din lemn</p> <p><u>Obiective:</u> Înființarea de ateliere de fabricare a mobilierului și a produselor artisanale din lemn Atragerea de investitori pe plan local Crearea de noi locuri de muncă Specializarea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Avize/autorizații Lucrări de construcție, amenajare și dotare cu instalații și echipamente necesare Promovare producție realizată</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Atragerea de investitori pe plan local Crearea de noi locuri de muncă și forță de muncă specializată Reducerea șomajului</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, producătorii de mobilă și obiecte de artizanat, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

65.	Titlul proiectului: Dezvoltare fabrică de mobilă artizanală	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea economiei locale prin valorificarea resurselor naturale locale (lemnul) și dezvoltarea producției de mobilă artizanală</p> <p><u>Obiective:</u> Înființarea unei fabrici de mobilă artizanală pe teritoriul comunei Atragerea de investitori pe plan local Crearea de noi locuri de muncă Specializarea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Avize/autorizații Lucrări de construcție, amenajare și dotare fabrică cu instalații și echipamente necesare Promovare producție realizată</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Atragerea de investitori pe plan local Crearea de noi locuri de muncă și forță de muncă specializată Reducerea șomajului</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, producătorii de mobilă artizanală, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

66.	Titlul proiectului: Atelier de prelucrare și valorificare a materialului lemnos în Valea Crișului
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea economiei locale prin valorificarea resurselor naturale locale (lemnul)</p> <p><u>Obiective:</u> Înființarea unui atelier de prelucrare și valorificare a lemnului Atragerea de investitori pe plan local Crearea de noi locuri de muncă Specializarea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Avize/autorizații Lucrări de construcție, amenajare și dotare cu instalații și echipamente necesare Promovare producție realizată</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Atragerea de investitori pe plan local Crearea de noi locuri de muncă și forță de muncă specializată Reducerea șomajului</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>
Buget estimat	<p>Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului</p>

67.	Titlul proiectului: Identificarea apelor minerale din zonă și valorificarea balneo a apelor sărate și susținerea prin diverse facilități a inițiativelor antreprenoriale în acest sens
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea economiei locale prin valorificarea inteligentă a potențialului balnear</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea durabilă de turismului balnear în zonă Atragerea de investitori Crearea de noi locuri de muncă Specializarea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Identificarea apelor minerale din zonă Efectuarea de studii privind potențialul curativ al acestora Acordarea de sprijin inițiativelor antreprenoriale în scopul valorificării balneo a apelor minerale și a celor sărate din zonă Dezvoltarea infrastructurii ce deservește obiectivele turistice și unitățile economice ce activează în domeniul turismului Promovarea la nivel național și internațional</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea numărului de turiști Atragerea de noi investiții Noi locuri de muncă Forță de muncă specializată Reducerea șomajului</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, potențiali investitori, turiști/vizitatori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

68.	Titlul proiectului: Dezvoltarea meșteșugurilor și artizanatului tradițional	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea economiei locale prin valorificarea meșteșugurilor, artei populare și tradiției</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea meșteșugurilor și artizanatului tradițional Atragere de investitori Crearea de noi locuri de muncă Specializarea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Organizarea de întâlniri cu meșteșugarii și artiștii populari Acordarea de facilități meșteșugarilor și artiștilor populari din comunitate pentru dezvoltarea producției și valorificarea acesteia Promovarea la nivel local, județean și național a producției artizanale</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Dezvoltarea producției meșteșugărești și artizanale și valorificarea acesteia Creșterea atractivității comunei din punct de vedere turistic Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, meșteșugarii și artiștii populari, turiști/vizitatori, potențiali investitori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

69.	Titlul proiectului: Susținerea programelor de instruire privind dezvoltarea resurselor umane în comuna Valea Crișului	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea specializării forței de muncă în acord cu nevoile actuale ale comunității</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea și specializarea resurselor umane în comună Promovarea ocupării și incluziunii sociale Prevenirea șomajului</p> <p><u>Activități:</u> Organizarea de întâlniri cu reprezentanții AJOFM, cu formatorii etc. Susținerea organizării programelor de instruire la nivelul comunei</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Forță de muncă specializată Reducerea șomajului</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr și diversitate programe de instruire Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, în special tinerii</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

70.	Titlul proiectului: Instruire pentru dezvoltarea unor proiecte antreprenoriale locale	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Promovarea culturii antreprenoriale poate fi o pârgie importantă pentru creșterea inovării și dezvoltării în afaceri</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea competitivității economice, care va determina creșterea calității produselor, lucrărilor și serviciilor furnizate Formarea profesională continuă a populației Promovarea ocupării și incluziunii sociale Prevenirea șomajului</p> <p><u>Activități:</u> Susținerea de cursuri legate de antreprenariat cu participarea AJOFM</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Noi proiecte antreprenoriale la nivelul comunei Resurse umane specializate Reducerea șomajului, prin crearea de noi locuri de muncă</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr programe de instruire Număr beneficiari Număr proiecte antreprenoriale demarate</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, antreprenori locali</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

71.	Titlul proiectului: Înființarea și dezvoltarea asociațiilor meșteșugarilor în rândul populației rome și calificarea acestei populații pentru relansarea meseriilor tradiționale, tradițiilor culturale și evenimentelor culturale tematice
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea economiei locale prin valorificarea meșteșugurilor, a meseriilor tradiționale în rândul populației rome, a tradițiilor și evenimentelor culturale tematice</p> <p><u>Obiective:</u> Relansarea și dezvoltarea meseriilor tradiționale practicate de populația rromă Crearea de noi locuri de muncă Specializarea forței de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Organizarea de întâlniri cu reprezentanții populației rome din comună Acordarea de facilități pentru relansarea meseriilor tradiționale și a tradițiilor culturale Promovarea la nivel local, județean și național a produselor tradiționale, tradițiilor și evenimentelor culturale</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Dezvoltarea producției tradiționale și valorificarea acesteia Creșterea atractivității comunei din punct de vedere turistic Atragerea de potențiali investitori</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, meșteșugarii și meseriași din rândul comunității rome, turiști/vizitatori, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

72.	Titlul proiectului: Proiecte de reconversie pentru calificare și recalificare pentru persoane defavorizate social sau aflate în stare de vulnerabilitate
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea specializării forței de muncă în acord cu nevoile actuale ale comunității</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea și specializarea resurselor umane în comună Sprijinirea membrilor comunităților defavorizate din comună Promovarea ocupării și incluziunii sociale Prevenirea șomajului</p> <p><u>Activități:</u> Organizarea de întâlniri cu reprezentanții AJOFM, cu formatorii etc. Susținerea organizării programelor de reconversie pentru calificare și recalificare a persoanelor defavorizate social sau aflate în stare de vulnerabilitate</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Forță de muncă specializată Creșterea gradului de ocupare și incluziune socială Reducerea șomajului</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, în special tinerii din comunitățile defavorizate</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

73.	Titlul proiectului: Proiect de dezvoltare a antreprenoriatului feminin	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Promovarea culturii antreprenoriale poate fi o pârgie importantă pentru creșterea inovării și dezvoltării mediului de afaceri în comună</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea competitivității economice, care va determina creșterea calității produselor, lucrărilor și serviciilor furnizate Formarea profesională continuă a populației Promovarea ocupării și incluziunii sociale Prevenirea șomajului</p> <p><u>Activități:</u> Susținerea inițiativelor antreprenoriale feminine Acordarea de facilități pentru dezvoltarea antreprenoriatului feminin</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Noi proiecte antreprenoriale la nivelul comunei Resurse umane specializate Reducerea șomajului, prin crearea de noi locuri de muncă</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr antreprenori feminini lansați/sprijiniți</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, antreprenoriatul local feminin</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

74.	Titlul proiectului: Realizarea de proiecte de formare profesională pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale și promovarea afacerilor în mediul rural în comuna Valea Crișului
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Promovarea culturii antreprenoriale poate fi o pârgie importantă pentru creșterea inovării și dezvoltării în afaceri</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea competitivității economice, care va determina creșterea calității produselor, lucrărilor și serviciilor furnizate Formarea profesională continuă a populației Promovarea ocupării și incluziunii sociale Prevenirea șomajului</p> <p><u>Activități:</u> Organizarea de întâlniri cu reprezentanții AJOFM Susținerea de cursuri de formare profesională pentru dezvoltarea competențelor antreprenoriale și promovarea afacerilor în mediul rural</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Noi proiecte antreprenoriale la nivelul comunei Resurse umane specializate Reducerea șomajului, prin crearea de noi locuri de muncă</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, antreprenori locali</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

75.	Titlul proiectului: Înființare centru de consultanță și expertiză în afaceri, proiecte de investiții
Descrierea proiectului	<p>Justificare: Necesitatea existenței unei entități care să asigure informarea și consilierea fermierilor locali</p> <p>Obiective: Crearea la nivel local a unui centru de informare, consultanță și expertiză pentru fermierii locali, care să se ocupe inclusiv de orientarea producției agricole în concordanță cu tendințele previzibile ale pieței interne și externe, promovarea agriculturii ecologice</p> <p>Activități: Identificarea terenului/spațiului unde se va înființa centrul Lucrări de amenajare și dotare a centrului Organizarea de întâlniri periodice cu fermierii locali Atragerea de specialiști care să asigure consultanță și expertiză în afaceri</p> <p>Rezultate așteptate: Creșterea nivelului de informare Performanța agriculturii locale Noi investiții profitabile</p> <p>Beneficiari: fermierii locali, potențiali investitori, comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

76.	Titlul proiectului: Omologare și promovare pe piața internă și internațională a produselor agroalimentare cu specific local
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Punerea în acord cu politica UE de promovare a produselor agricole, care urmărește sprijinirea profesioniștilor din sectorul agroalimentar să pătrundă pe piețele internaționale sau să își consolideze poziția pe aceste piețe</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea competitivității producătorilor locali Consolidarea poziției pe piață a producătorilor locali Pătrunderea pe noi piețe de desfacere a produselor agroalimentare cu specific local Atragerea de noi investitori</p> <p><u>Activități:</u> Sprijinirea producătorilor locali prin acordarea de consiliere în vederea omologării și promovării pe piață a produselor agroalimentare cu specific local</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Omologarea produselor cu specific local Atragerea de investitori Pătrunderea pe noi piețe de desfacere</p> <p><u>Beneficiari:</u> producătorii locali, comunitatea locală, potențiali investitori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

EDUCAȚIE

77.	Titlul proiectului: Reabilitarea, modernizarea și extinderea/construirea clădirilor și spațiilor unităților de învățământ preșcolar, primar și gimnazial din comună	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Clădirile în care funcționează unitățile de învățământ necesită reabilitare, modernizare și extindere, precum și dotarea materială la standarde europene a spațiilor interioare destinate procesului educațional</p> <p><u>Obiective:</u> Crearea climatului optim pentru desfășurarea programelor educaționale (siguranță, igienă, bază materială corespunzătoare) Prevenirea abandonului școlar Reducerea analfabetismului</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de reabilitare, modernizare și extindere/construire Dotare materială a spațiilor interioare</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea calității actului educațional Stabilizarea personalului didactic Performanțele școlare ale elevilor</p> <p><u>Beneficiari:</u> unitățile de învățământ de pe raza comunei, comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

78.	Titlul proiectului: Construirea clădirii grădiniței în satul Valea Crișului	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Clădirile în care funcționează unitățile de învățământ necesită extindere, precum și dotarea materială la standarde europene a spațiilor interioare destinate procesului educațional</p> <p><u>Obiective:</u> Crearea climatului optim pentru desfășurarea programelor educaționale (siguranță, igienă, bază materială corespunzătoare)</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de construire Dotare materială a spațiilor interioare</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea calității actului educațional Stabilizarea personalului didactic</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Suprafață construită Număr săli destinate activității Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	2.692.720,89 lei	

79.	Titlul proiectului: Modernizarea, extinderea și dotarea Școlii gimnaziale Kálnoky Ludmilla, sat Valea Crișului
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Clădirile în care funcționează unitățile de învățământ necesită reabilitare, modernizare și extindere, precum și dotarea materială la standarde europene a spațiilor interioare destinate procesului educațional</p> <p><u>Obiective:</u> Crearea climatului optim pentru desfășurarea programelor educaționale (siguranță, igienă, bază materială corespunzătoare) Prevenirea abandonului școlar Reducerea analfabetismului</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de reabilitare, modernizare și extindere/construire Dotare materială a spațiilor interioare</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea calității actului educațional Stabilizarea personalului didactic Performanțele școlare ale elevilor</p> <p><u>Beneficiari:</u> Școala gimnazială Kálnoky Ludmilla din satul Valea Crișului, comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	8.201.717,71 lei

80.	Titlul proiectului: Amenajare teren sport în comuna Valea Crișului, sat Calnic	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Sportul contribuie la dezvoltarea fizică armonioasă, menținerea stării de sănătate la cote optime, precum și la întărirea spiritului de echipă și a celui de competiție. Aceasta face necesară implementarea unor măsuri care să contribuie la atragerea copiilor și tinerilor către activități sportive.</p> <p><u>Obiective:</u> Amenajarea unui teren de sport conform standardelor în domeniu Atragerea copiilor și tinerilor către activități sportive</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație tehnică Obținere avize/autorizații Lucrări de amenajare teren</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Teren amenajat conform standardelor la dispoziția cetățenilor comunei Practicarea de sporturi Performanțe sportive</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Suprafață amenajată Număr și valoare dotări Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	354.934 lei	

81.	Titlul proiectului: Amenajare și modernizare bibliotecă comună	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea creșterii gradului de educație și cultură în mediul rural</p> <p><u>Obiective:</u> Amenajarea și modernizarea bibliotecii comunale Completarea și diversificarea ofertei de carte Crearea posibilității de acces digital la colecțiile de carte în sistem online</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Obținere avize/autorizații Lucrări de amenajare și modernizare a clădirii și spațiilor interioare Dotare materială Dezvoltarea fondului de carte</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea numărului de cititori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Capacitate bibliotecă Volum fond de carte Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

82.	Titlul proiectului: Reabilitare și modernizare cămine culturale din localitățile Valea Crișului și Calnic	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea creșterii gradului de educație și cultură în mediul rural</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea nivelului cultural și social al cetățenilor comunei Crearea de condiții adecvate pentru organizarea de evenimente cultural-artistice Stimularea înființării de ansambluri folclorice, muzică și dans Creșterea gradului de socializare a cetățenilor comunei</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Obținere avize/autorizații Lucrări de amenajare și modernizare a clădirii și spațiilor interioare Dotare materială</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Evenimente cultural-artistice organizate Înființare de formații de muzică și dans</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Capacitate săli Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	2.929.353,30 lei	

83.	Titlul proiectului: Reabilitare căi de acces la unități de învățământ	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> O infrastructură rutieră modernă favorizează progresul economic și social al comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Facilitarea accesului copiilor și personalului didactic la unitățile de învățământ Îmbunătățirea transportului local de persoane Creșterea siguranței în trafic</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de reabilitare și modernizare căi de acces la unitățile de învățământ</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură rutieră modernă Fluidizarea circulației și creșterea siguranței în trafic Stabilizarea personalului didactic în comună</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime căi de acces reabilitate (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei, copii, personal didactic</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

84.	Titlul proiectului: Proiect de dotare cu ateliere/spații/echipamente necesare desfășurării programelor de instruire specializată
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Educația stă la baza dezvoltării durabile a oricărei comunități Este necesară specializarea resurselor umane conform nevoilor actuale ale comunității</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea conformității cu standardele în vigoare privind spațiile de desfășurare a programelor de instruire specializată Creșterea calității actului educațional</p> <p><u>Activități:</u> Modernizare ateliere și spații de desfășurare a programelor de instruire specializată Dotarea cu echipamente necesare</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Acces facil la informație prin tehnologie performantă Servicii educaționale de calitate Forță de muncă specializată</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr ateliere/spații puse la dispoziție Număr și valoare echipamente Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

85.	Titlul proiectului: Proiecte de reconversie pentru calificare în diverse meserii practicate pe plan local	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea specializării forței de muncă în acord cu nevoile actuale ale comunității</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea și specializarea resurselor umane în comună Promovarea ocupării și incluziunii sociale Prevenirea șomajului</p> <p><u>Activități:</u> Organizarea de întâlniri cu reprezentanții AJOFM, cu formatorii etc. Susținerea organizării programelor de reconversie pentru calificare în diverse meserii practicate pe plan local</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Forță de muncă specializată Creșterea gradului de ocupare și incluziune socială Reducerea șomajului</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr proiecte de reconversie Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

SĂNĂTATE ȘI PROTECȚIE SOCIALĂ

86.	Titlul proiectului: Reabilitare, modernizare și dotare cabinet medical uman, cabinete stomatologice și farmacie	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea unui sistem medical care să corespundă cerințelor UE Garantarea dreptului cetățenilor de a beneficia de servicii medicale la cele mai înalte standarde</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea de servicii medicale la standarde europene Creșterea capacității de tratament Evitarea deplasării cetățenilor comunei pentru servicii medicale și farmacii de pe raza altor localități Crearea de noi locuri de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație Avize/autorizații Lucrări de reabilitare și modernizare cabinet medical uman, cabinete stomatologice și farmacii Dotarea cu aparatură medicală de ultimă generație</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Cabinete medicale dotate la standarde înalte Creșterea calității actului medical Intervenția promptă în cazuri medicale de urgență</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, cabinetele medicale, farmaciile</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

87.	Titlul proiectului: Dotarea clădirii „Cabinet medical cu farmacie” din satul Valea Crișului
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare</u> Necesitatea unui sistem medical care să corespundă cerințelor UE Garantarea dreptului cetățenilor de a beneficia de servicii medicale la cele mai înalte standarde</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea de servicii medicale la standarde europene Creșterea capacității de tratament Evitarea deplasării cetățenilor comunei pentru servicii medicale pe raza altor localități</p> <p><u>Activități:</u> Dotarea dispensarului medical cu aparatură de ultimă generație</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Reducerea timpului de reacție în situații de urgențe medicale</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr și valoare dotări Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> dispensarul medical, comunitatea locală</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	130.000 lei

88.	Titlul proiectului: Achiziționare servicii sociale	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Garantarea dreptului la servicii de asistență socială pentru categoriile vulnerabile de pe raza comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea de asistență socială la domiciliu pentru persoanele din categoriile vulnerabile</p> <p><u>Activități:</u> Achiziție de servicii sociale</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Asigurarea asistenței sociale conform legii</p> <p><u>Beneficiari:</u> persoanele vulnerabile de pe raza comunei</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	135.000 lei	

TURISM ȘI CULTURĂ

89.	Titlul proiectului: Organizare de circuite turistice cu includerea obiectivelor culturale, religioase și a monumentelor istorice din comună	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă Conștientizarea importanței și valorii obiectivelor culturale, religioase și a monumentelor istorice de pe raza comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea turistică a comunei prin organizarea de circuite turistice Promovarea obiectivelor culturale, religioase și a monumentelor istorice</p> <p><u>Activități:</u> Identificarea obiectivelor culturale, religioase și a monumentelor istorice din comună Cartarea obiectivelor turistice Modernizarea infrastructurii rutiere ce deservește obiectivele turistice Promovarea obiectivelor culturale, religioase și a monumentelor istorice Sprijinirea organizării de circuite turistice în zonă</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea numărului de turiști/vizitatori</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, operatori de turism, turiști/vizitatori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

90.	Titlul proiectului: Organizare de evenimente culturale, religioase, etnografice, gastronomice, care să revitalizeze tradițiile locale, inclusiv în parteneriat cu alte localități
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea turistică a comunei prin organizarea de evenimente culturale, religioase, etnografice, gastronomice, care să revitalizeze tradițiile locale</p> <p><u>Activități:</u> Organizarea de evenimente Modernizarea infrastructurii rutiere Promovarea evenimentelor care revitalizează tradițiile locale Sprijinirea organizării de circuite turistice în zonă</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea numărului de turiști/vizitatori Creșterea veniturilor din turism la bugetul local</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr evenimente organizate Număr participanți Plus valoare adusă</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, organizatori de evenimente, operatori de turism, turiști/vizitatori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

91.	Titlul proiectului: Cartarea obiectivelor turistice cultural-religioase	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă</p> <p><u>Obiective:</u> Realizarea hărții turistice a zonei, prin includerea obiectivelor turistice cultural-religioase</p> <p><u>Activități:</u> Parcurgerea efectivă a zonei Înregistrarea cu GPS-ul a traseelor turistice și a obiectivelor turistice Identificarea, cartarea și descrierea atracțiilor turistice</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Harta turistică a zonei (pe suport hârtie și în format digital)</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr obiective cartate Număr utilizatori Număr vizitatori/turiști</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, operatorii de turism, turiști/vizitatori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	
Buget estimat	<p>Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului</p>	

92.	Titlul proiectului: Restaurarea caselor vechi și redarea lor circuitului turistic	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă Conservarea patrimoniului cultural identitar</p> <p><u>Obiective:</u> Restaurarea caselor tradiționale vechi și includerea în circuitul turistic Cartarea caselor vechi redare circuitului turistic</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație tehnică Avize/autorizații Lucrări de restaurare Includerea caselor vechi restaurate în circuitul turistic Cartare obiective turistice</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea numărului de turiști/vizitatori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr și suprafețe case restaurate și incluse în circuite turistice Număr vizitatori/turiști</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, operatori de turism, turiști/vizitatori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	
Buget estimat	<p>Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului</p>	

93.	Titlul proiectului: Construire casă memorială Dr. Bedo Albert, satul Calnic	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea turismului în comună prin promovarea personalităților locale</p> <p><u>Obiective:</u> Construirea casei memoriale și includerea acesteia în circuitul turistic Promovarea casei memoriale</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentație tehnică Avize/autorizații Lucrări de construire/amenajare Includerea casei memoriale în circuitul turistic Cartare obiectiv turistic</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea numărului de turiști/vizitatori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Valoare investiție Număr turiști/vizitatori Plus valoare adusă</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, operatori de turism, turiști/vizitatori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	
Buget estimat	<p>528.293 lei</p>	

94.	Titlul proiectului: Reabilitare și modernizare căi de acces la obiectivele turistice culturale/naturale
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> O infrastructură rutieră modernă favorizează progresul economic și social al comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Facilitarea accesului la obiectivele turistice Îmbunătățirea transportului local de persoane Creșterea siguranței în trafic</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de reabilitare și modernizare căi de acces la obiectivele turistice</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Infrastructură rutieră modernă Fluidizarea circulației și creșterea siguranței în trafic Creșterea numărului de turiști/vizitatori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime căi de acces reabilitate și modernizate (km)</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, operatori de turism, turiști/vizitatori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

95.	Titlul proiectului: Protejarea parcurilor naționale și a celorlalte zone naturale de interes turistic
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea protejării și conservării naturii, a diversității biologice</p> <p><u>Obiective:</u> Conservarea și reabilitarea sistemelor ecologice existente</p> <p><u>Activități:</u> Acțiuni ecologice de curățare a zonelor poluate Organizarea de campanii de conștientizare a necesității protejării mediului înconjurător</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Mediu natural curat și sănătos</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr acțiuni de protejare</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, turiști/vizitatori</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>
Buget estimat	<p>Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului</p>

96.	Titlul proiectului: Cartarea obiectivelor turistice naturale	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă</p> <p><u>Obiective:</u> Realizarea hărții turistice a zonei, prin includerea obiectivelor turistice naturale</p> <p><u>Activități:</u> Parcurgerea efectivă a zonei Înregistrarea cu GPS-ul a traseelor turistice și a obiectivelor turistice Identificarea, cartarea și descrierea atracțiilor turistice</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Harta turistică a zonei (pe suport hârtie și în format digital)</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr obiective cartate Număr utilizatori Număr vizitatori/turiști</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, operatorii de turism, turiști/vizitatori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	
Buget estimat	<p>Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului</p>	

97.	Titlul proiectului: Amenajare trasee turistice	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă</p> <p><u>Obiective:</u> Diversificarea ofertei turistice Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori Creșterea atractivității zonei și a numărului de vizitatori</p> <p><u>Activități:</u> Conceperea unor trasee turistice sau dezvoltarea celor existente, pentru diferite volume de timp și care să conecteze diferite obiective de interes Dezvoltarea unor trasee cicloturistice și amenajarea acestora, incluzând locuri de popas și indicatoare Realizarea și montarea de indicatoare și panouri de informare, puncte de observare etc.</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Diversificarea ofertei turistice Creșterea numărului de turiști/vizitatori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr trasee amenajate</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, operatorii de turism, turiști/vizitatori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

98.	Titlul proiectului: Amenajare turistică lacuri, iazuri	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă</p> <p><u>Obiective:</u> Diversificarea ofertei turistice Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori Creșterea atractivității zonei și a numărului de vizitatori Crearea de noi locuri de muncă</p> <p><u>Activități:</u> Delimitarea terenului care va fi amenajat în interes turistic Elaborare documentații Avize/autorizații Lucrări de amenajare a spațiului din jurul lacurilor/iazurilor Construire de pontoane pentru pescuit Amenajarea de spații pentru grătare în aer liber Amenajarea de grup sanitar cu dușuri Achiziție de bărci pentru plimbări pe lac/iaz</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea numărului de turiști/vizitatori</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, operatorii de turism, turiști/vizitatori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	
Buget estimat	<p>Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului</p>	

99.	Titlul proiectului: Amenajare piste pentru cicloturism	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului în zonă</p> <p><u>Obiective:</u> Diversificarea ofertei turistice Asigurarea condițiilor de recreere pentru locuitori Creșterea atractivității zonei și a numărului de vizitatori</p> <p><u>Activități:</u> Dezvoltarea unor trasee cicloturistice și amenajarea acestora, incluzând locuri de popas și indicatoare Realizarea și montarea de indicatoare și panouri de informare, puncte de observare etc.</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Diversificarea ofertei turistice Creșterea numărului de turiști/vizitatori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime piste amenajate (km) Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, operatorii de turism, turiști/vizitatori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

100.	Titlul proiectului: Locuri de joacă pentru copii și adolescenți	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea amenajării pe raza comunei de noi locuri de relaxare și petrecere a timpului liber pentru copii și adolescenți</p> <p><u>Obiective:</u> Dezvoltarea de spații de agrement pentru copii și adolescenți</p> <p><u>Activități:</u> Identificarea terenurilor pentru amenajarea locurilor de joacă Lucrări de construcție și amenajare Darea în folosință</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Locuri de joacă amenajate conform standardelor de calitate</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr locuri de joacă Suprafață amenajată Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> copii și adolescenți, localnici și vizitatori/turiști</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

101.	Titlul proiectului: Construire și amenajare centru local de informare turistică	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Dezvoltarea durabilă a turismului, prin promovarea resurselor turistice ale comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Înființarea centrului local de informare și promovare a turismului</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Avize/autorizații Lucrări de construire și amenajare CIT Dotare cu echipamente moderne a CIT</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea numărului de turiști/vizitatori</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Suprafață construită și amenajată Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală, operatorii de turism, turiști/vizitatori</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

MEDIU

102.	Titlul proiectului: Plantarea de perdele forestiere pe marginea drumurilor cu trafic intens, precum și între zonele industriale și cele de locuit	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea protejării și conservării unui mediu natural sănătos</p> <p><u>Obiective:</u> Protejarea mediului înconjurător Prevenirea/reducerea poluării</p> <p><u>Activități:</u> Lucrări de plantare a perdelelor forestiere</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Reducerea gradului de poluare</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime/suprafețe plantații</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

103.	Titlul proiectului: Împădurirea terenurilor degradate, a celor nefolosite, defrișate	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Îmbunătățirea calității mediului</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea suprafețelor de pădure pe teritoriul comunei</p> <p><u>Activități:</u> Pregătirea terenului și a solului în vederea împăduririi Executarea de lucrări de îmbunătățiri funciare Executarea plantației</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Suprafață de teren împădurit Creșterea producției de energie regenerabilă</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Suprafețe împădurite</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

104.	Titlul proiectului: Reabilitare spații verzi în interiorul localității	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea protejării și conservării zonelor verzi din comună Îmbunătățirea aspectului estetic al comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea calității mediului natural Consolidarea amenajărilor peisagistice</p> <p><u>Activități:</u> Lucrări de reabilitare a spațiilor verzi din localitate</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Spații verzi, parcuri Îmbunătățirea imaginii comunei</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Suprafețe spații verzi reabilite</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

105.	Titlul proiectului: Achiziționarea și instalarea de pubele pentru colectarea selectivă a deșeurilor	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Colectarea selectivă a deșeurilor aduce beneficii economice comunității locale</p> <p><u>Obiective:</u> Protejarea mediului înconjurător la nivelul comunei Alinierea la standarde europene cu privire la calitatea și protecția mediului</p> <p><u>Activități:</u> Achiziționarea de pubele și instalarea acestora pe raza comunei</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea cantității de gunoi colectat selectiv Eficientizarea reciclării</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr și valoare pubele achiziționate Număr puncte de instalare Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	
Buget estimat	<p>Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului</p>	

106.	Titlul proiectului: Dotarea gospodăriilor cu pubele pentru colectarea selectivă a deșeurilor	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Colectarea selectivă a deșeurilor aduce beneficii economice comunității locale</p> <p><u>Obiective:</u> Protejarea mediului înconjurător la nivelul comunei Alinierea la standarde europene cu privire la calitatea și protecția mediului</p> <p><u>Activități:</u> Achiziționarea de pubele ecologice și distribuirea acestora către populație</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Creșterea cantității de gunoi colectat selectiv Eficientizarea reciclării</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr gospodării deservite</p> <p><u>Beneficiari:</u> cetățenii comunei</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

107.	Titlul proiectului: Organizare acțiuni de ecologizare a zonelor verzi poluate	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Protecția și conservarea mediului înconjurător</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea calității mediului înconjurător Protecția și conservarea patrimoniului natural</p> <p><u>Activități:</u> Acțiuni de ecologizare a zonelor verzi poluate Organizare de campanii de conștientizare privind beneficiile unui mediu natural sănătos</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Un mediu natural curat și sănătos</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Număr acțiuni de ecologizare Număr participanți Suprafețe ecologizate</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	<p>Consiliul local al comunei Primarul comunei</p>	
Posibile surse de finanțare	<p>Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite</p>	
Buget estimat	<p>Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului</p>	

108.	Titlul proiectului: Decolmatare râuri	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Protecția și conservarea mediului înconjurător Siguranța și protecția cetățenilor contra inundațiilor</p> <p><u>Obiective:</u> Asigurarea scurgerii optime în albie a apelor curgătoare de pe raza comunei</p> <p><u>Activități:</u> Îndepărtarea materialului aluvionar Extragere nisipuri și pietrișuri</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Scurgerea optimă în albie a râurilor Reducerea efectelor negative generate de inundații și viituri</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime râuri decolmate</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

109.	Titlul proiectului: Regularizare cursuri de apă	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Protecția și conservarea mediului înconjurător Siguranța și protecția cetățenilor contra inundațiilor</p> <p><u>Obiective:</u> Prevenirea și reducerea consecințelor distructive ale inundațiilor Reducerea eroziunii malurilor Protecția gospodăriilor și a terenurilor agricole</p> <p><u>Activități:</u> Lucrări de regularizare a cursurilor de apă</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Menținerea albiei actuale a cursurilor de apă Reducerea efectelor negative generate de inundații și viituri</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime cursuri de apă regularizate</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

110.	Titlul proiectului: Îndiguiri și consolidări maluri și versanți	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Protecția și conservarea mediului înconjurător Siguranța și protecția cetățenilor contra inundațiilor</p> <p><u>Obiective:</u> Prevenirea și reducerea consecințelor distructive ale inundațiilor Reducerea eroziunii malurilor Protecția gospodăriilor și a terenurilor agricole</p> <p><u>Activități:</u> Lucrări de îndiguiri și consolidări de maluri și versanți</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Reducerea efectelor negative generate de inundații și viituri</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Lungime diguri și consolidări Suprafețe/gospodării protejate</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

111.	Titlul proiectului: Infrastructură de prevenire și protecție împotriva inundațiilor	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Protecția și conservarea mediului înconjurător Siguranța și protecția cetățenilor contra inundațiilor</p> <p><u>Obiective:</u> Prevenirea și reducerea consecințelor distructive ale inundațiilor Protecția gospodăriilor și a terenurilor agricole Consolidarea infrastructurii de prevenire și protecție împotriva inundațiilor</p> <p><u>Activități:</u> Lucrări de consolidare infrastructură de prevenire și protecție împotriva inundațiilor</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Reducerea efectelor negative generate de inundații și viituri</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Suprafață/lungime infrastructură de protecție Număr beneficiari</p> <p><u>Beneficiari:</u> comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

CAPACITATE ADMINISTRATIVĂ

112.	Titlul proiectului: Achiziție și punere în funcțiune de echipamente performante de tehnică de calcul
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Consolidarea capacității administrației publice locale Furnizarea de servicii publice de calitate pentru toți cetățenii comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea calității serviciilor publice furnizate Îmbunătățirea accesului la serviciile publice</p> <p><u>Activități:</u> Dotare cu echipamente performante de tehnică de calcul</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Acces facil la servicii publice prin tehnologie performantă Servicii publice de calitate</p> <p><u>Beneficiari:</u> administrația publică locală, cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici de pe raza comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

113.	Titlul proiectului: Achiziția și utilizarea de softuri performante pentru furnizarea de servicii de calitate către cetățeni și reducerea timpului de soluționare a solicitărilor acestora
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Consolidarea capacității administrației publice locale Furnizarea de servicii publice de calitate pentru toți cetățenii comunei</p> <p><u>Obiective:</u> Creșterea calității serviciilor publice furnizate Reducerea timpului de soluționare a cererilor Îmbunătățirea accesului la serviciile publice</p> <p><u>Activități:</u> Achiziția de softuri performante Instruirea personalului în scopul utilizării eficiente a acestora</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Acces facil la servicii publice prin tehnologie performantă Servicii publice de calitate</p> <p><u>Beneficiari:</u> administrația publică locală, cetățenii comunei, instituții publice și operatori economici de pe raza comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

114.	Titlul proiectului: Programe de instruire și perfecționare profesională
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Consolidarea capacității administrative Formarea profesională periodică constituie o obligație legală Specializarea continuă a resursei umane în acord cu nevoile societății actuale</p> <p><u>Obiective:</u> Îmbunătățirea nivelului de formare profesională pentru funcționarii publici și personalul contractual din cadrul aparatului de specialitate al primarului</p> <p><u>Activități:</u> Realizarea analizei nevoilor de formare profesională Elaborarea planului anual de formare profesională Achiziția de servicii de instruire și perfecționare profesională Participarea la forme de pregătire profesională conform nevoilor identificate</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Dezvoltarea de noi competențe Creșterea calității serviciilor furnizate</p> <p><u>Beneficiari:</u> funcționarii publici și personalul contractual din aparatul de specialitate al primarului comunei</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

115.	Titlul proiectului: Reabilitare, modernizare și extindere sediu primărie	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Necesitatea reabilitării, modernizării și extinderii clădirii și spațiilor de lucru ale primăriei pentru a corespunde nevoilor de servire a interesului public în condiții optime</p> <p><u>Obiective:</u> Consolidarea capacității administrației publice locale de a furniza servicii de calitate pentru cetățenii comunei Crearea de condiții de lucru rapide și moderne pentru personalul instituției Reducerea timpului de soluționare a cererilor</p> <p><u>Activități:</u> Elaborare documentații tehnice Obținere avize/autorizații Lucrări de reabilitare, modernizare și extindere a sediului Dotarea materială a spațiilor de lucru</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Condiții mai bune de lucru Timp redus de soluționare a cererilor Creșterea calității serviciilor furnizate</p> <p><u>Beneficiari:</u> Primăria Comunei Valea Crișului, personalul primăriei, comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului	

116.	Titlul proiectului: Utilizarea complementară a surselor regenerabile de energie în primărie
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Implementarea normelor UE cu privire la protecția mediului, utilizarea tehnologiilor curate și care risipesc mai puține resurse</p> <p><u>Obiective:</u> Valorificarea surselor regenerabile de energie Reducerea cheltuielilor cu utilitățile</p> <p><u>Activități:</u> Elaborarea de documentații tehnice Obținere avize/autorizații Dotarea primăriei comunei cu instalații de producere a energiei din surse regenerabile</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Instalații implementate Reducerea cheltuielilor</p> <p><u>Indicatori de evaluare:</u> Capacitate surse de energie regenerabilă Procent reducere cheltuieli</p> <p><u>Beneficiari:</u> Primăria Comunei Valea Crișului</p>
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite
Buget estimat	Bugetul se va estima pe categorii de cheltuieli concomitent cu planificarea în detaliu a activităților din cadrul proiectului

117.	Titlul proiectului: Achiziționare buldoexcavator în comuna Valea Crișului	
Descrierea proiectului	<p><u>Justificare:</u> Consolidarea capacității administrației publice locale Necesitatea executării de lucrări de gospodărire comunală</p> <p><u>Obiective:</u> Dotarea serviciului administrativ și de gospodărire comunală al primăriei cu utilaje și echipamente de lucru performante Realizarea lucrărilor de amenajare și gospodărire comunală</p> <p><u>Activități:</u> Derularea procedurilor de achiziție publică Instruirea personalului care va deservi utilajul Darea în folosință</p> <p><u>Rezultate așteptate:</u> Reducerea cheltuielilor cu execuția lucrărilor Reducerea timpilor de execuție a lucrărilor</p> <p><u>Beneficiari:</u> Primăria comunei Valea Crișului, comunitatea locală</p>	
Instituții/actori implicați/potențiali parteneri	Consiliul local al comunei Primarul comunei	
Posibile surse de finanțare	Buget local Buget de stat Fonduri europene Alte surse legal constituite	
Buget estimat	503.996 lei	

PARTEA A V-A

IMPLEMENTAREA, MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA STRATEGIEI DE DEZVOLTARE LOCALĂ

Implementarea strategiei de dezvoltare locală și implicit a planului de acțiune se face cu participarea tuturor actorilor de pe plan local: administrația publică locală, comunitatea locală, firme private, reprezentanții societății civile.

O bună implementare a strategiei de dezvoltare asigură în primul rând o creștere autentică a comunității la nivelul tuturor domeniilor de intervenție și priorităților strategice. Din acest punct de vedere implementarea unui sistem potrivit de indicatori de monitorizare și elaborarea periodică și cu pragmatism a rapoartelor strategice de monitorizare joacă un rol esențial în procesul de management.

Monitorizarea procesului de implementare a strategiei de dezvoltare locală se va realiza prin intermediul unor rapoarte periodice privind progresele înregistrate, atât în ceea ce privește implementarea strategiei de dezvoltare și gradul de realizare a rezultatelor planificate, cât și impactul generat.

Procesul de monitorizare a strategiei va avea ca principal instrument de lucru sistemul de indicatori elaborat în cadrul procesului de planificare la nivel local.

Managementul operativ al comunei va prezenta Consiliului local:

1. **rapoarte anuale de progres**, care se vor elabora începând cu al doilea an de implementare și vor avea ca scop monitorizarea eficientă a aplicării strategiei de dezvoltare. Rapoartele vor reflecta stadiul implementării strategiei, pe fiecare domeniu strategic și vor evidenția evoluția principalilor indicatori de output și de rezultat;

2. **rapoarte strategice**. Având în vedere faptul că implementarea strategiei de dezvoltare locală se va întinde pe o perioadă de 10 ani, este necesară o evaluare intermediară a strategiei, pe baza unor rapoarte strategice. Pentru evaluarea impactului aplicării strategiei de dezvoltare se va urmări evoluția principalilor indicatori socioeconomici la nivel local.

În linii mari, raportul strategic va cuprinde:

- situația și evoluția socioeconomică a comunei Valea Crișului;

- realizările obținute, cuantificate pe baza indicatorilor și gradul de atingere a obiectivelor stabilite;
- problemele întâmpinate în procesul de implementare a strategiei de dezvoltare;
- exemplele de bună practică identificate;
- propuneri privind revizuirea și ajustarea periodică a strategiei de dezvoltare în raport cu evoluțiile economico-sociale semnificative înregistrate la nivel local în perioada 2021-2030.

Rapoartele strategice vor fi realizate din 3 în 3 ani, în anii 2022, 2025 și 2028, fiind prezentate în cadrul ședințelor Consiliului local al comunei Valea Crișului.

În funcție de rezultatele evaluării și monitorizării și în acord cu modificările legislative, strategia de dezvoltare a comunei Valea Crișului va putea fi revizuită ori de câte ori va deveni necesar.
